Tropoſchematologiæ

RHETORICÆ

LIBRI DUO.

Quæſtionibus & Reſponſionibus concinnati,
Notis identidem brevioribus illuſtrati,
Atque in Scholaſticæ juventutis uſum adornati.

Auctore GUILIELMO WALKER *S. T. B.*
Publicæ olim Scholæ Regis *Edwardi* Sexti apud *Ludam* in agro *Lincolnienſi* Magiſtro; nunc demum Eccleſiæ Dei, quæ eſt apud *Colſterworthiam* in eodem Comitatu, Verbi Miniſtro.

— Χάρις βαθοῖσιν ὀπηδεῖ. Anthol. Græc.
Quicquid præcipies eſto brevis. Hor. de Arte Poet.

LONDINI,
Excudebat *J. Winter* A. Dom. M DC LXVIII.

'72-4317

Viro cum primis Reverendo
D^no. THOMÆ PIERCE,
Sacræ Theologiæ Doctori,
Collegii Magdalenensis *apud* Oxonienses
Dignissimo Præsidi,
Spectatissimo Ecclesiæ Cathedralis [*bendario*
Tum Lincolnienſis *tum* Cantuarienſis *Præ-*
Suoque plurimùm colendo Patrono
GUILIELMUS WALKER παντευδαιμονεῖν.

EDituro mihi hoſce de *Rhetoricâ Tropoſchematologiâ* libros, neutiquam erat diu deliberandum, cujuſnam tandem iſtos potiſſimùm Nomini dedicarem. Hoc etenim omne, quantulum idcunque eſſet, ſive Honoris, ſive Officii, Tibi à me in primis præſtari, cum præcellentes *Virtutes* Tuæ, tum perilluſtria Tua in me *Beneficia*, ſuo quaſi jure poſtulabant. Quæ quidem utraque ejuſmodi ſunt, ut, nullo cum tacenda modo eſſe videantur, de iis tamen quid publicè, ac pro merito dicere pertimeſcam. De *Virtutibus* quidem Tuis vereor dicere, ne quâ forte ratione Venerando Nomini Tuo vel

 invidiam

invidiam faciam, vel injurius exiſtam. *Invidiam* quidem faciam, ſi paullùm modò quid ampliùs dixero, quàm alii vel de Te crediderint, vel ſibi de ſe ipſis conſcii fuerint. *Injurius* autem exiſtam, ſi quâ in re quid minùs dixero, quàm par eſt tanto ut de Viro à me dicatur: Cui quidem Virtutes ſic omnes inſunt, ut ſingulæ emineant; & in quo rite celebrando citiùs me deficerent laudandi vires, quàm laudandæ virtutes; Cujuſque adeò ad laudes, pro eo atque eſt dignum decorandas, æquum erat, ut omnes adducant ſuas Tropi Gratias & Schemata Veneres, totamque expandat ſuam Rhetorica palmam. De *Beneficiis* item Tuis dicere vereor, ne non ingratus dum videri nitar, magnarum mole rerum penitus opprimar. Longè quippe exſuperant Tua meas merita laudes, multoque ſunt majora Tua in me *Beneficia* ampliſſimis meis omnibus gratiarum actionibus. Quàm amico me præſentem vultu excipis! quam jucundas ad abſentem literas mittis! Quàm honorificis me & verbis & ſcriptis apud alios exornas! Ut dubitantem me conſilio expedis! Ut dolentem ſolatio levas! Ut ſtudentem incitatu promoves! Quàm multis porro, quàm magnis, quàm denique præſtantibus me donis cumulas! Elegantes, quos legam, de tuis Libros; perpulchrum, quo bibam, de argento *Craterem*: amplum tandem, quo vivam, *Eccleſiaſticum Beneficium*, Tuo hæc omnia dono refero.

refero. Quæ cum ita ſe res habeant, Si tot & tantas Tuas *Virtutes*, ſi tot & tanta Tua in me *Merita* nullo dem operam, ut munere excolam, abeſſe prorſus non poteſt, quin omnium poſt homines natos ingratorum ingratiſſimus evadam. Tuo proinde Nomini hoc conſcriptum à me Opuſculum conſecratum eo, eâque planè id facio & gratiâ & fine, ut exiſtat publicum, utinam confiat & æternum, quà Tuorum erga me, maximorum certè *Beneficiorum*, quà perpetuæ item meæ, quàm debitiſſimæ in Te *Obſervantiæ* Monumentum. Multo, multo nobilius magiſque auguſtum à me poſcunt Μνημόσυνον Tuæ illæ tum *Virtutes*, tum *Beneficia*. Cæterum, conſultis tandem facultatulis meis, illud ſum Tuæ auſus *Dignitati* offerre munuſculum, quod *Parvitati* eſſet meæ convenientiſſimum. Cujus quidem non ea mens eſt, pari ut Te velit munere remunerare, tantùm verò ut orbi teſtatum faciat, me, cum nequeam Tibi gratiam *referre*, tamen *habere*, quin &, quo poſſim pacto, *agere*. Quod eſt à me in præſenti præſtitum, id ſi, quale quale eſt, æqui bonique *Tua* fecerit *Humanitas*, ſervum planè Tu tuum non parum beaveris, quin ipſo tantum non cœlo collocabis. De cætero, *Reverentiæ* Tuæ Tuiſque omnibus vitam, ſalutem, incolumitatem, honorem, & quæcunque alia fauſta, felicia-que fuerint, cœlitus donari, intimis, ardentiſſimis animi mei votis precor & expoſco. Quin porrò

Tutela

Tutelæ deinceps Tuæ, quicquid demum hoc Opuſculi eſt, humiliter committo, & commendo. Supplicibuſque à Te quæſo & contendo precibus, ut quemadmodum es dignatus operis *Auctori* eſſe Patronus, ita & digneris Auctoris *operi* patrocinari. Hoc ſi feceris, quod ut Te facturum ſperem, monet me ac jubet, non vulgaris quidem, ſed ſingularis quædam *Tua Humanitas*, re id verâ mihi es facturus, quo quod poſſit fieri mihi gratius, nihil eſt. Vale tandem in Chriſto, ac ſalve plurimùm *Reverende* mi admodum *Domine*, æternùm *celebrande* mihi *Patrone*, & quâ es adhuc benevolentiâ me complexus, eâ uſque me complecti propitius pergas, id eſt,

Colſterworthiæ
in agro Lincolnienſi,
Idibus Februariis
Anno Domini
1667.

Humillimum devotiſſimum
Reverentiæ Tuæ
Servulum ac Clientulum

Guillelmus Walker.

Præfatio

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

Lector Humane,

Quum varii sint Artis Rhetoricæ Scriptores, qui nostris hoc tempore in Scholis versantur, illorum tamen omnium, saltem quorum videndi adhuc mihi copia contigit, ne quidem unus existit ullus, in nostræ usum pueritiæ conscriptus, qui per omnia mihi satisfaciat. Vel enim, breves dum esse volunt, ita rem, *præcipuè* Troporum obscurè *in plerisque tractant, ut puerorum intellectum prorsus excedant; Vel* Methodo *ita* præposterâ *tradunt, ut Troporum Generibus Affectiones præmittant, & ignotum per ignotius intelligendum exhibeant; Vel denique aut* Logicâ *Rerum,* (Voss. Partit. Orator. *l.* 1. *p.* 11. Nemo nisi Logicis imbutus ad Rhetoricen admitti debet.

bet. *Id. ib. p.* 17. Quæ omnia exemplis illuſtraremus, niſi iſtæc notiſſima forent è Logicis: quorum intelligentem priùs eſſe oportet, ſi quis ſerio rhetoricari volet) *aut* Etymologicâ *Nominum explicatione, omnino, aut magnâ ex parte deficiunt, ſine quâ haud eſt ut quis in hâc percipiendâ Arte, multùm proficiat Quod cum vidiſſem ſeriòque apud me ſæpius conſiderâſſem, rem facturus gratam, pueritiæ præſertim noſtræ Inſtitutoribus videbar, ſi ejuſmodi* Inſtitutionem Troposchematologicam, *Scholarum in noſtrarum uſum adornarem, quæ illis omnibus ſeu vitiis, ſeu defectibus immunis foret, vel ſaltem minùs abundaret. Rem (juvante deo) confeci: confectam (en!) legendam vulgo in apertum protuli. Æquâ hanc velim lance cum quâvis aliâ Auctoris cujuſcunque, molis non majoris Rhetoricâ conferas, &* utra *tibi magis placuerit, hac per me tibi magis uti licebit. Interim ſcias ita 'fuiſſe commodi me tui cupidum, ut præ eo nullam vel otii mei, vel famæ etiam rationem habuerim. Tua quod ego gratia hoc in opere præſtiti, ſi Tu Humane Lector, boni conſulueris, hac ratione mihi, plus deinceps & olei & operæ meæ, in bonum vel tuum vel publicum inſumendi, animum feceris. Vale feliciter: & ſi quid his noviſti rectius candidus impertias, ſin minus, his mecum uti placidus digneris.*

Troposche-

Tropoſchematologiæ Rhetoricæ

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

De Rhetoricâ ejuſque Ornamentis : item de Tropo & ejus Generibus.

Quid eſt Rhetorica?

Rhetorica eſt Ars præcepta tradens de exornandâ oratione.

☞ Rhetorica (ars ſc. vel facultas) Ῥητορικὴ [ſc. τέχνη] dicitur à ῥέω *dico*; voce dicendi κατ' ἐξοχὴν ſumptâ, ac ſi is unus dicere mereatur dici, qui Rhetoricè, hoc eſt ornatè dicat.

Quotuplicia ſunt Orationis Ornamenta?

Orationis Ornamenta duplicia ſunt, Interna ſcilicet, & Externa.

Quænam ſunt Interna Orationis Ornamenta?

Interna Orationis Ornamenta duo ſunt, Tropus nempe, & Schema ſive Figura.

N. *Ornari Orationem Græci putant, ſi verborum immutationibus utantur, quas appellant τρόπους, & ſententiarum, orationiſq́ formis, quas vocant σχήματα.* Cic. L. de clar. Orator. *Eam nos Rhetoricæ partem, quæ Troporum explicat naturam, Tropologiam dicimus; eam, quæ Schematum, Schematologiam nuncupamus. A priore nobis exordiendum; in eaque à Tropi definitione.*

Quid eſt Tropus?

Tropus eſt Ornamentum Rhetoricum, ſive ornatus dicendi modus, quo vox à propriâ ſuâ ſignificatione mutata, ad aliud ſignificandum uſurpatur, quàm primò propriéque ſignificat.

E. g. Cùm viſo in arenâ vel nive, humani pedis veſtigio, dicit ſe quis videre pedem hominis; non id tum ſignificat vox *pedis*, quod primo propriéque ſignificat, ſed à nativâ ac propriâ ſuâ ſignificatione ad aliud ſignificandum traducitur: nam primò propriéque ſignificat infimum illud humani corporis membrum, quo quis loco inſiſtit, vel loco movetur: at hic ſignificat non illud hominis membrum, quod proprie *pes* dicitur, ſed membri illius, ſcilicet pedis, ſignum aliquod, nempe veſtigium.

☞ Tropus derivatur à τέτροπα præterito medio verbi τρέπω, verto, ſive muto, nempe, quia in omni Tropo mutatio aliqua dictioni accidit, ut quæ ibi non ſuâ, ſed aliena ſignificatione uſurpatur.

Quot in Tropo conſideranda veniunt?

In Tropo conſideranda veniunt Genera ejus, & Affectiones.

Tropi Genera quot ſunt?

Tropi

Tropi Genera ſunt quatuor; Synecdoche, Metonymia, Metaphora & Ironia.

N. *Vel res arctò adeo vinculo conjunguntur, ut unum ſis de alterius eſſentiâ, velut totum & pars, quæ Synecdoche commutat; vel non quidem unum de alterius eſſentia eſt, ſed tamen cum eſſentiâ conjungitur, ſive quia alterum alterius cauſa eſt, ſive quod unum alteri inſit, aut adſit, alterúmve præcedat aut ſequatur, quæ invertit Metonymia; vel nequidem conjuncta ſunt cum eſſentiâ, ſed aut ſimilia tantùm, cujuſmodi commutat Metaphora; aut etiam oppoſita, quorum unum pro altero ponit Ironia. Sic Troporum numerum hunc & ordinem colligit doctiſſimus Voſſius; & in hoc ordine ſecundùm hunc numerum mihi procedendum duxi. Primum itaque agendum eſt de Synecdoche.*

CAPUT II.

Synecdoche quid, & quotuplex; item de Toto, ejuſque Partibus & Generibus.

Quid eſt Synecdoche?

Synecdoche eſt Tropus, quo ponitur nomen totius ad ſignificandum partem; vel nomen partis ad ſignificandum totum.

☞ Dicitur συνεκδοχὴ, Synecdoche, à συνεκδέχομαι comprehendo; quia hoc Tropo comprehenditur vel ſub latiori vocabulo arctius, vel ſub arctiori latius; ſc. pars ſub toto, vel totum ſub parte.

N. *Ad Tropi hujus naturam intelligendam neceſſarium*

eſt, ut aliquid de naturâ Totius & Partium, ex Logicorum præceptiunculis prælibemus.

Quid eſt Totum?

Totum illud omne eſt, quod ex partibus aptè inter ſe unitis conſtat.

N. *In Toto non ſatis eſt, quod partes ſunt, niſi & debito modo & ordine inter ſe unitæ ſint.*

Quid ſunt partes Totius?

Partes Totius res illæ ſunt, ex quibus unitis conſtituitur Totum.

Quotuplex in Rhetoricâ conſideratur Totum?

Conſideratur in Rhetoricâ triplex Totum, nempe Univerſale, Eſſentiale & Integrale.

Quid eſt Totum Univerſale?

Totum Univerſale eſt Genus reſpectu ſpecierum, aut Species reſpectu Individuorum.

Quid eſt Genus?

Genus eſt vox naturam ſignificans univerſalem, quæ de pluribus & ſpecie differentibus, prædicari, ſive affirmari poteſt, in quæſtione quâ quæritur, quid res ſit. Ut cùm quæritur quid ſit homo? vel, quid ſit beſtia? reſpondetur, eſt animal. Unde liquet *animal* eſſe Genus hominis & beſtiæ.

N. *Specie differre dicuntur, quæ differunt eſſentialiter ſub eodem genere; ut homo & beſtia.*

☞ Dicitur γένος Genus, ab inuſitato verbo γένω, cujus in locum ſucceſſit γίγνω, Gigno; quod

ab

ab hoc ceu parente aliquo, ſpecies & individua tanquam filii & nepotes gignantur.

Quid eſt Species?

Species eſt vox naturam ſignificans univerſalem, quæ de pluribus & numero differentibus poteſt prædicari, in quæſtione quâ quæritur, quid ſit res. Ut, cùm quæritur, quid eſt Ariſtoteles? vel, quid eſt Alexander? reſpondetur, homo eſt.

N. *Numero differre dicuntur, quæ cum ejuſdem eſſentiæ ſint, ut multa numerari poſſunt; ut individua ejuſdem ſpeciei.*

Quid eſt individuum?

Individuum eſt vox naturam ſignificans ſingularem, quæ de uno tantùm ſuâpte naturâ prædicari apta eſt. Ut, Socrates, hic homo.

N. *Singularia dicuntur individua, quod in plura ejuſdem nominis, naturæ & quantitatis dividi nequeunt. Sic Alexander dividi poteſt in corpus & animam; vel in caput, ventrem, pedes, cæteroſq; corporis artus: at in plures Alexandros dividi non poteſt. Ternio poteſt dividi in tres unitates, at dividi nequit in tres terniones. Sic Sextarius vini poteſt dividi in plures vini portiunculas, at in plures vini Sextarios dividi non poteſt.*

Quid eſt Totum Eſſentiale?

Totum Eſſentiale illud eſt quod ex materiâ & formâ conſtat.

N *Materia eſt cauſa interna ex quâ res aliqua aut fit, aut conſtat. Forma eſt cauſa interna per quam res eſt id quod eſt; e. g. Homo eſt Totum eſſentiale reſpectu corporis & animæ ex quibus conſtat. Corpus eſt materia:*

nima forma eſt. Per corpus homo aliquid eſt; ſed per animam eſt id quod eſt, ſcilicet homo. Nam poſito quod corpus hominis aliâ cujuſvis animalis formâ eſſentialiter informetur, erit animal ignoti adhuc & nominis & ſpeciei; at non erit homo. Per formam utique perſpicuè eſt, quod res ſit id quod eſt; id eſt, quod in aliqua rerum ſpecie conſtituatur.

Quid eſt Totum Integrale?

Totum Integrale dicitur quicquid eſt, quod partem extra partem habet.

N. *Habere partem extra partem, eſt habere partes non tantùm eſſentiâ, verùm etiam ſitu, aut ſaltem ordine differentes. Partes quædam, ſcilicet Totius eſſentialis ſunt ſimul, ſcq; mutuo penetrant & permeant, ut materia & forma. Aliæ verò partes, ſcilicet Totius integralis non ſunt ſimul, ſed aut ſitu & ſpatio diverſæ ſunt, ut videre eſt in corpore humano, cujus partes, caput, venter, manus, pedes; diverſæ & ſitu & ſpatio ſunt, nec ulla earum aliam in ſe continet: aut ſaltem diverſæ ſunt ordine, ut videre eſt in tempore, & numero: temporis enim partes ſunt inſtantia, numeri, unitates; at nec in tempore ulla duo inſtantia ſunt ſimul, nec in numero ullæ duæ unitates ſimul ſunt; ſed tam in tempore inſtantia, quam in numero unitates ordinem ſervant, unumq; eorum ſemper ordine præcedit alterum; nec ab eorum aliquo uno continetur alterum. Continetur quidem in quaternario numero ternarius; at illa unitas quæ ternario numero addita quaternarium numerum conſtituit, nullam earum unitatum ex quibus conſtitit numerus ternarius in ſe continet: nec ſua major eſt quantitate quam quælibet una ex illis tribus unitatibus. Nec diſſimiliter ſe habet res in pluribus temporis inſtantibus.*

Quotuplex eſt Synecdoche?

Syn-

Synecdoche ſeptuplex eſt; ſcilicet Generis, Speciei, Individui, Totius Eſſentialis, & Partis Eſſentialis, Totius Integralis, & Partis Integralis.

CAPUT III.

De Synecdoche Totius Univerſalis, Partiúmve ejus; ſive de Synecdoche Generis, Speciei, & Individui: Item de Antonomaſia.

Quid eſt Synecdoche Generis?

Synecdoche Generis eſt Tropus, quo ex nomine Generis, ſignificatur Species, vel Individuum.

Ut cùm *Virgilius* poſuit *alitem*, pro *aquilâ*; quadrupedem, pro equo. Sic cùm *creatura*, vel mortalis ponitur pro homine; ut cùm dicitur, *Prædicate evangelium omni creaturæ*; & *Nemo mortalium omnibus horis ſapit*. Sic cùm hominem quemvis in mœrore, vel moleſtiâ poſitum, *miſellam* dicimus *creaturam*, poor creature, per modum nempe commiſerationis.

Quid eſt Synecdoche Speciei?

Synecdoche Speciei eſt Tropus, quo ex nomine Speciei ſignificatur vel Genus, vel Individuum.

Aliquando ex Specie ſignificatur Genus: Sic in Oratione Dominicâ per *panem*, unam ciborum humanorum ſpeciem, intelligendum eſt omne illud, quo ſuſtentari poſſit humana natura ſolet. Sic Cicero Catilinam dixit

Parricidam civium, cùm intelligeret eum eſſe eorum *Interfectorem*; Interfectorum autem quaſi ſpecies eſt Parricida.

Aliquando ex nomine Speciei intelligendum eſt Individuum. Ut cùm *Cicero* de *Catilinâ* loquens dixit, *Sine dubio perdidimus hominem*, ſc *Catilinam*. Sic cùm dicitur *Poëta* pro *Homero* aut *Virgilio*, *Orator* pro *Demoſthene* vel *Ciceronе*, *Urbs* pro *Trojâ* vel *Româ*, vel qualibet aliâ ſingulari civitate

Quid eſt Synecdoche Individui?

Synecdoche Individui eſt Tropus, quo ex nomine Individui, ſignificatur vel Species, vel Genus.

Ut cùm ſingularis aliquis ventus, ve bi gratiâ, *Eurus* vel *Aquilo* ponitur pro quovis alio vento. Sic cùm *Mare* aliquod particulare, *Myrtoum* ſc. vel *Carpathium*, ponitur ad ſignificandum non hoc vel illud mare, ſed mare quodvis indeterminatum *Sus Sabellicus*, vel *aper Caledonius*, vel *leo Numidicus*, pro quovis ſue, apro, leone, &c. Sic cùm nominando aliquem *Irum* vel *Cræſum*, intelligimus eum *pauperem* eſſe vel *divitem*: quo modo ponitur *Ariſtides* pro juſto, *Mecænas* pro patrono.

N. *Has duas proximas Synecdochas ſc. Speciei & individui quidam ſub Antonomaſias nomine includunt, traduntq. Hujus duo ſunt modi, alter quo commune ſumitur pro proprio, conſtituitq. Synecdochen ſpeciei: alter verò quo proprium ſumitur pro communi; idemq. eſt ei qui nobis Synecdoche individui.*

Ad priorem Antonomaſias modum referunt, quando pro proprio ponitur, vel (1) *Patronymicum, ut* Saturnius *pro* Jove, Priamides *pro* Hectore, Atrides *pro* Agamemnone, Tydides *pro* Diomede, Pelides *pro* Achille &c. *Vel* (2) *Gentile, ut* Cytherea *pro* Venere, Arpinas *pro* Cicerone &c. *Vel* (3) *Epitheton Appellativum, ut* Omnipotens *pro* Jove,

Jove, Impius (*apud* Virg. *Æn.* 4.) *pro* Æneâ; *ut*, —— thalamo quæ fixa reliquit Impius, *i. e.* Æneas, *ex mente dicentis*. *Vel* (4) *Nomen ſtudii, artis, officii, dignitatis*; *ut Philoſophus pro* Ariſtotele. *Orator pro* Demoſthene *aut* Cicerone; *Poeta pro* Homero *aut* Virgilio; *Apoſtolus pro* Paulo; *Prætor Urbanus, Conſul, Epiſcopus, Doctor*, &c. *pro ſingularibus hominibus in aliquo horum honorum vel officiorum conſtitutis*. *Vel* (5) *Periphraſis non reciproca, ut Trojani belli ſcriptor, pro* Homero.

Ad poſteriorem Antonomaſias modum referunt, cum ponuntur vel (1) *Propria perſonarum pro Appellativis*; *ut* Cato *pro Sapiente*; *quo modo dicas quemvis inſignem Poëtam vel Oratorem*, Virgilium *vel* Tullium. *Vel* (2) *Propria gentium & nationum pro Appellativis*; *ut* Pœnus *pro perfido*; Cretenſis *pro mendace*: *in quo loquendi modo eſt etiam Metaphora*: *nam ideo dicitur aliquis* Pœnus, *vel* Cretenſis, *qui non ſit de gente alterutrâ oriundus, quod morum ſimilitudine aliquâ, ſcilicet perfidiâ vel mendacitate* Pœnos *vel* Cretenſes *referat*.

☞ Dicitur Ἀντονομασία Antonomaſia, ab ἀντὶ pro, & ὀνομάζω nomino: quia Antonomaſia ejuſmodi eſt dicendi forma in qua pro alio aliud nomen ponitur, ſcilicet commune pro proprio, vel proprium pro communi.

Atque hæc de Synecdoche Totius Univerſalis, Partiúmque ejus. pergendum deinceps ad Synecdochen Totius Partis Eſſentialis.

CAPUT IV.

De Synecdoche Totius, & Partis Eſſentialis.

Quid eſt Synecdoche Totius Eſſentialis?

Synecdoche Totius Eſſentialis eſt Tropus,

pus, quo nomen Totius Eſſentialis ponitur ad ſignificandum alterutram illius partem.

Ut cùm dixit *Maria, Sustulerunt dominum meum* quando intelligeret tantummodo domini ſui, ſcilicet *Jeſu Chriſti*, corpus.

Quid eſt Synecdoche Partis Eſſentialis?

Synecdoche Partis Eſſentialis eſt Tropus, quo ex nomine alterutrius de Totius Eſſentialis Partibus Totum Eſſentiale ſignificatur.

Ut cùm dixit Apoſtolus, *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, intelligendus eſt omnis homo. Sic *Cicero*, *Vos meæ chariſſimæ animæ ſæpiſſimè ad me ſcribite, i. e.* Vos mihi chariſſimi homines. Sic ponunt *Græci* σώματα pro hominibus, præcipuè ſervis; ut *Demoſth.* σώμασι καλῶς παρεσκευασμένοι, bene inſtructi hominibus & nummis.

N. *Quin & ad hunc Tropum referri poteſt iſte dicendi modus, quo compoſiti cujuſvis corporis materia pro toto compoſito uſurpatur. Ut cùm ponitur* ferrum *pro gladio, vel quibuſcunque aliis armis ferreis*; æs, argentum, aurum, *pro æreis, argenteis, aureis nummis vel vaſis inde confectis. Sane quoniam Materia habet, ut rationem partis reſpectu Totius, ita rationem cauſæ reſpectu cauſati, ideo refertur hic dicendi modus & ad Tropum illum, quo nomen Cauſæ Materialis ponitur pro re quæ ex materiâ conſtat, quique diſertim dicitur Metonymia Materiæ: verùm & ad hunc etiam Tropum poteſt referri, dicíq. ſi placet, Synecdoche Materiæ; ut & Synecdoche Formæ quoque dici poteſt, quum Forma Eſſentialis pro toto compoſito uſurpatur. Sed de his plura in Metonymia. Hæc dicta ſunto de Synecdoche Totius & Partis Eſſentialis: pergrediendum porro ad Synecdochen Totius & Partis Integralis.*

CAPUT

CAPUT V.

De Synecdoche Totius & Partis Integralis.

Quid est Synecdoche Totius Integralis?

Synecdoche Totius Integralis est Tropus, quo ex nomine Totius Integralis significatur aliqua ejus pars seu membrum.

Ut cùm posuit *Cicero*, *Orbem terrarum* pro *imperio Romano*. Simili modo dixit *Virgilius*, *Aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim*, intelligens bibituros *Parthos* aut *Germanos* partem fluviorum *Araris* vel *Tigris*.

Huc referri potest iste dicendi modus, quo numerus pluralis pro singulari ponitur; ut cùm *Cicero* de se loquens, *Nos*, inquit, *populo imposuimus, & oratores visi sumus*. Item iste, quo *rotundus numerus* ponitur pro minori; ut si dicas, *Reges imperâsse Romæ annis ducentis quinquaginta*, cùm tantùm ducentos quadraginta quatuor imperârint. Item cùm *numerus infinitus* ponitur pro magno; ut si dicas aliquo prælio, præter eos qui in acie ceciderunt, infinitum porro hostium numerum se fugæ dedisse.

Quid est Synecdoche Partis Integralis?

Synecdoche Partis Integralis est Tropus, quo ex nomine membri vel partis alicujus Integralis, totum Integrale intelligitur.

Ut, cùm ponitur *caput* pro *homine*, tectum pro domo, mucro pro gladio, *puppis* pro *navi*, dux pro exercitu.

Huc etiam referri potest iste dicendi modus, quo Numerus singularis pro plurali ponitur; ut, *Hostis habet muros. Romanus prælio victor*. Item iste quo *Rotundus numerus* ponitur pro majori; ut si Imperatorem aliquem mille

mille navibus instructum dicas mare trajecisse, cùm supe mille amplius centum naves in classe habeat. Item cùm *certum aliquem numerum* pro magno quidem sed incerto nominamus; ut, cùm dicimus centum, tercenta, vel sexcenta, pro plurimis; ut *Cic. Sexcenta licet ejusmodi proferre, i. e.* plurima, sive permulta.

Atque hæc de primo Troporum Genere, nempe de Synecdoche dicta sunt; pergendum proximè ad secundum, scilicet Metonymiam.

CAPUT VI.

De Metonymiâ, quid sit; item quid Causa, & quid Causatum, & quot Causæ Genera sint.

Quid est Metonymia?

Metonymia est Tropus, quo ex nomine causæ intelligitur causatum, & ex nomine subjecti intelligitur adjunctum, & vice versâ.

☞ Μετωνυμία Metonymia, dicitur à μετὰ, quod in compositione significat trans, & ὄνομα nomen, ut sit nominis pro nomine positio: hoc enim Tropo quasi commutant inter se nomina res sibi invicem relatæ, tanquam causa & effectum, subjectum & adjunctum, ita ut alterius nomine res altera intelligatur.

Quid est causa?

Causa id omne dicitur esse, cujus quacunque vi res aliqua est.

Quid est causatum?

Cau-

Cauſatum illud eſt, quod à cauſis ſuis qualicunque ratione conſtituitur.

Quot ſunt cauſarum genera?

Cauſarum genera quatuor ſunt, Materia, Forma, Efficiens & Finis.

N. *Hunc cauſarum numerum ſic colligunt. Quicquid fit, ab alio fit, nihil enim fit à ſeipſo; datur ergo Cauſa Efficiens. Nulla res finita poteſt aliquid ex nihilo producere; ergo datur Materia ex quâ res fiunt, & Formæ quæ in materiam introducitur, cùm res aliquæ generantur. Denique nihil agit temerè; ergo datur Finis, cujus gratiâ cauſa efficiens agit. Et in omni harum cauſarum genere Tropus invenitur, de quibus ſingulis ſeorſim agendum; ac primùm de Materiâ.*

CAPUT VII.

De Cauſâ materiali; item de Metonymiâ materiæ.

Quid eſt Materia?

Materia eſt cauſa interna, ex quâ res aliqua fit, aut conſtat.

Ut, elementa ſunt materia corporum miſtorum; ſemen, viventium; aurum aut argentum materia poculi, lignum ſcamni.

N. *Illud quod ex materiâ fit vel conſtat, materiatum dicitur,*

Quid eſt Metonymia materiæ?

Metonymia materiæ eſt Tropus quo ex nomine materiæ materiatum ſignificatur.

Ut

Ut cùm *ferrum* ponitur pro *gladio*, qui ex ferro fit & conſtat; æs, argentum, aurum, pro æneis, argenteis, aureíſve nummis vel vaſis inde confectis vel conflatis. Sic Pinus, abies, robur, ponuntur pro navibus ex pinu, abiete, roboréve compactis.

Atque hæc de Metonymiâ materiæ; deveniendum jam ad Metonymiam formæ.

CAPUT VIII.

De cauſâ Formali; item de Metonymiâ formæ.

Quid eſt Forma?

Forma eſt cauſa interna, per quam res eſt id quod eſt; ut anima hominis.

N. *Per materiam quoque res eſt, ſive exiſtit; ſed per formam eſt id quod eſt, hoc eſt, hujus vel illius ſpeciei. Verbi gratiâ, quod homo ſit, ſive exiſtat, tam eſt à materiâ quam à formâ; at quod ſit illud quod eſt, ſcilicet homo, non leo, lapis, vel aliud quid, hoc à ſola eſt formâ.*

Illud quod per formam cauſatur dicitur formatum.

Quid eſt Metonymia Formæ?

Metonymia Formæ eſt Tropus, quo ex nomine formæ formatum intelligitur.

Ut cùm *animæ* ponitur pro *homine*; quo modo dixit Virgilius eſſe *anima litandum Argolica*, nempe homine Græco.

Atque hæc de Metonymiâ Formæ, progrediendum porro ad Metonymiam Efficientis.

CAP.

CAPUT IX.

De causâ Efficienti; deque Metonymiâ causæ efficientis tam Principalis quàm Instrumentalis.

Quid est causa Efficiens?

Causa efficiens est causa externa, ex quâ res verâ causalitate proficiscitur, sive, quæ in effectum per actionem verè causantem influit.

Sic architectus est efficiens domûs quam ædificat; Ignis est efficiens illius caloris, quem in assidentibus producit.

N. *Res etiam à fine proficiscitur, at non causalitate vera, sed tantùm metaphorica; qua ratione distinguitur à fine causa efficiens.*

Quotuplex est causa Efficiens?

Causa efficiens duplex est, Principalis & Instrumentalis.

Quid est efficiens causa Principalis?

Causa efficiens principalis est quæ suâ virtute effectum producit.

Quid est causa efficiens Instrumentalis?

Causa efficiens instrumentalis est, quæ causæ principali in producendo effecto subservit.

N. *Cùm ab igne lignum comburitur, principalis causa adustionis hujus est ignis, qui virtute sua lignum urit: instrumentum seu causa instrumentalis est calor, quo sicut instrumento mediante agit in lignum ignis, illudq; comburit. Sic cùm aliquis arborem securi succidit, causa principalis succisionis istius est homo, qui sua virtute agit, arborem q;*

boremq́ succidit; at instrumentum, sive causa instrumentalis est securis quâ in succidendâ arbore homo utitur, quaq́ homini in succisione ista subservit.

Quid est Metonymia Efficientis?

Metonymia Efficientis est Tropus, quo ex nomine Efficientis intelligitur Effectum; sive, quo nomen efficientis ponitur pro nomine effecti.

Quotuplex est Metonymia Efficientis?

Metonymia Efficientis duplex est, scilicet causæ efficientis Principalis, & causæ efficientis Instrumentalis

Quid est Metonymia causæ efficientis Principalis?

Metonymia causæ efficientis Principalis est Tropus, quo ex nomine causæ efficientis principalis intelligitur aliquid ab efficiente illâ causâ productum sive effectum.

Ut, cùm dicitur, *Pellibus exiguis arctatur* Livius *ingens*, ex nomine *Livii* intelligitur opus illud Historicum quod est à *Livio* conscriptum.

N. *Ad causam efficientem principalem reducitur rei alicujus Inventor sive Author; ille quippe rem quasi effecisse supponitur, à quo est inventum, quæ possit ratione effici. Quem ad modum dicit* Ulysses *apud* Ovidium, Pergama tum vici, cùm vinci posse coëgi. *Hinc Martis nomen usurpatur ad significandum prælium, quòd is prælandi rationem instituerit; ut, cùm dicitur,* Vario Marte pugnatum est; *&*, Eos vis Martis perculit. Vulcani *nomen usurpatur ad significandum ignem, quod is ignis naturam vel usum docuerit.* Neptunus *pro mari dicitur, quod is artem navigandi invenerit.* Ceres *pro pane, quod illa frugum tractandarum panisq́ conficiendi rationem excogitaverit, tradideriq́.* Bacchus *pro Vino, quod is vinearum*

rum excolendarum, viniq; ex uvis exprimendi, scientiam primus monstraverit. Venus *pro amore, quod illa prima amandi artem exercuerit, aliosq; ad illam instruxerit. Et sic in cæteris. Hinc* Virgilius, —— onerantq; canistris Dona laboratæ Cereris. Terentius, Sine Cerere & Libero friget Venus.

Quid est Metonymia Causæ Efficientis Instrumentalis?

Metonymia Causæ Efficientis Instrumentalis, sive Instrumenti, est Tropus, quo ex nomine instrumenti, seu causæ instrumentalis, significatur illud, quod ab efficiente principali, mediante causâ instrumentali, sive per instrumentum efficitur.

Ut cùm *lingua*, quæ est instrumentum sermonis, pro ipso *sermone* usurpatur; ut si dicas, *callet linguam Latinam*, pro Latinum sermonem. Vel cum *manus*, quæ scribentis est instrumentum, atque in scribendo subservit, pro ipsâ *scriptura* usurpatur; ut cum dicitur, *agnosco manum meam*, id est, *scripturam*. Vel cùm *arma*, quæ bellantium in conficiendo bello instrumenta sunt, pro ipso *bello* armis confici solito usurpantur; ut *Arma virumq; cano*. Virg.

Atque hæc de Metonymiâ Efficientis; dicendum jam de Metonymiâ Effecti.

CAPUT X.

De Effecto, & Metonymiâ Effecti.

Quid est Effectum?

Effectum est, quod ab efficiente causâ actione verâ producitur.

Sic poëma, quod quis compoſuit, eſt illius effectum; ut & domus eſt effectum architecti à quo eſt ædificata.

Quid eſt Metonymia Effecti?

Metonymia Effecti eſt Tropus, quo utimur nomine Effecti ad ſignificandum cauſam efficientem.

Ut cùm per vocem *carminis* ſignificamus poëtam effectorem carminis; ut in illo *Ovidii*, *Carminibus metus omnis abeſt*, *i. e.* Poëtis. Sic *pœnas dedit illud opus*, *i. e. Ovidius*, operis illius author. Sic *ſcelus* ponitur ad ſignificandum *ſceleſtum* ſceleris effectorem; ut in illo Terentiano, *Ubi eſt illic ſcelus qui me perdidit?* Sic incidens vulnus aliquod gladio vel ſecuri factum, dicas, *Gladius* hic eſt, vel *ſecuris*, ſignificans vulnus factum eſſe gladio vel ſecuri. Hoc loquendi modo dixit *Horat.* l. 3 Ep. 3. *Expalluit* pro *extimuit*, nempe quod pallor ſit effectum timoris. *Virgilius* dixit, *Scipiadas cladem Libyæ*, quod ab illis Libyæ clades illata ſit. *Cicero* pro *labore ſudorem* poſuit, dicendo *de Orat. Multi ſudoris eſt*, *i. e.* laboris, nempe quod ex labore ſudor proveniat.

Ad hunc Tropum refertur iſte dicendi modus, quo de aliquo id adjectivo nomine dicitur, quod ab ipſo in alio efficitur; ſive cùm in epitheto aliquo ſeu adjectivo nomine tribuitur alicui illud effectum, cujus eſt in aliâ re effector.

Ut cùm dixit *Horatius*, *mortem pallidam*, quod mors in mortuis pallorem efficiat; vel cùm *Cicero* dixit, *Victoriam eſſe naturâ inſolentem & ſuperbam*, quod victoria plerunque efficiat in victoribus ſuperbiam & inſolentiam.

Atque hæc de Metonymia Effecti; agendum jam de Metonymia Finis.

CAP.

CAPUT XI.

De Cauſa Finali : & Metonymiâ Finis.

Quid eſt Finis ?

Finis eſt cauſa externa, cujus gratiâ res eſt, vel fit : hoc eſt, cujus amore efficiens incitatur ad agendum.

Sic Eruditio eſt finis ſtudiorum, quia eruditionis amore impellitur ſtudioſus ad ſtudendum.

Quid eſt Metonymia Finis ?

Metonymia Finis eſt Tropus, quo ex nomine Finis intelligitur medium.

Ut cum *Chriſtus* dixit, Joh 17. 3: *Hæc eſt autem vita æterna, ut cognoſcant te ſolum verum deum,* - - Illud voluit, cognitionem veri dei eſſe medium vitæ æternæ, illud quo ad vitam æternam pervenitur.

N. *Medium dicitur illud, cujus adminiculo vel ope efficiens expetitum finem conſequitur.*

Sic meditatio eſt medium eruditionis, quia meditando conſequitur ſtudioſus, ut ſit eruditus.

Sicubi autem nomen Medii ponatur ad ſignificandum finem, dici poteſt & iſte Tropus Metonymia Medii.

Atque hæc de Metonymia Finis dicta ſunt : deinceps ad Metonymiam Subjecti pergendum.

CAPUT XII.

De Subjecto, & Metonymiâ Subjecti.

Quid est Subjectum?

Subjectum illud dicitur, cui aliquid præter ipsius essentiam, seu naturam, quovis modo, sive inhærendo, sive adhærendo adjungitur.

Sic paries est Subjectum albedinis; corpus, vestis quâ induitur.

N. *Hoc loco non tantùm subjectum inhæsionis, sed etiam prædicationis sive denominationis, de quo aliquid prædicari seu affirmari potest prædicatione accidentali sive internâ sive externâ intelligitur. Et quæcunque subjecto, vel insunt, vel adsunt, inhærent, vel adhærent, dicive possunt de illo, pro adjunctis habenda sunt.*

Quid est Metonymia Subjecti?

Metonymia Subjecti est Tropus, quo ex nomine Subjecti adjunctum significatur.

Quot præcipuè modis fit Metonymia Subjecti?

Metonymia Subjecti novem præcipuè modis fit.

Primus est, Quando nomen *Subjecti* ponitur pro adjuncto interno sive accidente inhærente.

Ut cùm ponitur *cor*, sedes prudentiæ, pro *prudentia*, quæ in corde sedem habere dicitur; vel cùm *os* ponitur pro *pudore*, qui in ore residet.

Secundus, Quando nomen *rei*, quæ per aliquod tempus est vel fit, ponitur pro tempore in quo res illa est, vel est facta: Ut

Ut cùm nomen *messis* quæ in æstate est usurpamus ad significandum *æstatem* per quam æstas est: id qnod fecit *Virgilius*, 1. Georg. *Ante focum si frigus erit, si messis in umbrâ.*

Tertius, Quando nomen *personæ* ponitur ad significandum ejus vestitum.

Ut cùm dico aspersit *me* labe, intelligens vestitum meum esse ab illo labe aspersum.

Quartus, Quando nomen *signati* ponitur ad significandum illius signum, Dicique potest Metonymia Signati.

Ut si pictam, vel sculptam patris mei imaginem patrem meum dicam: quomodo *Virgilius* dixit, *Orphcaque in medio posuit silvásque sequentes*, intelligens tantum cælatas *Orpheos* & sylvarum imagines; quomodo item *Christus* dixit, *Hoc est corpus meum*, quum intelligeret consecratum panem sacri corporis sui signum.

Quintus, Quando nomen *possessoris* ponitur pro re ab illo possessâ.

Ut quum ardere dicitur *Vcalegon*, cùm tamen non ipse, sed ipsius domus ardeat. Sic dixit *Terentius*, *apud me*, pro domi meæ; *Cicero*, *apud Pompeium*, pro in Pompeii ædibus.

N. *Quod possessori res possessa quasi adjungatur, ideo possessor nomen subjecti sortitur.*

Sextus, Quando nomen *Patroni* ponitur ad significandum clientem.

Ut cùm *Cicero Cæcinnæ* patronus sub *Cæcinnæ* personâ, *Pisonem Ebutii* advocatum tanquam Ebutii personam gerentem alloquens sic dixit, *Restituisse te dixi? Nego me Prætoris edicto restitutum esse.*

Septimus, Quando nomen *Continentis* ponitur ad significandum rem contentam. Dicique potest Metonymia Continentis.

Ut cùm *Virgilius* dicit. ... *Ille impiger hauſit ſpumantem pateram*, quum non intelligat exhauſtam eſſe ab illo pateram, ſed vinum quo erat patera illa impleta.

N. *Huc refertur, cùm nomen* loci *quem quis inhabitat* [*ſc. urbis, regionis, terræ, vel cœli*] *pro iſtius loci incolis uſurpatur. Nempe quod incolæ quodammodo ſint in loco ubi habitant, & in illo quaſi contineantur. Sic in iſto* Ovidii, Neve foret terris ſecurior arduus æther, *poſuit poeta ille terram & ætherem pro hominibus & cœlitibus qui terræ vel ætheris ſeu cœli incolæ ſunt. Sic cùm dixit* Virgilius, Invadunt urbem ſomno vinoque ſepultam, *per urbem intellexit urbis iſtius cives ſeu incolas. Sic* Cicero, *Italiam, Siciliam, Galliam, pro Italis, Siculis, Africanis, Galliſque hominibus poſuit.*

Item cùm nomen *loci* ponitur pro rebus in illo haberi, fieri, vel geri ſolitis; quomodo poſuit *Cicero*, forum, ſubſellia, curiam, pro actionibus Rhetoricis in foro, ſubſelliis, curiaque agi conſuetis.

Octavus, Quando nomen *Antecedentis* ponitur ad ſignificandum Conſequens. Dicique poteſt Metonymia Antecedentis.

Ut quum *diſcubuiſſe* eos dicimus, quos *cænantes* eſſe intelligimus.

N. *Quia conſequens videtur antecedenti quaſi adjungi, nec poteſt eſſe conſequens niſi præceſſerit antecedens; ideo antecedens commodiſſime ad ſubjectorum ſpeciem referendum videatur.*

Nonus, Quando nomen *Objecti* ponitur ad ſignificandum rem, quæ circa objectum illud verſatur. Dicique poteſt *Metonymia* Objecti.

Ad hunc modum dixit *Virgilius*, *incidere amores arboribus*, cùm per amores intelligeret *verſus* de Galli amoribus factos.

Atque

Atque hæc de Metonymia Subjecti: deinceps de Metonymia Adjuncti videndum erit.

CAPUT XIII.

De Adjuncto, & Metonymiâ Adjuncti.

Quid est Adjunctum?

Adjunctum dicitur illud, quod alteri rei *præter naturam* ejus, quocunque modo, seu inhærendo seu adhærendo adjungitur.

Ut *calor igni*; vestis vel arma homini.

Quid est Metonymia Adjuncti?

Metonymia Adjuncti est Tropus, quo ex nomine Adjuncti subjectum intelligitur.

Quot præcipuè modis fit Metonymia Adjuncti?

Metonymia Adjuncti septem præcipuè modis fit.

Primus est, Quando nomen *adjuncti interni*, sive accidentis inhærentis ponitur pro subjecto cui inest, vel inhæret.

Ut cùm dixit *Virgilius*, *ternos colores*, pro tribus licijs coloratis. Sic *Cicero*, nomina virtutum sc. pudorem, fidem, pietatem, & nomina vitiorum, sc. petulantiam, fraudem, scelus, posuit pro probis improbisque hominibus in quibus inerant virtutes illæ, vel vitia. *Ex hac enim parte pudor pugnat, illinc petulantia, hinc pudicitia, illinc stuprum, &c. Catil.* 2.

Secundus, Quando nomen *temporis*, *ætatis*, vel *secu* ponitur ad significandum personas, vel res, quæ in is

tempore extiterunt, factæve fuerunt.

Ut cum *Cicero*, per *ſeculi* ſui inſolentiam, hominum qui in iſto ſeculo extiterunt, inſolentiam intellexit. Sic dixit *Virgilius*. *Miteſcent ſecula*, cum intelligeret fore, ut ſeculorum iſtorum *homines* miteſcerent. Sic utimur nominibus *juventutis* & *ſenectutis*, ad ſignificandum homines hujus, vel illius ætatis; *juvenes* ſcilicet vel *ſenes*.

Tertius, Quando ex nomine *ſigni* intelligenda eſt *res ſignata* ſive ſignificata. Dicique poteſt Metonymia ſigni.

Ut cum *Cicero*, ex nominibus *togæ* & *armorum*, quæ pacis & belli ſigna ſeu inſignia ſunt, intelligi voluit pacem & bellum, quorum illa erant inſignia. Sic *faſces* & *purpura* magiſtratus inſignia, pro ipſo magiſtratu uſurpantur; *pubes* incuntis juventutis ſignum, pro ipſa *juventute* ponitur.

N. *Signum eſt adjunctum externum, quod ſeipſum ſenſibus & illud cujus eſt ſignum intellectui offert. Sic aurora ſignum eſt orituri ſolis; veſtigium pedis; ſuſpenſa hedera vini venalis*; Sacramenta, *gratiæ divinæ*, &c.

Quartus, Quando ex nomine *rei contentæ* Intelligenda eſt res, quæ illam continet.

Ut cum dixit *Virgilius*, *vina coronant*, cum coronandæ intelligerentur pateræ quibus continerentur vina.

Huc referri poteſt, cum ex re quæ eſt; vel fit in loco, intelligitur locus in quo eſt, vel agitur.

Ut cum dicitur aliquis *quæſitus fuiſſe in libellis*, *pro bibliothecis*, vel cum *ludus* qui in circo fit, ponitur pro *Circo* in quo fit ludus.

Quintus, Quando nomen ejus *rei quæ circa objectum aliquod verſatur*, ponitur ad ſignificandum ipſum objectum circa quod verſatur.

Ut cum dicitur *Jacob* juraſſe per *timorem* patris ſui *Iſaac*,

Isaac, intelligendus est juráſſe per *Deum*, quem pater ſuus *Isaac* timuerat. Sic *Virgilius Eclog.* 7. *Nymphæ, noſter amor, Libethrides.* ---- Sic *Ignatius de Chriſto, ὁ ἔρως μου ἐσταύρωται. Virg. Ecl.* 10. *Tua cura Lycoris*, i. e. Lycoris, quam tu curas. *Id. Ecl.* 9. *Cum te ad delicias ferres Amaryllida noſtras?*

N. *Objectum eſt adjunctum circa quod res aliqua operando verſatur, ſeu occupatur. Sic objectum intellectûs verum eſt; voluntatis bonum; viſûs color; auditûs ſonus*, &c.

Sextus, Quando ex *Conſequente* intelligi debebit *Antecedens*. Dicique poteſt Metonymia Conſequentis.

Ut cum dicimus eum de *menſâ ſurrexiſſe*, quem intelligimus *cænâſſe*; vel *ſepultum* eſſe eum, quem ſignificamus eſſe *mortuum*; vel eſſe in *lectum deductam*, quæ modò *peperit*.

Septimus, Quando *Connexi* vel *Concomitantis* unius nomen ponitur adſignificandum alterum. Dicique poteſt Metonymia Connexi vel Concomitantis.

Ut cum honeſtâ *Judæi* phraſi dicunt eum *pedes tegere*, quem levandæ alvo operam dare intelligi volunt; nos eam dicimus *exclamare*, quæ *partu laborat*.

Fortaſſe & huc referri poteſt iſte dicendi modus, quum ex nomine *ducis exercitum* intelligimus. Ut cum dicitur *Annibal ibi moratur*, & intelligitur non tantum ipſe Annibal, ſed & ejus exercitus quoque ibi morari. Niſi forte locutio iſta referri potius debeat ad ſynecdochen partis Integralis pro toto; ut cum ponitur *caput* pro toto *homine*.

Huc etiam fortean referatur iſte dicendi modus Hebræis uſitatus, quo *animæ* nomine *corpus* ſignificant: nempe ob connexionem quam inter ſe habent corpus & anima, ut partes conſtituentes ejuſdem totius eſſentialis. Hic dicendi modus extat pluribus in locis Scripturæ ſacræ.

cræ. *Num.* 6. 6. *Levit.* 21. 11. & 22. 4. *Pſal.* 16. 10. & 89. 48. *Hagg.* 2. 13.

Denique ad Metonymiam adjuncti referunt quidam iſtum dicendi modum, quum adjunctum ſubjecto alicui proprium adjectivo nomine tribuitur alicui rei, quæ ad ſubjectum illud pertinet tanquam ejus pars vel adjunctum.

Ut cum *Virgilius* dixit, *Mortalia temnitis arma:* ubi intellexit hominum arma mortalium, tributâ ſcilicet mortalitate, quæ hominum eſt adjunctum, armis, quæ hominum eſſent, ſive ad homines pertinerent. Sic dicitur, *armatum funus*, pro armatorum pompa funebri; *falſax manus* pro manu fallacis; *iracunda fulmina* pro fulminibus iracundi; *pius gemitus*, pro gemitu pii. Niſi forte hæc rectiùs ad Hypallagen referas.

Sed de Metonymiâ, ſecundo Troporum genere, ſatis dictum: dicendum deinceps de tertio, nempe de Metaphorâ.

CAPUT XIV.

De Metaphorâ.

Quid eſt Metaphorâ?

Metaphorâ eſt Tropus, quo quod alteri rei reſpectu aliquo ſimile eſt, ejus vocatur nomine cui reſpectu iſto eſt ſimile.

Sic *princeps* dicitur *caput* reipublicæ, quod capiti humano reſpectu aliquo nempe dignitatis ſimilis ſit. Sic enim ſe habet reſpectu illo princeps ad rempublicam quemadmodum ſe habet caput ad corpus; obſervandum quod eſt poſſe omnem fere Metaphoram (quæ aliud nihil eſt, quam ad unum vocabulum contracta ſimilitudo) reſolvi & explicari inſerendo vocem *quaſi*. Ut, princeps eſt caput reipublicæ,

publicæ, i. e. *quasi caput*; ferreum pectus, i. e. *quasi ferreum.*

☞ Dicitur Μεταφορὰ, hoc est Translatio à μεταφέρω transfero: hoc enim Tropo quasi transfertur suâ à significatione vox ad significandum, non id quod primo proprieq; significat, sed aliud quidem, quod huic respectu aliquo simile sit.

N. *Similitudo est convenientia in qualitate aut passione, situ vel habitu, vel quocunque alio respectu. Adeoque ea similia dicuntur in quibus eadem est qualitas, quæve eadem patiuntur, eodemve se quocunque modo habent. Nec est necesse, ut quæ similia dicuntur, per omnia se eodem modo habeant (non enim ut dicitur παροιμιακῶς currit similitudo quatuor pedibus) sed sufficit ut in uno aliquo respectu conveniant, simile se modo aliquo habentia, vel similiter patientia: adeoque quatenus conveniunt sunt similia, quantumcunque in cæteris dissimilia fuerint, e. g.* Homo & vulpes *multum dissimiles formâ tum interna, tum externa, similes tamen sunt respectu aliquo, nempe versutiâ, quia astutus uterque eorum est. Quippe vix aut nevix aliquod unum est in universa rerum naturâ cui non sit aliquid aliud simile, aliquo saltem respectu. Quo fit ut tam latè pateat Metaphora; quam rerum natura: nec sit in orbe universo aliquid unde commodè duci Metaphora non possit: quanquam sunt aliquæ præcipuæ rerum classes equibus duci solet Metaphora.*

Quot præcipuæ rerum classes sunt à quibus Metaphora duci solet?

Duodecim præcipuæ rerum classes sunt à quibus duci solet Metaphora.

Prima est rerum *divinarum* Ut cum dicitur homo esse homini deus. Sic *Cicero*; *Cujus ego patrem Deum*

atque

ſque parentem ſtatuo fortunæ nominiſque mei. Pro ſexu.

Secunda, Rerum *cæleſtium*; ut cum dicitur *Virgilius* poetarum Sol. Sic *Cicero*; *Clariſſimis viris interfectis lumina civitatis extincta ſunt.* Catil 3.

Tertia, Rerum *infernalium*; ut cum dicitur homo eſſe homini *dæmon*; vel eſſe *Furiis* agitatus.

Quarta, *Elementorum*; ut cum dicitur Invidiæ *flamma*; eloquentiæ *flumen*; popularis gratiæ *aura*, *Cicero* dixit omnes *incendi ad ſtudia gloriæ*, Tuſc. 1. *Ovidius*, *Dii cœptis aſpirate meis.* Virg. *Iarum fluctuat æſtu.*

Quinta, *Meteororum*; ut cum dicitur *fulmen* orationis; frontis *nubecula.* Sic Cicero, *Alios ego ventos, alios animo proſpexi procellas*, in Piſ.

Sexta Lapidum; ut cum dicitur, *lapides* loqueris, i. e. dura; & *lapidi* dixeris, i. e. tacituruo; *Marmoreum*, cor.

Septima, *Metallorum*; ut *aurea* ſecula; *ferreum* pectus. Ovid. *Aurea prima ſata eſt ætas*, Id. *Subiitque argentea proles, Auro deterior, fulvo pretioſior ære.*

Octava, *Plantarum*; ut *flos* nobilitatis. Sic Cantic. 2. *Ego flos campi & lilium convallium.* Joh. 15. 1. *Ego ſum vitis vera.*

Nona, *Beſtiarum*; ut *Latrant* oratores. *Chriſtus Herodem vulpem* vocavit. *Cicero Piſonem* dixit *admiſſarium*; & *adhinniiſſe*; in Piſ.

Decima, *Membrorum* humanorum; ut cùm dicitur aliquis eſſe *anima* negotii, vel *os* concionis. *Ovid.* dixit *Ager gravidis canebat ariſtis.*

Undecima, *Operum* humanorum; ut *limare* ſcriptum amicitiam

amicitiam *diſſuere*. Joh. 10 7. *Ego ſum oſtium ovium*. *Appion* erat dictus *cymbalum* mundi.

Duodecima, *Officiorum* humanorum; ut cùm civitatis cladem *lanienam* dicimus. Sic *Pythagoras* γνώμων ſive rationem dixit ἡνίοχον i. e. *aurigam*. Joh. 10. 14. *Ego ſum paſtor bonus*. Joh. 15. 1. *Pater meus agricola eſt*. *Virgil.* dixit caprum *virum* gregis, quod is ſimili officio ſungeretur erga gregem, ac vir erga uxorem.

N. *Troporum omnium nullus eſt qui plus orationi luminis afferat quam Metaphora, modò ne nimis frequentetur; cùm immodicus ejus uſus faciat ut oratio in ænigma deſinat, adeoque obſcuritatem pariat. Verecundæ porro ſint Metaphoræ: non à re ſordidâ ductæ, vel obſcenâ; non nimis longe petitæ; nec à re nimis diſſimili; ne ſint minores re ſignificatâ, nec eam plus quàm eſt par amplificent.*

Inter omnes illæ commendatiſſimæ habentur Metaphoræ quæ rebus ſenſu expertibus actum quendam ac quaſi animum tribuunt. Ut cùm dicitur fluvius *Araxis* impoſitum ſibi ab *Alexandro* pontem *indignatus* evertiſſe.

Sed hæc de Metaphorâ tertio Troporum Genere dixiſſe ſufficiat: pergamus tandem ad quartum, i. e. ad Ironiam.

CAPUT XV.

De Ironiâ: quid, & quotuplex ſit. Item de Oppoſitis.

Quid eſt Ironia?

Ironia eſt Tropus, quo ex uno Oppoſitorum aliud intelligitur.

Quid

Quid ſunt oppoſita?

Oppoſita ſunt, quæ neque de ſe invi. cem, neque de eodem tertio, ſecundum eandem partem aut naturam, eodem reſpectu, modo ac tempore verè affirmari poſſunt.

N. *Poſitis hiſce conditionibus, ſi oppoſitorum alterum de altero affirmetur, prædicatio erit falſa: ut ſi dicas canem eſſe leonem; vel album eſſe nigrum. Si utraque de eodem tertio affirmentur enunciatio alterutra erit falſa: ut ſi dicas* Platonem *eſſe divitem, &* Platonem *eſſe pauperem; Socratem videre, &* Socratem *cæcum eſſe. Si oppoſita affirmentur verè vel de ſe invicem, vel de aliquo tertio, harum aliqua conditionum neceſſario erit requirenda. Dici enim verè poteſt,* Æthiops *eſt albus, &* Æthiops *eſt niger, ſed non ſecundum eandem partem;* albus *nempe eſt dentibus, toto reliquo corpore* niger. *Sic verè dici poteſt,* Chriſtus *eſt Dominus* Davidis, *&* Chriſtus *eſt filius* Davidis, *ſed non ſecundum eandem naturam: nam Dominus eſt* Davidis *ſecundum naturam Divinam, at ejuſdem Filius ſecundum naturam humanam. Sic numerus quaternarius dici verè poteſt & duplum & dimidium; ſed non eodem reſpectu: nam binarii numeri reſpectu duplum eſt, at reſpectu octonarii eſt dimidium. Dici verè poteſt, mundus habet initium, & mundus non habet initium; ſed non eodem modo: nam habet quidem mundus initium durationis, ſed non habet initium magnitudinis. Tandem verè dici poteſt, olim* Mileſii *non erant fortes, & olim fortes erant* Mileſii, *at non eodem tempore, ſed diverſo.*

☞ Dicitur Εἰρωνεία ab εἰρωνεύομαι diſſimulatione utor in loquendo: hoc enim qui Tropo utitur, quaſi diſſimulanter agit, aliud loquendo, aliud intelligendo.

Quot

Quotuplex eſt Ironia?

Ironia duplex eſt: Ironia à diſparato, & Ironia à contrario.

CAPUT XVI.

De Diſparatis, & Ironia à diſparato.

Quæ ſunt Diſparata?

Diſparata propriè ſic dicta, ſunt oppoſita, quorum unum pluribus eodem oppoſitionis genere opponitur.

Ut homo, equus, leo, lupus; tàm enim homo non eſt equus, quàm non eſt leo, vel lupus, vel aliquid hujuſmodi; & ſic in cæteris.

N. Liber & ſervus *diſparata non ſunt, utut ſervus, & domino, & libero opponatur; quippe quod ſit idem utrobique oppoſitionis genus: dominus enim & ſervus relative ſunt oppoſita; liber autem & ſervus* contraria. *Cæterum quanquam ſic, ut dicitur, ſe res habeat apud Logicos, tamen diſparatorum vox apud Rhetoricos laxiore ſenſu uſurpatur, ita nempe ut ad quaſlibet res vel numero tantum differentes modo non naturâ ſibi invicem contrarias extendatur.*

Quid eſt Ironia à diſparato?

Ironia à diſparato eſt, quâ quod de uno diſparatorum dicitur, de alio intelligitur.

Ut ſi qui ovum manu tenet, interrogatus quid manu teneat, malum ſe tenere joco reſponderet.

Quæ

Quotuplex eſt Ironia à diſparato?

Ironia à diſparato duplex eſt, Affirmativa, & Negativa.

Quid eſt Affirmativa Ironia à diſparato?

Ironia à diſparato affirmativa eſt, quâ quod de altero diſparatorum affirmatur, ab altero fieri intelligitur.

Ut ſi dicas verberatum fuiſſe à diſcipulo præceptorem, cùm verberatum à præceptore diſcipulum intelligas. Sic experſonâ *Menalcæ* dicit *Virgilius*, *Meæ arbuſtum videre Myconis incidere* cùm intelligerit id factum eſſe à *Damœtâ*.

Quid eſt Ironia à Diſparato Negativa?

Ironia à diſparato negativa eſt, quâ quod de altero diſparatorum negatur, quaſi eſſet de altero affirmatum intelligitur.

Ut ſi qua mulier alteri, cum quâ ſibi eſſet rixa, adulterium exprobrans, negaret ſe unquam adulterium in ſe admiſiſſe: nam negando ſe adulterii crimine teneri, perinde faceret ac ſi alteram eſſe adulteram affirmaret. Sic cùm *Ulyſſes* enumeratis majoribus ſuis, negat in his quenquam *damnatum eſſe vel exulem*, tacitâ exprobratione affirmat quoſdam in genere *Ajacis*, nempe patrem *Telamonem*, & patruum *Peleum* obtrucidatum tertium fratrem *Phocum*, exulâſſe. Sic cùm idem *Ulyſſes* poſtea dicit, -- *Nec mihi quod pater eſt fraterni ſanguinis inſons Propoſita asma peto* -- *Ajaci* iterum Ironice exprobrat patris fratricidium.

Atque hæc de Ironiâ à diſparato; tractandum proximè de Ironia à contrario.

CAP.

CAPUT XVII.

De contrariis, & Ironiâ à contrario.

Quid sunt contraria?

Contraria sunt duo absoluta, quæ sub eodem genere plurimùm distant.

Ut album & nigrum; calidum & frigidum; rectum & curvum; servus & liber.

Quid est Ironia à contrario?

Ironia à contrario est cum ex contrariorum altero alterum intelligitur.

Ut si quem probum virum dicas, improbum esse intelligas. Quale est illud Terentianum, *O salve bone vir, curásti probè:* quibus verbis increpat *Simo Davum*, quasi hominem scelestum, & qui male rem gessisset. Cujus generis est illud *Ciceronis* de Verre, *O præclarum imperatorem!* quorum verborum is est sensus, ac si nefarium eum imperatorem dixisset. Item illud in oratione pro Quinctio, *Tum ille vir optimus, vereor ne se derideri putet, quod iterum jam dico, optimus.* Item illud in 2. de Orat. ubi de *Lamia* deformi oratore odiosè *Crassum* interpellante, *Audiamus*, inquit *Crassus*, *pulchellum puerum* i. e. hominem deformem.

N. *Percipitur aliquid Ironicè dici, vel naturâ personæ, vel rei de quâ dicitur, vel ex modo dicendi, vel aliquo gestu, sive actione dicentis.*

Nam primò si quod dicitur, ejusmodi sit, ut non conveniat cum naturâ vel personæ vel rei *quâ* de se mentitur, palam est non id verè atque ex animo dici, sed Ironicè

nicè, i. e. simulatè, atque aliter quàm revera sentiatur. Ut si quis *opulentum* quendam homuncionem *pauperculum* nominet; vel pro *longurione*, *nanum* dicat, pro *crudeli*, *clementem*: vel pro *ebriso*, *macilentum*; Similiter si quis librum quendam elephantinum, Enchiridii seu manualis nomine vocet; vel vitam omni vitiorum eluvie contaminatam, esse iter ad honorem vel gloriam prædicet, in aperto est, aliter eum sentire atque loquatur, proindeque Ironicè loqui.

Deinde si quæ quovis de homine gravia seriaque dicuntur, cum risu quodam, vel gestu aliquo derisionem præ se ferente effantur, manifestum est ea Ironicè tantùm, atque per simulationem fuisse dicta, neutiquam verò ex animo, atque sententia dicentis. Cujus generis est illud *Ciceronis* de *Clodio*, *Integritas tua te purgavit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta servavit.*

Tandem, si aliud quis dicat, aliud verò agat, quod verbis suis dissentiat, indicio est illud quod agit, aliter eum sensisse atque dixerit. Ut si in convivio cibum quis quem lautiorem verbis vituperet, atque interim de eo largiter comederit, inde constabit, non illum serio cibum istum vituperâsse, sed tantum simulate atque per jocum, eoque animo ut alios ab esu ejusdem deterreat, sibique *largiore* inde *portione* meliùs consulat.

Atque hæc de Troporum Generibus: deinceps de eorundem Affectionibus dicendum.

CAPUT XVIII.

De Troporum Affectionibus.

Troporum Affectiones quid sunt?

Troporum Affectiones sunt quidam quasi Troporum habitus, sive qualitates, quibus afficiuntur

untur Tropi, ſecundum quas dicitur Tropus hoc, vel illo modo affici; ſcilicet eſſe, vel durior & injucundior, vel elatior & audacior, gravior item leviórve; vel in uno verbo multiplex, vel tandem in pluribus verbis unus.

Quot ſunt Tropi Affectiones?

Tropi affectiones quatuor ſunt, Catachréſis, Hyperbole, Metalepſis, & Allegória.

Atque hæc de Troporum affectionibus in genere; agendum porro de ſingulis, primóque de Catachreſi.

CAPUT XIX.

De Catachreſi.

Quid eſt Catachreſis?

Catachreſis eſt abuſivus dicendi modus, in quo ad conficiendum Tropum verbum aliquod nimium longè à ſignificatione ſuâ ducimus, nimiſque præter naturam ſuam uſurpamus.

Ut, ſi quis pro *mari ſtagnum* ponat: id quod fecit *Virgilius*, 1. Æn. & faciunt *Græci* pro eodem ponentes λίμνην: vel ſi quis ſe dicat *auream* vel argenteam *pyxidem* habere; cum pyxis proprie ſit è buxo; vel plumbeam coram velle mutuare; vel aliquid hujuſmodi.

☞ Dicitur κατάχρησις Catachreſis à κατὰ contra & χρῆσις uſus, quia hoc dicendi modo verbis contra conſuetum uſum utimur, & plane abutimur.

N. *Catachrésis in omni Troporum genere invenitur.*

In *Synecdoche partis integralis.* Ut cum, dixit *Horatius, carceribus missos rapit ungula currus*, ser. 1. sat. 1. Nam ut pro ipso equo ungula equina ponatur, durior videtur verbi immutatio, nimisque contra usum ejus.

In *Synecdoche speciei.* Ut cum *Cicero* de *Catilinâ*, in 1. Catil dixit interfectum esse *civium parricidam*; Cum *Virgilius* 2 Æn. scripsit Græcos *equum divinâ Palladis arte ædificâsse*; pro struxisse. Cujus verbi jucundior est translatio, quam legas apud *Cæsar.* 3 de bel. Gal. cum dixit, *Naves longas ædificari in flumine Ligeri*, & in *Cicerone*, pro Manil. *Maximas esse ædificatas classes.* Item cum *Horatius* 2. Serm, 2. sat. posuit *præclara minantem*, pro promittentem.

In *Synecdoche generis*, ut cum *Virgilius* 2. Æn. *Anchisen* dixit *Æneæ* parentem, quem proprie dixisset patrem: cum *parere*, unde parens ducitur, tantum sit fœminarum, adeo ut verbi *parentis* ad significandum patrem translatio durior videatur. Sic cum dicitur apud eundem 1. Æn *Promisi ultorem*, pro minatus sum.

In *Synecdoche partis essentialis*, ut cum ponitur *abies* pro tabellis abiegnis, quam verbi traductionem *Quintilianus* author est prosam non recipere, l 8 c. 6.

In *Metonymiâ Efficientis*, ut in illo *Lucani* l.4 *Urebant montana nives*; ubi urebant posuit pro *exsiccabant*: nempe quod ex ustione exsiccentur, quæcunque uruntur, sed verbo nimium longè *à significatione* sua ducto.

In *Metonymiâ subjecti*, ut cum *Horatius* Epod. 12. dixit *hircum in alis cubare*; *Catullus*, in *Ruf.* caprum *sub valle alarum habitare*, cum nihil aliud tam hic, quàm ille voluerit, quàm fætorem hircinum caprinumve in alis subesse.

In

In *Metonymiâ Adjuncti*; ut in illo *Virgilii* 4 Æn *Oculisve aut pectore noctem Accipit*; ubi nimis præter naturam vocis, noctem pro somno posuit.

In *Metaphorâ*; ut cum *Virgilius* 7. Ecl. *caprum gregis virum* nominavit, ut & *Horat.* l. 4 od. 13 capillos canos, *capitis nives* vocavit. Sic *Cicero* 3. de Orat. κατάχρησιν vitium luxuriosum *Syrtim patrimonii & Charybdim bonorum* dixit, quem scopulum & voraginem minus altè petitâ voce dixisset; Et *Horatius* l. 4. od. 4. *Eurus per Siculas equitavit undas*, *Ovid.* 1. *Trist.* 2. *Eleg*, *Montes volvuntur aquarum.*

In *Ironiâ*; ut cum *Virgil.* 1. Æn. dixit, *Sperate deos memores fandi atque nefandi.* Item *Georg.* 4 *Erit maculis auro squalentibus ardens* ubi *sperare*, pro timere ultionem, & *squalere* pro splendescere auro (quemadmodum nos idiomate nostro dicimus **to be daubed with gold and silver lace**) phrases sunt satis longè à verborum suorum significatione sumptæ.

N. *Admolliendam Catachresin, si durior videbitur futura verbi translatio, hac aut simili formâ utendum*; ut ita dicam, si sic loqui liceat, *&c.*

Atque hæc de Catachresi, pergendum ad Hyperbolen.

CAPUT XX.

De Hyperbole.

Quid est Hyperbole?

Hyperbole est emphaticus dicendi modus, in quo aliquanto plus minusve dicitur, quàm revera intelligitur.

☞ Dicitur Ὑπερβολὴ Hyperbole ab ὑπερβάλλω exſupero, quoniam id quod veri eſt in re, vocis ſignificantiâ exſuperat, ſive id augendo, ſive minuendo fiat.

Quot ſunt ſpecies Hyperboles?

Hyperboles duæ recenſentur ſpecies, Auxéſis ſcilicet, & Meiôſis.

Quid eſt Auxéſis?

Auxéſis iſtiuſmodi eſt Hyperbole, in quâ amplificandi cauſâ, plus de re quavis dicitur, quàm revera intelligitur.

Ut cum *liberalis* qui ſit, eum *magnificum* dicimus; qui *ſeverus*, *ſævum*; qui *improbus*, *ſacrilegum*; qui homo *prælargus*, *gigantem*; qui *puſillus*, *nanum*.

☞ Dicitur Αὔξησις Auxéſis ab αὐξέω augeo, ob eam augendi quam in amplificandis rebus vim habet.

Quid eſt Meiôſis?

Meiôſis ea Hyperbole eſt, in quâ extenuandi gratiâ minus de re aliquâ dicitur, quàm verè intelligitur.

Ut ſi *magnificus* qui ſit, eum tantummodo *liberalem* diceremus; qui ſit *ſævior*, tantummodo *ſeverum*; qui *ſacrilegus*, non ultra quam improbum.

☞ Dicitur Μείωσις Meioſis à μειόω minuo, quod rerum gravitatem & pondus verborum levitate minuat ſive extenuet.

N. *Non eſt ea Hyperbolæ mens, ut dicendo quemquam*

quam fallat, ſed ut, per illud quod veritatem excedit, verum doceat & perſuadeat.

Hyperbole in nullo fere non Troporum genere locum habet.

In *Synecdoche Totius Integralis*; ut cum in *Phil.* 2. vomentem dixit *Cicero Antonium, fruſtis eſculentis vinum redolentibus gremium ſuum & totum tribunal implevisſe*, i. e. permagnam ejus partem. Item in illo *Ciceronis* 2. de Orat. *Cujus ex ludo tanquam ex equo Trojano innumeri principes exierunt.* Ubi Hyperbolicâ Auxéſi innumeros dixit, pro permultis.

In *Synecdoche Specici & Individui*, per quam ſcilicet nomen ſpeciale, vel ſingulare rei, vel perſonæ cujuſpiam ſuo in genere præcellentis, pro perſonâ vel re aliquâ in eo genere excellente ponitur. Ut cum dixit *Ovid.* 1 *Triſt.* 2. *Eleg.* eos volvi *aquarum montes*, Quos jam *tacturos ſidera ſumma putes.* Ubi quos dixit montes *ſidera tacturos*, tantummodo intellexit in permagnam altitudinem evehi. Sic ſi quem mediocrem, vel etiam præcellentem judicamus poetam, vel oratorem, eum *Virgilium* vel *Ciceronem* nominemus. Per Hyperbolicam quoque Synecdoches ejuſdem Auxeſin, ſpecialia vel ſingularia illa, quæ in genere ſuo maximè excellunt, etiam ſuperari ab aliquo dicuntur. Ut eum dixit *Ovid.* 3. Triſt. 11. Eleg. *Sævior eſt triſti Buſiride* ubi tantùm intellexit eum de quo dixit perſævum eſſe. Hujus generis eſt illud Prophetæ in Lamen. 4. 7 *Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte.* Ut & illud *Virgil* 7 Eclog *Nerine Galatæa thymo mihi dulcior Hyblæ, Candidior Cycnis, hederâ formoſior alba.* Et illa *Polyphemi* apud *Ovid Metam.* l. 13 fab. 8. *Candidior folio nivei Galatea ligustri Floridior prato, longâ procerior alno*, &c. Item innumeræ fere proverbiales ſententiæ, quales *ſpongiâ bibacior; pice nigrior; Ariſtide juſtior; Pæno perfidior; iro*

pauperior; *talpâ cæcior*; *limace tardior*; *plumbo ſtupidior*, &c. in quibus omnibus & horum ſimilibus eſt Auxéſis Hyperbolica quâ quorundam virtutes vel vitia, perfectiones vel defectus, aliorum comparatione augentur.

In *Synecdoche Generis*; ut ſi ſcelus tantummodo *erratum* dicatur; ubi eſt Hyperbolica Meiôſis ſeu Tapinôſis. Vel, ſi cui grave gladio vulnus infligitur, is ſibi ſcalpturam modò aliquam minutulam accidiſſe dicat. Sic alicubi ingens antiqui roboris truncum, ſarmentum, vel ſcipionem ſeu baculum, a Stick vocant; majorem quemvis ſaginatum porcum, porcellum *nominant*, &c.

In *Metonymiâ Effecti*; ut in illo *Terentii*, *Ego te pro iſtis dictis & factis ſcelus ulciſcar*. Ubi quem *ſceleſtum* tantummodò intellexit, etiam *ſcelus*, graviori vocabulo dixit.

In *Metonymiâ Subjecti*; ut cum dixit *Cicero*, *In me carcerem effudiſtis*, ſolum modo effuſas intelligens incarceratos.

In *Metonymiâ Adjuncti*, ut cum pro peſtiferis civibus dixit *Cicero*, *O peſtes*, *O labes*, *O audaciam incredibilem*. Sic cum virtutibus viciis, aliiſve qualitatibus inſignes, virtutum, viciorum, qualitatumve ipſarum nominibus inſignimus. Ut ſi quis *Ariſtidem*, vel alium quemvis juſtitiâ inſignem, non hominem juſtum, ſed ipſam juſtitiam dicat. Vel ſi de eloquente aliquo viro verba pro concione habituro dicatur, nunc ipſam eloquentiam dicentem audietis. Quale illud eſt *Terentii* in *Adelph.* 3. *Tu quantus quantus nihil niſi ſapientia es*. Et illud *Martialis* in *Zoilum*, *Mentitur qui te vitioſum*, *Zoile*, *dicit*; *Non vitioſus homo es Zoile*, *ſed vitium*. Audacior adhuc hoc in genere eſt Hyperbole, cum perſonas virtutibus vel vitiis præcellentes, ipſas etiam virtutes vel vitia ſuperare dicimus. Ut ſi juſtus aliquis, vel eloquentiâ præcellens vir, dicatur ipſa juſtitiâ juſtior, vel eloquentiâ *ipſa* eloquentior.

Nec

Nec dissimiliter se habet res in cæteris rerum qualitatibus; ut si dicatur quid esse dulcedine dulcius; candore candidius; tarditate tardius &c. nisi forte hæc ad Synecdochen speciei malit quis referre.

In *Metaphora*; Ut, cum de rebus sensu carentibus ea loquimur, quæ rebus sensu animoque præditis conveniunt. Quomodo dixit *Cicero*, *Parietes medius fidius* C. *Cæsar, ut mihi videntur hujus curiæ tibi gratias agere gestiunt.* Item *Virgil.* 8. *Æn. Pontem indignatus Araxes.* At cum *gestire*, quod ab Oratore parietibus tribuitur, fluvio, sunt actus animalium, gaudio lætantium, vel irâ fervescium.

In aliis Troporum Generibus habet Hyperbole *locum*, in Metaphorâ *regnum.*

Sed de Hyperbole hæc dicta sufficiant; progrediamur porro ad Metalepsin.

CAPUT XXI.

De Metalepsi.

Quid est Metalepsis?

Metalépsis est dicendi modus, in quo sub unâ voce plures Tropi continentur, quorum prior transitum ad posteriorem præbet.

Ut, *Post aliquot mea regna videns mirabor aristas?* Ubi Poeta per *aristas* primò intelligit *spicas*, per Synecdochen partis integralis pro toto; tum per *spicas* intelligit *segetes*, per eandem Synecdochen; deinde per *segetes* intelligit *æstates*, per Metonymiam subjecti; denique per

æstates

æstates intelligit *annos*, eandem itidem per Synecdochen; acsi dixisset, post aliquot annos.

☞ Dicitur Μετάλημψις Metalepsis (quâ ratione hic locum habet) à μεταλαμβάνω, composito à μετὰ post & λαμβάνω accipio, & significante post accipio, i. e. unum capio post alterum, seu uno relicto capio alterum: quia in Metalepsi est quædam quasi congeries Troporum, qui singulatim & ordine percurrendi & enucleandi sunt, uno post alterum sumpto, seu relicto uno, & capto altero, donec ad vocabulum proprium veniatur.

Reperitur Metalepsis in omni fere Troporum genere.

In *Synecdoche Partis Integralis*; ut in illo *Ovidii' Suffundens ora rubore*; ubi primò per *ora* intellexit Poeta *os*, per Synecd. Totius Integralis, qua ponitur *Numerus Pluralis* pro *Singulari*; tum per *os*, faciei partem, intellexit integram *faciem*, per Synecd. Partis Integralis.

In *Synecdoche Individui*; ut cum dixit *Virgil. Poculaque inventis Acheloïa miscuit uvis.* Ubi primò per *pocula Acheloïa* intellexit aquam Acheloïam, per Meton. Subjecti: deinde per aquam *Acheloïam, quamlibet* intellexit *aquam* per Synecd. Individui.

In *Synecdoche Totius Integralis*, ut cum dixit *Virgil. Ingens à vertice Pontus in puppim ferit*; primo per *Pontum Nerei & Doridis* filium intellexit *mare Ponticum*, sc. illam maris partem, cui nomen dedit iste *Pontus*, per Meton. causæ Efficientis Principalis: tum per *mare Ponticum* intellexit indefinite *universum mare*, per Synecd. Individui: tandem per *mare universum*, intellexit *maris fluctum* per Synecd. Totius Integralis.

In

In *Synecdoche Partis Eſſentialis*; ut in illo *Ovidii*, *Et ſtructis cantat avenis.* Ubi primò per *avenas*, intelligitur *culmus* avenaceus, per Synecd. Partis Integralis: tum per *culmum avenaceum*, intelligitur *quilibet culmus* in genere per Synecd. ſpeciei, quâ ponitur ſpecies pro genere; deinde per *culmum* in genere, intelligitur *arundo*, per Synecd. Generis: denique per *arundinem* intelligitur *fiſtula* facta ex arundine per Synecd. Partis Eſſentialis, ſive Synecd. Materiæ, quam dicunt vulgo Metonymiam Materiæ. Item in *Virgiliano* illo, *Labitur uncta vadis abies.* Nam primo per abietem intellexit poeta *tabellas abiegnas*, per Synecd. ſive Meton Materiæ: deinde per *tabellas abiegnas*, intellexit *navem* ex iſtis tabellis fabrefactam, per eandem Synecd. ſive Metonymiam.

In *Metonymiâ Efficientis Principalis*; ut cum dixit *Cicero*, *In fortunas hujus invaſerunt*; primo per *Fortunas*, intellexit *Fortunam*, per Synecd. Partis Integralis, quâ Numerus ſingularis ponitur pro plurali: tum per *Fortunam* intellexit *Fortunæ dona* ſc. opes, bona, per Metonym. Efficientis Principalis.

In *Metonymiâ Efficientis Inſtrumentalis*; ut cum dixit *Virgilius*, *Ferro averte dolorem*; primo per *ferrum* intellexit *gladium*, per Synecd. Partis Eſſentialis, ſive ut loquuntur alii per Metonym. Materiæ: deinde per *gladium* intellexit *mortem*, per Metonym. cauſæ Inſtrumentalis; ac ſi dixiſſet *avertas morte dolorem.*

In *Metonymia Effecti*; ut in illo *Virgilii* Sed *pater omnipotens ſpeluncis abdidit atris* Nam primo per *ſpeluncas atras*, intellexit *obſcuras*, & tenebroſas per Metaph. deinde per *ſpeluncas tenebroſas*, intellexit *profundas*, per Metonym. Effecti: nam in ſpeluncis tenebrarum cauſa eſt profunditas.

In *Metonymia Subjecti*; ut cum dixit *Virgil. Invaduntque urbem ſomno vinoque ſepultam*; primò per ſepultam

ram ſomno vinoque *urbem*, intelligi voluit *Trojam*, per Synecd. Speciei: deinde per *Trojam Trojanos* eſſe intelligendos voluit, per Metonym. Subjecti. Sic cum dicitur à *Virgilio*, *ſeges bis ſolem ſenſiſſe*, primo per *ſolem* intelligitur *calor* qui à ſole efficitur, per Metonym. cauſæ Efficientis: tum per *calorem* intelligitur *æſtas* per eam ſubjecti Metonym. quâ nomen rei, quæ in tempore aliquo eſt, ponitur pro tempore, in quo eſt res.

In *Metonymia Adjuncti*; ut cum *Silius* dixit, *Advolat auratæ præfulgens murice ductor*; per *muricem* intellexit primo *oſtrum* muricis ſuccum, per Synecd. Totius Integralis; per *oſtrum*, *purpureum oſtri colorem* per Metonym. Subjecti: tandem per *purpureum oſtri colorem*, *amictum* coloris purpurei, per Metonym. Adjuncti. Sic cum *Virgil.* poſuit *oſtrum* pro purpureo tori *velamento*, ſive *inſtramine*, dicens, *Stratoque ſuper diſcumbitur oſtro*, Item cum *purpuram* i.e. muricem, poſuit ad ſignificandum regiam *authoritatem*: in quâ præter Synecd. Totius Integralis, & Metonym. Subjecti, ut in prioribus, eſt duplex Metonymia Adjuncti; altera quâ *color purpureus*, ponitur pro *purpurei coloris amictu*; altera qua amictus purpurei coloris, qui regum inſigne eſt, ponitur pro authoritate regiâ, cujus eſt inſigne, ſive ſignum.

In *Metaphora*; ut in illo *Virgilii*; *Immenſaſque trahi nubes, jamque arbore ſumma Confluere & lenis uvam demittere ramis*. Nam primo per *nubes* pluralis numeri, intellexit poeta *nubem* per Synecd. Totius Integralis, ſive Numeri ſingularis pro plurali: deinde per *nubem*, intellexit apum *examen*, quod inſtar nubis in aere penderet, lucemque obſcuraret, per Metaphoram. Similiter per *uvam* intellexit primo *racemum*, per Synecd. Partis Integralis: tum per *racemum* intelligi voluit *apum examen*, quod de arboris ramo in morem racemi penderet, per Metaphoram. Sic cum à *Quintiliano* dicitur *Iſocrates* eſſe omnes dicendi *Veneres* ſectatus, per *Venerem* intelligenda eſt *venuſtas*,

per

per Metonym. Efficientis Principalis: & per *venustatem* quæ propriè est formæ, vel vultus, *dicendi gratia & suavitas*, per Metaphoram: quippe dicendi gratia id est orationi, quod venustas faciei.

Tandem in *Ironia*; ut in illo *Ciceronis* ad *Clodium*, *Integritas tua te purgavit*: ubi primò per *integritatem*, quæ propriè est corporis, intelligitur *morum rectitudo*, per Metaph deinde per *morum rectitudinem* quæ affirmatur, *morum corruptio*, per Ironiam intelligitur. Sic cum dixit idem in *Verrem*, *Sunt hæc & alia in te falsi accusatoris pugna permulta, quibus ego non utor*; in eo quod posuit *utor* pro *commemoro*, est Synecd. Generis; in eo autem quod dixit, iis se signis *non uti*, quibus tamen utitur, i. e. quæ commemorat, & urget, est Ironia.

Atque hæc de *Metalepsi*; deveniendum tandem ad Allegoriam.

CAPUT XXII.

De Allegoriâ.

Quid est Allegoriâ?

Allegoria dicendi modus est, in quo unus idemque Tropus per plures voces continuatur.

Ut in illo *Ciceronis* pro M. *Cœlio*, *Quoniam emersisse jam è vadis, & scopulos prætervecta videtur oratio mea, perfacilis mihi reliquus cursus ostenditur.* Ubi idem Tropus sc. Metaphora continuatur per quinque voces, *emersisse*, *scopulos*, *vadis*, *prætervecta*, & *cursus*, in quibus orationis suæ progressum cursui navis per mare comparat. Sic *Horatius*. *Contrahes vento nimium secundo*, i. e. Ne te rebus prosperis nimium efferas.

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἀλληγορία Allegoria ab ἀλληγορέω, composito ab ἄλλη aliter, & ἀγορέω dico: quia quocunque in sermone est Allegoria, idem ipsum quod propriis quidem potuit verbis sed non ita ornatè dici, aliter sive aliis verbis i. e. Tropicis majore cum ornatu dicitur.

Allegoriæ usus frequentior est in *Metaphora*. *Cic.* in *Pison. Neque tam fui timidus, ut qui in maximis turbinibus ac fluctibus reipublicæ navem gubernassem salvamque in portu collocassem, fronis tuæ nubeculam, aut collegæ tui contaminatum spiritum pertimescerem. Alios ego vidi ventos, alias prospexi animo procellas aliis impendentibus periculis non cessi, Horat.* l. 1 od. 14. *O navis referent in mare te novi fluctus? O quid agis? fortiter occupa portum. Nonne vides ut nudum remigio latus, & malus celeri saucius Africo Antennaque gemant*, &c. Sed & in aliis Tropis invenitur.

In *Synecdoche Individui*; ut, *Sint Mæcenates, non decerunt Flacce Marones. Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.* Ubi Epigrammatista per *Mæcenates* intelligit virorum doctorum *patronos*, & per *Marones viros doctos*, ut & per *Virgilium, Poetam*. Sic *Cic.* in 2. *Agrar. Cum haberet hæc respub. Lucinos, Calatinos, Acilinos homines non solùm honoribus populi, rebusque gestis, verum etiam patientia paupertatis ornatos*, &c.

In *Synecdoche Totius Integralis*; ut *Cic.* ad *Brut. Nos populo imposuimus, & oratores visi sumus.* Ubi in omnibus vocibus *nos, imposuimus, oratores, visi sumus*, est Synecdoche Numeri pluralis pro singulari.

In *Synecdoche speciei*; ut *Cic. Catil.* 1. *Exire ex urbe Consul hostem jubet*, i. e. *Cicero* jubet *Catilinam* exire ex *Roma*; adeo ut Synecdoche speciei pro Individuo in

tribus

tribus illis vocibus, *urbe, consul, hostem*, continuetur.

In *Synecdoche Partis Essentialis* seu Materiæ; ut *Cic.* 2. leg *Æs & ferrum duelli insignia sunt, non fani*, i. e. Arma ex ære ferroque conflata & facta.

In *Metonymiâ Efficientis*; ut *Ter. Eun. Sine Cerere & Libero friget Venus*, i. e. sine pane & vino friget amor.

In *Metonymiâ Effecti*; ut *Virgil. 6. Æn. Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus.* Ubi continuatio Metonymiæ Effecti in illis vocibus *pallentes morbi, tristisque senectus*; tacit Allegoriam. *Pallentes* dicuntur morbi, quod pallidos efficiant: senectus *tristis*, quod tristes efficiat.

In *Metonymiâ Subjecti. Cic.* pro *Pomp. Testis est Italia, quam ille ipse victo L. Syllâ hujus virtute & consilio confessus est fuisse liberatam: testis est Sicilia --- testis est Africa --- testis est Gallia --- testis est Hispania* --- ubi orator per Italiam, Siciliam, Africam, Galliam, atque Hispaniam, intellexit Italos, Siculos, Africanos, Gallos, Hispanosque homines.

In *Metonymiâ Adjuncti*; *Cic. Catil* 2. *Æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vitiis omnibus*: i. e. viri æqui &c. certant cum iniquis, &c.

In *Ironia*; ut *Cic.* in *Clod. Integritas tua te purgavit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta servavit.* Hic continuata tribus membris Ironia Allegoriam facit. Ut & in illo ejusdem pro *Cluent. Mitto illam primam libidinis injuriam, mitto nefarias generi nuptias, mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam.*

N. *In Allegoriis est observandum, ut ne temere alio ex rerum genere incipias, alio desinas, præsertim in Metaphoris. Vitiosè enim si à fontibus cœperis, desinas in incendium; ut inquit* Vossius.

Porro

Porro in Allegoriâ cavendum, ne ex immodico ejus uſu dicentis ſenſus nimium obſcuretur, eamque per obſcuritatem ex Allegoria conficiatur Ænigma. Eſt quippe *Ænigma* oratio, quâ dicentis ſenſus obſcurioribus iiſque plurimum Allegoricis, verbis occultatur. Ut, *Filiolas Cadmi profert Niloris arundo. Quas ſerit è Cnidio diſtillans ſepia nodo*, i. e. Penna Ægyptiaca literas Græcas formavit, quas atramentum ex amatoris calamo diſtillans lineis ducens quaſi ſulcis ſeruit. *Cic.* pro *Roſc. Amer. Multos cæſos non ad Thraſymenum lacum, ſed ad Servilium vidimus. Quis ibi non eſt vulneratus ferro Phrygio Virg. Ecl* 3. *Dic quibus in terris & eris mihi magnus Apollo Tres patrat cœli ſpatium non amplius ulnas.* Cujuſmodi plura inveniantur in Eleganti Anglicano Tractatu de Rhetorica à Johanne Smith generoſo haud ita pridem edito, cui titulus *The myſtery of Rhetorique Unveil'd*, p. 73, 74.

☞ Dicitur autem Αἴνιγμα Ænigma, ab *αἰνίσσομαι*, obſcurè ſignifico, quia in omni ænigmate ſignificatur quidem aliquid, ſed ita obſcurè ut intellectu difficile ſit.

Tandem in Allegoriâ, quò minùs obſcurior evadat, proprium aliquod, quo ſententiæ lux adveniat, eſt Tropis admiſcendum. *Cic.* 1. *Tro. Sed quoniam avidum hominem ad has dicendi epulas recepi, ſic accipiam ut reliquiarum ſit aliquid potius, quam te hinc patiar non ſatiatum diſcedere.* Ubi tollit obſcuritatem ſententiæ verbum *dicendi*, quo innuitur, quâ de re oratio inſtituatur.

Atque hæc de Allegoriâ; quin & de tota Tropologia, quâ in Troporum Generibus, quâ in eorundem Affectionibus tractandis verſatur, libro hoc primo dicta ſunt. Tempus eſt jam, ut ad Schematologiam porro tractandam pergamus, de qua nobis altero erit libro dicendum.

Tropoſche-

Tropoſchematologiæ Rhetoricæ

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Schema ſive Figura quid, & quotuplex.

SChematologiam, id eſt eam Rhetoricæ partem, quæ de Oratione dictionum, ſententiarumve Schematibus, ſive Figuris exornandâ tradit præcepta, tractaturi, commodiſſimè ab ipſius Schematis definitione exordiemur: primo itaque loco quærendum venit,

Quid ſit Schema, ſive Figura?

Schema ſive Figura eſt ornatus dicendi modus, quo orationi, præter id quod ex Tropis oritur, aliquid ipſâ à verborum & ſententiarum formâ à recta & ſimplici conſuetudine in meliorem immutata, ornamenti accedit.

☞ Dicitur Σχῆμα Schema, à σχέω habeo, quod Schema, ſive figura ſit quidam orationis habitus, quo pro varia rerum de quibus agitur

conditione, induitur, quaſique amictu aliquo veſtitur.

Quot ſunt Schematum ſive Figurarum Genera?

Schematum ſive Figurarum genera (quantum ad præſens inſtitutum ſpectat) duo ſunt, ſcilicet dictionis, vel ſententiæ.

Quid eſt Figura Dictionis?

Figura dictonis eſt ornata dicendi forma, qua ex dictionum in ſententia defectu, vel redundantia contractione vel diſtractione, repetitione vel conjunctione, tranſpoſitione, vel qualicunque in parte aliqua ſui transformatione, aliquis orationi ornatus accedit.

CAPUT II.

De Figuris ex vocum defectu:

Quot ſunt figuræ ex vocum defectu?

Figuræ dictionis ex defectu vocum duæ ſunt, Ellipſis & Aſyndeton.

De *ELLIPSI.*

Quid eſt Ellipſis?

Ellipſis eſt vocum (unius vel plurium) in aliqua orationis clauſula ad ſenſum ejus complendum neceſſariarum defectus.

Ut in illo *Virgilii Ecl.* 9. *Quo te Mœri pedes? an (quò via ducit) in urbem?* ubi in priore ſententiæ clauſula deeſt verbum *ferunt*; in poſteriore voces, *te ferunt pedes.*

☞ Dicitur Ἔλλειψις Ellipſis ab ἐλλείπω deficio, ut quæ alicujus quod in Oratione deſit, defectum ſignet.

N. *Inſervit hæc figura Admirationi: ut* Virgil. 1. Æn. Sed vos qui tandem? item Indignationi; *ut* Ter. And. 1 5. Tantamne rem tam negligenter agier!

De *ASYNDETO.*

Quid eſt Aſyndeton?

Aſyndeton eſt conjunctionis inter plures ejuſdem ſententiæ clauſulas defectus.

Ut *Ter. Ad.* 3. 4. *Perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia.*

☞ Dicitur Ἀσύνδετον Aſyndeton ab ἀ privativo & συνδετὸν colligatum a σὺν con & δέω ligo, quod orationis membra non eſſe copulativis particulis inter ſe conjuncta, & quaſi colligata deſignet.

N. *Valet hæc figura ad celeritatem; ut* Virg. 4 Æn. Ferte citi flammas, date vela, impellite remos. *Et ad gravitatem; ut* Ter. Ad. 3 4. Tot res repente circumvallant, unde emergi non poteſt, vis, egeſtas, injuſtitia, ſolitudo, infamia.

Hæc de figuris ex vocum defectu.

CAPUT III.

De Figuris dictionis ex vocum Redundantiâ.

Quæ sunt figuræ dictionis ex vocum redundantiâ?

Figuræ dictionis ex vocum redundantia duæ sunt *Pleonasmus* & *Polysyndeton*.

De PLEONASMO.

Quid est Pleonasmus?

Pleonasmus est vocum (unius vel plurium) in aliqua sententiæ clausula non necessariarum redundantia.

Ut cum dicitur, *Hisce oculis vidi*. Quid enim necesse erat addi *hisce oculis?*

☞ Dicitur πλεονασμὸς Pleonasmus à πλεονάζω redundo, quod aliquid in oratione redundare significet.

N. *Facit hæc figura ad Emphasin*; *ut*, Vocemque his auribus hausi. *Ad Exaggerandum*; *ut in illo*, Ubinam gentium est? *Et ad Extenuandum*; *ut*, Accipe parvum hoc munusculum.

De POLYSYNDETO.

Quid est Polysyndeton?

Polysyndeton est non necessaria conjunctionum

num inter singulas sententiæ ejusdem clausulas redundantia.

Ut *Cic. Me præ cæteris & colit, & observat, & diligit.*

☞ Dicitur πολύσυνδετον Polysyndeton à πολὺ multum & συνδετὸν colligatum, quod orationis membra multis inter se particulis copulativis esse colligata indicet.

N. *Conducit hæc figura ad Orationis gravitatem*; *ut* Liv. l. 8. dec. 3 Et somnus, & vinum, & epulæ, & scorta, & balneæ, corpora atque animos enervant, *Item* Cic. 6. Ver. Neque privati quicquam, neque publici, neque profani, neque sacri in Sicilia reliquisse.

Atque hæc de figuris in vocum redundantia.

CAPUT IV.

De Figuris in vocum contractione.

Quot sunt figuræ Dictionis in vocum contractione?

Figuræ dictionis in vocum contractione duæ sunt, Synæresis & Hyphen.

De *SYNÆRESI.*

Quid est Synæresis?

Synæresis est duarum in eadem voce syllabarum in unam contractio.

Ut *Virg. Ecl.* 8. *Uno eodemque igni; sic noſtro Daphnis amore.* Item in *Georg.* Seu *lento fuerint alvearia vimine texta.*

☞ Dicitur Συναίρεσις Synæreſis à συναιρέω (compoſito à σὺν unà ſive ſimul, & αἱρέω capio) in unum contraho, quod hac figurâ duæ ſeorſim alias dicendæ ſyllabæ, in unam conjunctè proferendam contrahantur.

De *HYPHENE.*

Quid eſt Hyphen?

Hyphen eſt duarum integrarum vocum in quaſi unam contractio lineolâ brevi inter coaleſcentes voces ductâ.

Ut *Virg.* 1. Æn. *Neque enim ignari ſumus ante-malorum.*

☞ Dicitur Ὑφὲν Hyphen ab ὑπὸ in, & ἓν unum, quod hâc figurâ duæ integræ voces quaſi in unam coeant.

Hæc de figuris in vocum Contractione.

CAPUT V.

De Figuris in vocum diſtractione.

Quot ſunt Figuræ dictionis in vocum diſtractione?

Figuræ dictionis in vocum diſtractione ſunt duæ, Diæreſis & Tmeſis.

De

De DIÆRESI.

Quid eſt Diæreſis?

Diæreſis eſt ſyllabæ unius in duas diſtractio.

Ut *Ovid. Debuerant fuſos evolüiſſe ſuos.* Sic *Catull. Stamina non ulli perſoluenda deo.*

☞ Dicitur διαίρεσις Diæreſis à διαιρέω dividendo quod unam ſyllabam in duas quaſi divellat ac dividat.

De TMESI.

Quid eſt Tmeſis?

Tmeſis eſt partium vocis compoſitæ, dictionis unius vel plurium interpoſitione, diductio.

Ut, *Quæ me cunque vocant terræ. Rem verò publicam. Quæ cauſa ante mortua eſt, quàm tu natus eſſes Cic.*

☞ Dicitur Τμῆσις Tmeſis à τέμνω ſeco, quod unam ex duabus compoſitam prius dictionem, in ſuas denuo partes, vocis unius pluriumve interventione, quaſi ſecet, ac diſtribuat.

N. *Facit hæc figura ad elegantiorem orationis compoſitionem.*

Atque hæc de figuris in vocum diſtractione.

CAPUT VI.

De Figuris in Repetitione Vocum earundem.

Quot modis dicuntur voces eſſe eædem?

Voces dicuntur eſſe eædem tribus modis; nempe ſenſu & ſono: ut quum dicitur, *Homo Homini* deus: Sono, ſed non ſenſu; ut *Veniam* nomen, & *veniam* verbum: ſenſu denique, ſed non ſono; ut *enſis* & *gladius.*

Quot modis repetuntur voces tam ſenſu quàm ſono eadem?

Voces eædem quà ſenſu qua ſono, repetuntur dupliciter, vel continuè vel diſjunctè.

Quot ſunt Figuræ in quibus eſt continua vocum ſenſu ſonoque earundem repetitio?

Figuræ in quibus continua eſt vocum ſenſu ſonoque earundem repetitio, tres ſunt, Epizeuxis Polyptoton, & Anadiploſis.

De *EPIZEUXI.*

Quid eſt Epizeuxis?

Epizéuxis eſt figura, quâ vox ſono & ſenſu eadem continuè in eadem ſententia repetitur.

* *Sine ulla caſuum variatione*

U. *Virg. 5. Ecl. Ipſa ſonat arbuſta Deus, Deus ille, Menalca.* Ter. And. *O Myſis, Myſis.* Cic. Ver. 7. *Crux, Crux inquam infelici ac miſero.*

☞ Dicitur Ἐπίζευξις ab ἐπὶ ad, & ζευγνύω jungo, quod eandem vocem ſibi ipſi nova ejuſdem repetitione quaſi adjungat.

N. *Facit hæc figura ad vehementiam. Ut* Cic. *pro* Rab. Poſth. *Vos; vos inquam & ſenatus frequens reſtitit. Senec. in* Med. *Da, da per auras curribus patris vehi.*

Aliquando plures ſimul voces repetuntur. Ut, *Cic. Phil. 4. Non eſt, non eſt vobis, Quirites, cum eo hoſte certamen, cum quo aliqua pacis poſſit eſſe conditio. Ovid. Heroid. Si, niſi quæ facit poterit te digna videri, Nulla futura tua eſt; nulla futura tua eſt.*

Aliquando Epizeuxi interponitur vocula aliqua una. Ut *Cic. Vidi enim, Vidi, penituſque perſpexi. Senec. Medea. ac. 4. Majus bis, majus parat Medea monſtrum.*

Aliquando etiam Parentheſis; ut, *Cic.* pro Dom. *Sed excitatus aliquando (dicam audiente ipſo quod ſenſi & ſentio) excitatus inquam aliquando Cn. Pompeii nimium reconditus, & penitus abſtruſus dolor.---* Id. Phil. 2. *Haſtâ poſitâ pro æde Jovis Statoris bona (miſerum me! conſumtis enim lachrimis, tamen infixus animo hæret dolor) bona inquam Cn. Pompeii Magni voci acerbiſſimæ ſubjecta præconis.*

Aliquando etiam clauſula duobus commatibus tanquam Parentheſi incluſa. Ut *Virg. Ecl. 9. Hic ubi denſas agricolæ ſtringunt frondes, hic, Mœri, canamus.*

Hæc de Epixeuxi, ſequitur Polyptoton.

De *POLYPTOTO.*

Quid eſt Polyptoton.

Polyptoton eſt figura, qua vox ſono & ſenſu eadem continuè, ſed diverſis caſibus in eadem ſententia repetitur.

Ut *Virg. Æn.* 4.

Litora litoribus contraria, fluctibus undas
Imprecor, arma armis.

Sic *Ovid. Met.* 8 l. *ver.* 384.

Aſylvis ſylvas, & ab arvis arva revulſi.

☞ Dicitur πολύπλωτον Polyptoton a πολὺς multus, & inuſitato verbo πλόω cado, quod ſit vocis ejuſdem pluribus ſuis variatæ caſibus repetitio.

N. *Caſus hic omnem vocis variationem ratione generis, numeri, vel graduum, modorum, temporum, vel perſonarum comprehendit.*

Poteſt & Polyptoton eſſe in diverſis ejuſdem ſententiæ clauſulis: ut *Cic. Ver.* 7. *Certus locus, certa lex, certum tribunal.*

Facit hæc figura ad venuſtatem, ut in his eruditi cujuſdam viri verſiculis.

Cum vanitas ſit vanitatis filia,
Et vanitati vanitatem progreet;
O vanitas, quid vanitate vanius!

Item ad vehementiam; ut *Cic.* pro *Arch.* *Sed pleni ſunt omnes libri, plena ſapientum voces, plena exemplorum vetuſtas.*

Hæc autem de Polyptoto, ſequitur Anadiploſis.

De *ANADIPLOSI.*

Quid eſt Anadiploſis?

Anadiploſis eſt figura, qua vox ſono & ſenſu eadem continuè quidem, ſed in diverſis ſententiis

tiis repetitur, nempe in fine præcedentis & in principio ſubſequentis.

Ut *Virg. Ecl.* 10.

Pierides vos hæc facietis maxima Gallo,
Gallo cujus amor tantum mihi creſcit in horas.

☞ Dicitur Ἀναδίπλωσις ab ἀνὰ re & διπλόω duplico, quòd ſit vocis ejuſdem, in fine præcedentis & principio ſequentis ſententiæ poſitæ adeoque quaſi in ſeſe revertentis reduplicatio.

Aliquando in Anadiploſi eſt Polyptoton, ſive levis aliqua verbi caſuum reſpectu immutatio: Ut *Cic.* pro *Roſc. Injuriam novo ſcelere conflatam putant oportere defendi: defendere ipſi propter iniquitatem temporum non audent.*

N. *Hæc figura & ſuavitatem habet, & Emphaſim: quin & acrimoniam, ſi quis in corrigendo ea utatur.* Ut Cic. 1. Catil. Hic tamen vivit. Vivit? imo in ſenatum venit.

Anadiplo ſeu per plures gradus continuatio, ſcilicet cum ita ab uno ad aliud tranſimus, ut eodem verbo inferiora ſuperioribus connectamus, *Climax* dicitur.

☞ Dicitur autem hæc figura Κλίμαξ Climax, quod κλίμαξ hoc eſt *ſcala* quandam habeat repræſentationem, nempe quod ſicut per ſcalarum gradus, ita per ſæpius repetitarum vocum reduplicationes ab imo ad ſummum, à primo ad poſtremum deveniatur.

In Climace nonnunquam ſervatur idem vocis caſus.
Ut *Cic.* ad *Heren.* *Quæ reliqua ſpes libertatis manet, ſi*

ſi illis & quod libet licet ; & quod licet poſſunt ; & quod poſſunt, audent ; & quod audent faciunt ; & quod faciunt vobis moleſtum non eſt ?

Nonnunquam variatur.

Ut *Scipio African.* apud *Iſidor.* l. 2. *Orig* c 21. *Ex innocentiâ naſcitur dignitas ; ex dignitate honor ; ex honore imperium ; ex imperio libertas. Cic. ad Heren. Africano induſtria virtutem, virtus gloriam, gloria amulos comparavit.*

Atque hæc de figuris, in quibus eſt continua vocum ſono & ſenſu earundem repetitio.

CAPUT VII.

De Figuris in quibus eſt disjuncta vocum repetitio.

Quot ſunt figuræ in quibus eſt disjuncta vocum ſono & ſenſu earundem repetitio ?

Figuræ in quibus eſt disjuncta earundem ſono & ſenſu vocum repetitio, octo ſunt, Anaphora, Epiſtrophe, Epanalepſis & Epanodos, Mediana Repetitio, Meſarchia, Meſoteleuton, & Epimone.

De *ANAPHORA.*

Quid eſt Anaphora ?

Anaphora eſt figura, quâ vox ſono & ſenſu eadem in principiis ſententiarum diverſarum repetitur.

Ut *Virg. Georg* 4.

Te dulcis conjux ; te ſolo in littore ſecum ;
Te veniente die, te decedente canebat.

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἀναφορὰ Anaphora ab ἀνὰ re ſive rurſus & φέρω fero, quod eundem ſonum in diverſarum ſententiarum principiis referat.

N. *Anaphora aliquando eſt plurium dictionum.*

Ut *Ovid* l. 2 de *Ponto* El. 11.

Grande voco meritum lacrymas quibus ora rigabas,
Cum mea concreto ficca dolore forent.
Grande voco meritum mœſtæ ſolatia menti,
Cum pariter nobis illa tibique dares.

Elegans eſt Anaphoræ duplicatio, quum res invicem opponuntur.

Ut *Cic.* pro *Roſc. Accuſant ii, qui in fortunas hujus invaſerunt; cauſam dicit is, cui præter calamitatem nihil reliquerunt. Accuſant ii, quibus occidi patrem Sexti Roſcii bono fuit; cauſam dicit is, cui non modo luctum mors patris attulit, verum etiam egeſtatem, &c.*

Magnopere inſervit hæc figura affectibus.

Sive in inſectando: ut *Cic. Cat.* 1. *Nihil te nocturnum præſidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil conſenſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi ſenatus locus, nihil horum ora vultuſque moverunt?*

Sive in laudando: ut *Juvenal* ſat. 2. *Roma parentem Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*

Sive in beneficiis agnoſcendis: ut *Virg.* 1. *Æn. Tu mihi quodcunque hoc regni, tu ſceptra, Jovemque Concilias, tu das epulis accumbere divûm.*

Atque hæc de Anaphora, ſequitur Epiſtrophe.

De EPISTROPHE.

Quid eſt Epiſtrophe?

Epiſtrophe eſt figura, qua vox ſono & ſenſu eadem

eadem in diversarum sententiarum clausulis repetitur.

Ut, *Frumenti maximus numerus è Galliâ; peditatus ampliſſimæ copiæ è Gallia; equites numero plurimi è Gallia.* Sic. *Cic. Phil, 2. Doleis tres exercitus populi Romani esse interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clariſsmos cives? Eos quoque eripuit Antonius. Authoritas hujus Ordinis afflicta est? afflixit Antonius.*

☞ Dicitur Ἐπιστροφὴ Epistrophe ab ἐπὶ ad & στρέφω verto, quod plures sententiæ ad eundem in omnium fine sonum quasi vertuntur.

N. *Epistrophes eadem vis est, quæ Anaphoræ.*

Anaphoræ cum Epistrophe concursus dicitur *Symploce.* Ut in illo *Cic. Agr. 1. Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem ſuffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? Rullus.*

☞ Dicitur Συμπλοκὴ Symploce à συμπλέκω complico, quod duarum sit figurarum, Anaphoræ nempe cum Epistrophe ~~quædam~~ quadam inter se quasi complicatio.

N. *Valet hæc figura nempe* Symploce *in exaggerandis virtutibus ac vitiis: efficitque orationem, non venuſtam tantum, ſed & vehementem; ſed à nimis frequenti ejus uſu temperandum ne faſtidium pariat.*

At hæc de Epistrophe; sequitur Epanalepsis.

De *EPANALEPSI.*

Quid est Epanalepsis?

Epanalepsis est figura, qua vox sono & sensu eadem

eadem in principio præcedentis ſententiæ poſita in fine ſubſequentis repetitur.

Ut *Virg. Æn.* 1.

Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.

Martial l. 1, ep. 33.

Non amo te, Sabidi nec poſſum dicere quare?
Hoc tantum poſſum dicere, non amo te.

Cic. pro *Mil.* *Negat enim ſe, negat ingratis civibus feciſſe, quæ fecit: timidis, & omnia circumſpicientibus pericula non negat.*

☞ Dicitur Ἐπαναλῆψις ab ἐπὶ poſt & ἀναλῆψις reſumtio, quod vocem in principio præcedentis ſententiæ poſitam poſtea in fine ſubſequentis repetendo quaſi reſumat.

Hæc autem de Epanalepſi, ſequitur Epanodos.

De *EPANODO.*

Quid eſt Epanodos?

Epanodos eſt figura, quâ duæ voces ſono & ſenſu eædem in præcedente poſitæ ſententia, ordine inverſo in ſubſequente repetuntur, ita ut prior poſterioris, poſterior prioris locum occupet.

Ut *Velleius Pater. Syriam pauper divitem ingreſſus, dives pauperem reliquit.*

Virg. Ecl. 8.

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἐπάνοδος ab ἐπὶ ad, ἀνὰ rurſus, & ὁδὸς via, ſeu iter, quod ſit reditio, ſive regreſſio in poſteriore ſententiâ per verborum i nverſionem, ad eundem vocis ſonum, qui erat poſitus in priore.

N *Huc referri poteſt ea dicendi forma (Epanodos item dicta) qua duo antecedentia habent duo ad ſe relata ſubſequentia, ita tamen ſita, ut illud è duobus ſubſequentibus, quod ad poſterius antecedentium refertur, priori loco ponatur, poſteriori verò illud, quod refertur ad prius.*

Ut *Matthæi* 12. 22. *Qui cæcus, ac mutus fuerat, & loquebatur, & videbat*, i. e. Mutus loquebatur, cæcus videbat. Sic, *Matth.* 7. 6 *Ne date, quod ſanctum eſt canibus, nec projicite margaritas veſtras coram porcis, nequando conculcent eas pedibus ſuis, & converſi lacerent vos*: i. e. ne porci conculcent, canes lacerent.

Etiam reditus ad rem poſt digreſſionem, à quibuſdam Epanodos dicitur.

Atque hæc de Epanodo; ſequitur Mediana Repetitio.

De *MEDIANA REPETITIONE.*

Quid eſt Mediana Repetitio?

Mediana Repetitio eſt figura, quâ vox ſono & ſenſu eadem in medio duarum ſententiarum ſibi invicem reſpondentium repetitur.

Ut *Senec. Thyeſt* ac 3.

Quem dies vidit veniens ſuperbum
Hunc dies vidit fugiens jacentem.

Id. in *Medea.*

..... Si poteſt, vivat meus,
Ut fuit Jaſon; ſin minus, vivat tamen.

Atque

Atque hæc de illâ dicendi formâ quam dicit *Voſſius* Medianam Repetitionem: Sequuntur duæ aliæ dicendi formæ caſſæ adhuc nomine quarum tamen alteram dicimus Meſarchiam, alteram Meſocleuton.

De *MESARCHIA*.

Quid eſt Meſarchia?

Meſarchia eſt figura, qua vox ſono & ſenſu eadem in unius ſententiæ medio poſita, habetur in principio alterius, ſive præcedentis, ſive ſubſequentis, ſive utriuſque.

Præcedentis; ut *Sen. Med.* a. 2.

---- *Munus* eſt Orpheus meum,
Qui ſaxa cantu mulcet & ſylvas trahit,
Geminumque *munus* Caſtor & Pollux meum eſt.

Id. ib. a. 5

Scelus eſt Jaſon genitor, & majus *ſcelus*
Medea mater.

Subſequentis; ut *Sen. Med.* a. 1. Quæ *ſcelere* parta eſt, *ſcelere* rumpatur fides. ib Conjugi *letum* novæ, *letumque* ſocero & regiæ ſtirpi dare. id. ib. a. 3. Supremæ certe *liceat* abeuntem loqui Mandata: *liceat* ultimum dare amplexum.

Utriuſque; ut Virg. 7 Æn.

Te nemus Angitiæ vitrea *te* Fucinus unda,
Te liquidi flevere lacus.

☞ Dicitur Μεσαρχία Meſarchia à μέσον medium, & ἀρχὴ principium, quod ſit figura, quâ principio reſpondet medium, mediove principium.

Et hæc de Mesarchia: sequitur Mesoteleuton,

De *MESOTELEUTO.*

Quid est Mesoteleuton?

Mesoteleuton est figura, quâ vox sono & sen-sueadem in sententiæ unius medio posita habetur in fine alterius, sive præcedentis, sive subsequentis, sive utriusque.

Præcedentis; ut *Sen. Med.* ac. 4.
Frænare nescit iras Medea, non *amores.*
Nunc ira *amorque* causam junxere.

Id. Hip. a. 1.
Tibi ponet *odium*, cujus *odio* forsitan
Persequitur omnes.

Id. *Here. Oëtæ.* v. 377.
Ubique *caluit*, sed levi *caluit* face.

Subsequentis: ut *Ovid. Met.* l. 15.
Quod petis hinc *propiore loco* Romane petisses;
Et pete nunc *propiore loco.*

Sene. Med. ac. 2.
Virgini *placeat* pudor, pateræque *placeat.*

Cic. in *Verr* Hæc navis onusta *præda* Sicilienſi, cum ipsa quoque esset *præda.*

Utriusque: ut *Sen. Med.* ac. 3.
Fugimus Jason, *fugimus*; hoc non est novum
Mutare sedem: causa *fugiendi* nova est.
Pro te solebam *fugere.*

☞ Dicitur Μεσοτέλευτον Mesoteleuton à μέσον medium, & τελευτὴ finis, quod hâc figurâ medium

medium respondeat fini, finisve medio.

De EPIMONE.

Quid est Epimone?

Epimone est figura, quâ eadem ex certis intervallis sententia iisdem verbis repetitur.

Ut *Virg.*

Incipe Mænalios mecum mea tibia versus. Et
Ducite ab urbe domum mea carmina ducite Daphnim.

Qui duo versus (intercalares dicti) repetuntur hic novies, ille octies in eadem eclogâ octava.

Sic Theocrit. Idyl. 1. Ἄρχετε βωκαλικᾶς. μῶσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς quem versum decies & quater repetit; ut & quater, hunc qui sequitur;

Λήγετε βωκαλικᾶς μῶσαι ἴτε, λήγετ' ἀοιδᾶς.

Sic in Idyl 2

Ἴυγξ ἕλκε τὼ τύνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα
& φράζεό μευ τὸν ἐρώθ' ὅθεν ἵκετο, πότνα Σελάνα.

sæpius ex certis intervallis repetuntur.

☞ Dicitur Ἐπομονὴ Epimone ab ἐπιμένω permaneo in, quod ex recurrente sæpius eodem versu vel sententia, in re eadem permanere videamur.

Atque hæc de Figuris in repetitione vocum sensu & sono earundem. Veniendum jam ad voces sono quidem, sed non sensu easdem, quarum repetitio Antanaclasis dicitur.

CAPUT VIII.

De Antanaclaſi.

Quid eſt Antanaclaſis?

Antanaclaſis eſt figura, quâ in ſententiâ vox eodem repetitur ſono, ſed diverſo ſenſu.

Ut *Cic.* ad *Heren. Cur eam rem tam ſtudioſè curas quæ multas tibi dabit curas?* Item, *Amari jucundum eſt, ſi curetur ne quid inſit amari.* Item, *Veniam ad vos, ſi mihi ſenatus det veniam.* Sic *Ovid. Met.* l. 1. *Non hoſpes ab hoſpite tutus.*

☞ Dicitur Ἀντανάκλασις Antanaclaſis ab ἀντί re & ἀνακλάω reflecto, quod ad eandem ſono vocem in priore ſententiæ clauſula dictam, in poſteriore, ſed ſenſu diverſo eam repetendo quaſi reflectatur.

N. *Magnam habet hæc figura vim in oblectando, præſertim ſi non ſtudioſè quæſita, ſed ſponte oblata videatur.*

Item ſiquando quæ vox uno loco *perſonam* aut *rem* ſignificat, eadem altero *mores*, aliamve priorę aliam ſeu diverſam qualitatem ſignificet. Ut, *Ad illum diem Memmius erat Memmius*, i. e. ſui ſimilis. *Simia erit ſimia, etiamſi aurea geſtet inſignia.*

Hoc cum fit, appellatur hæc dicendi forma πλοκὴ *Ploce.*

☞ Dicitur autem πλοκὴ Ploce à πλέκω necto, quòd in una voce duarum vocum ſignificationes quaſi nectantur. Hæc

Hæc figura orationi & venuſtatem addit, & acrimoniam.

Atque hæc de repetitione vocum ſono, at non ſenſu earundem. Agendum deinceps de vocibus non quidem ſono, ſed tamen ſenſu iiſdem: quarum Conjunctio, ut verius dici videtur, quam Repetitio, Synonymia ſeu Pallologia dicitur.

CAPUT IX.

De Synonymia & Exergaſia.

Quid eſt Synonymia?

Synonymia eſt figura, qua plures voces diverſæ ſono, ſed eædem ſenſu repetuntur, ſive copulantur.

Ut *Cic. 2. Catil. Abiit, exceſſit, evaſit, erupit. Id. Phil. 5. Promitto, recipio, ſpondeoque.*

☞ Dicitur Συωνυμία Synonymia a σύν ſimul, ὄνομα nomen, quod plura rerum nomina idem ſignificantia ſimul veniant.

N. *Hâc dicendi formâ utimur, quum non uno verbo rei dignitatem vel magnitudinem aſſequi videmur: qua conciliatur orationi tum gravitas, tum acrimonia.*

Gravitas, ut in illo *Cic.* pro *Mur. Eaque res vobis, populoque Romano pacem, tranquillitatem, otium, concordiam adferat.*

Acrimonia, ut in illo *Cic.* in *Catil. 1. Non feram, non patiar, non ſinam.*

In quâ tamen magno verborum delectu opus eſt, ne Synonymis inepte coacervatis oneretur verius, quam ornetur oratio.

Synonyma si complexa fuerint (scilicet non singulæ voces sed sententiolæ quædam idem significantes) horum congregatio Ἐξεργασία dicitur. Qualis est in illo Cic. pro Ligar. *Quid enim tuas ille, Tubero, in acie Pharsalicâ gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens, oculi, ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Item in illo *Virgil. Æn.*

Quem si fata virum servant, si vescitur aurâ
Æthereâ, nec adhuc crudelibus occubat umbris
Non metus.

☞ Dicitur Ἐξεργασία Exergasia ab ἐξεργάζομαι absolvo, sive effectum reddo, quod hac quis utitur figura, non videtur a loquendo desiturus, quo ad rem qua de erat dicturus, absolutam dederit, sive propositum effectum reddiderit.

Utendum est (inquit Vossius) Ἐξεργασίᾳ cum prodest in re aliquâ commorari, & diutius detinere auditorem: ut cum allevemus, indignamur, dolemus, cùm miseramur, aut approbramus aliquid. Lætitiæ quoque convenit; sed cavendum ne in re tenui variandâ curiosiam nimis & superfluam operam ponamus; quod vitium Περιεργία curiositas sive nimis accurata diligentia vocatur, à περίεργος curiosus.

Atque hæc de Figuris, quæ in vocibus quomodocunque eisdem repetendis consistunt. Ad eas jam Figuras progrediendum quibus voces quacunque ratione similes conjunguntur.

CAP

CAPUT X.

De Figuris in Conjunctione vocum ſimilium.

Quot ſunt Figuræ in conjunctione vocum ſimilium?

Figuræ in ſimilium conjunctione vocum ſex ſunt, Paronomaſia, Paregmenon, Paromœon, Homœoteleuton, Parecheſis, & Homœoptoton.

N. *Similes illæ voces ſunt, vel quæ eandem integræ penè vocis formam & ſonum habent; vel quarum aliæ ab aliis derivantur; vel quibus eædem ſunt literæ, ſyllabæve vel initiales, vel finales, vel quas excipiunt aliæ iiſdem inchoatæ ſyllabis, quibus ipſæ terminabantur; vel denique in quibus iidem ſæpius caſus inflexionis, ut ut non ſemper terminationis concurrunt.*

De *PARONOMASIA.*

Quid eſt Paronomaſia?

Paronomaſia eſt figura, quâ in eadem ſententiâ conjunguntur ſive concurrunt duæ dictiones integræ penè vocis formâ & ſono ſimiles, at ſenſu diſſimiles.

Ut *Ter. And.* 1. 3. *Inceptio eſt amentium, haud amantium. Cic. Cat.* 1. *Non emiſſus ex urbe, ſed immiſſus in urbem eſſe videatur. Sen. Herc. Oet. Aut pereat, aut me perimat.*

☞ Dicitur παρονομασία Paronomaſia à παρονομάζω (derivata à παρὰ ad & ὀνομάζω nomino)

agnomino, quod rem aliquam nomine ad aliud nomen eatenus alludente, ut penè idem cum ipso videatur, agnominet.

N. *Delectat hæc figura; ut in veteri dicto.* Septem convivium; novem convitium. Μαμμοσέλαι τις μᾶλλον ἢ μυμμοσέλαι *ut operi inscripsit suo* Apollodorus *præclarum pictor Atheniensis.*

Item pungit; ut *Cic. Phil.* 13. *Cimin grenis mimarum mentum, & mentem deponeres. Seu Troad.*

O Tumide, rerum dum secundarum flatus
Extollit animos: tim.de cum increpuit meus
Rigum.

Atque hæc de Paronomasiâ

De *PAREGMENO.*

Quid est Paregmenon?

Paregmenon figura est, qua in eadem sententiâ conjunguntur duæ pluresve vocesquarum una ab altera derivatur.

Ut Cic. de Am. Sed ut tum ad senem senex de senectute; sic in hoc libro ad amicum amicissimus de amicitia scripsi. Id. Etenim eo loco locati sumus, ut--- Sen. Med. n. 3. Exuli exilium imperas

☞ Dicitur Παρεγμένον Paregmenon à παράγομαι deducor (à cujus præt. παρήγμαι est Participium παρηγμένος) quod plures in eadem sententia voces quarum alia est ab alia deducta concurrere significet.

Atque hæc de Paregmeno; sequitur Paromœon.

De

De *PAROMOEO.*

Quid eſt Paromœon ?

Paromœon eſt figura, quâ duæ pluresve in eadem ſententia voces iiſdem inchoatæ literis ſyllabiſve concurrunt,

Ut *Cic* pro *Mil. Vi victa vis. Virg Æn. Fit via vi. Plaut. Menæch Palla pallorem incutit. Virg Georg. 1. Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena* Sic. *O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.* Item, *Machina multa minax minitatur maxima muris* Sen. in *Medea. Fortuna fortes metuit.*

☞ Dicitur παρόμοιον Paromœon à παρὰ ad vel prope, & ὅμοιος ſimilis, qnod plures in eadem ſententiâ aſſimiles voces prope ſe ponantur.

N. *Hanc figuram dicunt quidam Epizeuxin principii vocis.*

Atque hæc de Paromœo : ſequitur Homœoteleuton.

De *HOMOEOTELEUTO.*

Quid eſt Homœoteleuton ?

Homœoteleuton eſt figura, qua in fine diverſorum ejuſdem periodi colorum, vel commatum, duæ pluresve dictiones ſimiliter ſonantibus literis vel ſyllabis terminatæ concurrunt.

Ut *Quintil.* l. 2. c. 3. *Ejuſdem non eſt facere fortiter, & vivere turpiter. Cic* pro *Mil. Non modò ad ſalutem ejus exſtinguendam, ſed etiam gloriam per tales viros infringendam.* Id. ic *Aruſp. Reſp. Ad illam peſtem*

ſtem comprimendam, exſtinguendam, funditus delendam natus eſſe videatur. Id. pro *Pomp. Ut ejus voluntatibus non modò cives aſſenſerint, ſocii obtemperârint, hoſtes obedierint, ſed etiam venti tempeſtatesque obſecundârint.*

☞ Dicitur Ὁμοιοτέλευτον Homœoteleuton ab ὅμοιος ſimilis, & τελευτὴ finis, quòd ſimilem plurium ejuſdem periodi membrorum finem deſignet.

N. *Hanc figuram referunt nonnulli ad Epizeuxin finis vocabuli.*

Et hæc de Homœoteleuto: ſequitur Parecheſis.

De *PARECHESI.*

Quid eſt Parecheſis?

Parecheſis eſt figura, quâ duæ dictiones ſic concurrunt, ut poſterior eadem ſyllaba inchoetur, qua prior eſt terminata.

Ut, *Fama malum quo non aliud velocius*

☞ Dicitur παρήχησις Parecheſis à παρὰ prope & ἠχέω ſono, quod duæ ſimiles in diverſis dictionibus ſyllabæ prope ſe poſitæ, altera in fine præcedentis, altera in initio ſubſequentis, ita ſonentur, ac ſi altera alteri tanquam ejuſdem Echo reſpondeat.

N *Id eſt Parecheſis inter duas dictiones, quod Anadiploſis inter duas ſententias.*

Interdum duas præcedentis dictionis ſyllabas noviſſi-

ma,

mis repetit, nec ſine elegantiâ, ſubſequens dictio. Ut in illo *Ciceronis*.

O *Fortunatam natam* me conſule Romam!

Sed hæc de Parecheſi; ſequitur Homœoptoton.

De *HOMOEOPTOTO.*

Quid eſt Homœopototon?

Homœoptoton eſt figura, qua in eadem ſententia concurrunt duæ, pluresve dictiones eodem caſu, ſive ejuſdem ſoni, ſive diverſi.

Ut *Cic.* pro *Nil.* *Eſt enim hæc, Judices, non ſcripta, ſed nata lex: quam non didicimus accepimus, legimus; verùm ex ipſa naturâ arripuimus, hauſimus, expreſſimus; ad quam non docti, ſed facti; non inſtituti, ſed imbuti ſumus* *Cic.* pro *Pomp.* *Quanta innocentia debent eſſe imperatores! quanta deinde omnibus in rebus temperantia? quanta fide! quanta felicitate! quanto ingenio! quanta humanitate!*

N. *Caſus hic intelliguntur, non tantum nominum, pronominum, aut participiorum, ſed etiam verborum.*

☞ Dicitur Ὁμοιόπτωτον Homœoptoton ab ὅμοιος ſimiliter & πτῶω cado, quòd hac figura plures ſimilem habentes caſum dictiones in diverſis ejuſdem periodi membris collocentur.

N. *Concurrunt nonnunquam Homœoteleuton & Homœoptoton: accidit enim aliquando, ut iidem verborum caſus ejuſdem ſint etiam ſoni: nec tamen eædem ſunt figuræ Nam & eſt Homœoteleuton ſine Homœoptoto: ut,* Bjuſdem non eſt facere fortiter, & vivere turpiter. *Et eſt Homœoptoton ſine Homœoteleuto; ut* Cic. *pro*

Arch.

Arch. Hunc ego non diligam? non admirer? non omni ratione defendendum putem? *Item* Cic. *in* Ver. 1. Est idem Verres qui fuit semper, ut ad audendum projectus, sic paratus ad audiendum. Audendum *enim & audiendum*, paratus *&* projectus sunt *Homœoptota*; *at neutrum sententiæ membrum alteri est Homœoteleuton.*

Hæ quæ in vocum similitudine consistunt figuræ præcipuum habent & locum & laudem in sententiis; quæ tam elegantibus prolatæ sub figuris, & in animum suavius influunt, & memoriæ si minùs inhærent. Sed illis parciùs utendum, ne fastidium pariant.

Atque de Figuris in vocum similium conjunctione hæc dicta sint; ad eas jam deveniendum figuras quæ in vocum transpositione consistunt.

CAPUT XI.

De Figuris in Vocum Transpositione.

Quot sunt Figuræ in vocum Transpositione?

Figuræ in vocum transpositione quatuor sunt; Metathesis, Hypallage, Anastrophe, & Hysterologia.

N. *Triplicem patiuntur voces transpositionem, scilicet literarum, casuum, & ordinis, qui iterum duplex est, vel artificii, vel naturæ. Indeque oritur quadruplex figurarum in vocum transpositione numerus.*

De *METATHESI.*

Quid est Metathesis?

Metathesis est figura, qua litera aliqua è sua in

in alteram ejuſdem vocis ſedem antrorſum vel retrorſum transfertur.

Ut cum dixit *Virg. Piſtris* pro *priſtis*; & *Tymbre* pro *Tymber*.

☞ Dicitur Μετάθεσις Metatheſis à μετὰ trans & τίθημι pono. quòd alteram trans alteram literam ponat.

De *HYPALLAGE*.

Quid eſt Hypallage?

Hypallage eſt figura, quâ duarum dictionum caſus quaſi tranſponuntur ſive inter ſe commutantur, ita ut hujus iſte ſit, qui deberet eſſe illius caſus.

Ut ſi dixeris, *Dare claſſibus Auſtros*, pro *dare claſſes Auſtris*; vel *gladium vagina vacuum*, pro *vaginam gladio vacuam*.

☞ Dicitur Ὑπαλλαγὴ Hypallage ab ὑπὸ in vel ſub, & ἀλλάττω muto, quod ſubmutatos duarum dictionum caſus innuat.

De *ANASTROPHE*.

Quid eſt Anaſtrophe?

Anaſtrophe eſt figura, qua Præpoſitio tranſfertur è ſua ſede in locum dictionis, quæ ab illa regitur, eique poſtponitur.

Ut cum dixit *Virg. Tranſtra per & remos*, pro *Per tranſtra, & remos*.

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἀναστροφὴ Anaſtrophe ad ἀναστρέφω inverto, quòd ſignificet inverſum Præpoſitionis & caſus ſui ordinem; ſive poni præpoſtero ordine præpoſitionem poſt caſum ſuum, quem deberet præcedere.

De HYSTEROLOGIA.

Quid eſt Hyſterologia?

Hyſterologia eſt figura, qua quod naturæ ordine præcedit, dicendi ordine ſubſequitur.

Ut *Virg. Moriamur & in media arma ruamus Ter. Heaut. valet, atque vivit. Virg. Æn. 3. Poſtquam altos tetigit fluctus, & ad æquora venit.*

☞ Dicitur Ὑστερολογία Hyſterologia ab ὕστερον poſterius, & λέγω dico, quod innuat illud poſteriùs ſermonis ordine dici, de quo priùs naturæ ordine dicendum fuiſſet. Dicunt quidam hanc figuram ὕστερον πρότερον alii πρωθύστερον.

Sed hæc de figuris in vocum Tranſpoſitione; quæ quem Orationi præbeant ornatum non facile eſt videre. Interim dicendæ erant, ſaltem ut ſcirent pueri quibus eſſent nominibus nominandæ hæ ſermonis à recta ſua conſuetudine immutationes. Cujus farinæ ſunt & illæ quæ ſequuntur figuræ de vocum transformatione.

CAP.

CAPUT XII.

De Figuris in vocum Transformatione.

Quot ſunt Figuræ in vocum transformatione?

Figuræ in vocum transformatione ſunt ſeptem, Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge, Aphæreſis, Syncope, Apocope, & Antiſtoichon.

Transformantur voces addendo aliquid illis, auferendo aliquid ab illis, mutando aliquid in illis. Hinc iſte ſeptenus figurarum in vocibus transformandis numerus; è quibus tres verſantur in addendo, tres in auferendo, una eaque noviſſima in mutando. Sex priores tanquam ex Grammaticâ ſatis notas hic miſſas facimus, dicturi tantum de illarum ultima, ſcilicet Antiſtoicho.

De *ANTISTOICHO.*

Quid eſt Antiſtoichon?

Antiſtoichon eſt figura qua una litera pro alia ſubſtituitur; nempe o pro i vel e; item u pro i.

Ut cum dicitur *Oüi* pro *illi*, *voſter* pro *veſter*, *maxume* pro *maxime*, &c.

☞ Dicitur Ἀντίστοιχον Antiſtoichon ab ἀντὶ pro, & στοιχεῖον ſyllabæ elementum ſive litera, quod aliam pro aliâ literam ponat.

Hanc figuram ſunt qui dicunt Antitheſin, quæ dicitur ab ἀντὶ pro & τίθημι pono, quod ſcilicet pro alia aliam literam ponat.

Sed

Sed hæc de Schematibus ſive figuris dictionis dicta ſunt. Deinceps erit de figuris ſententiæ dicendum.

CAPUT XIII.

De Figura Sententiæ.

Quid eſt Figura Sententiæ?

Figura Sententiæ eſt forma dicendi, quâ non ex parte aliquâ ſententiæ, ſed ex ipſâ totâ ſententiâ, prout hâc vel illa ratione inſtituitur, atque effertur, orationi ornatus accedit.

Quot ad Claſſes reduci poſſunt Figuræ ſententiæ?

Figuræ ſententiæ ad quinque claſſes reduci poſſunt, nempe ad eas, quæ ad probationem, ad explicationem, ad exaggerationem, ad affectuum concitationem, quæque denique ad orationis diſpoſitionem faciunt.

Non quin eædem figuræ variis uſibus inſerviant; ſed quod ab eo, quod in quaque re eſt præcipuum, denominatio ejus ſic ſumenda.

CAPUT XIV.

De Figuris quæ faciunt ad Probationem.

Quot ſunt figuræ quæ ad probationen faciunt?

Figuræ ſententiæ quæ ad probationem faciunt ſex ſunt, Prolepſis, Hypobole, Anacœnóſis,

ſis, Synchoréſis, Paromologia & Epitrope.

De *PROLEPSI.*

Quid eſt Prolepſis?

Prolepſis ſive Occupatio eſt figura, qua quod ab Adverſario nobis objici poſſe proſpicimus, nos ipſi priores proponimus, atque antè diluimus.

☞ Dicitur πρόληψις Prolepſis à πρὸ ante & λῆψις formato à λέληψαι ſecunda perſona præt. paſſ. verbi λαμβάνω capio, quod hac figura illud quis præveniendo anticipet, & ante diluendum capiat, quod ab adverſario iri poſtea objectum videat.

N. *Prolepſeos ſive Occupationis duæ ſunt partes; altera illa eſt quâ quod ab adverſario poſſe objici, nos ipſi priori loco proponimus; atque hæc pars dicitur* Hypophora; *altera eſt, qua prævisæ, atque à nobis propoſitæ adverſarii Objectioni nos ipſi reſpondemus, eamque diluimus; & hæc pars* Anthypophora *vocatur, vel* Proſapodoſis.

Exemplum utriuſque partis habetur in cap 9 ep. D. *Pauli* ad *Romanos Hypophoræ* quidem ver. 19. *Dices itaque mihi, Quid adhuc queritur? voluntate enim ejus quis reſtitit? Anthypophoræ* verò ver. 20 *O homo tu quis es qui reſpondeas deo,* &c Sic in illa *Didonis* Prolepſi apud *Virgil. Æn.* 4. Hypophora ſive Objectionis propoſitio eſt in illis verbis. *Verum anceps pugnæ fuerat fortuna.* Anthypophora, ſive ad objectionem illam reſponſio in iſtis. *Fuiſſet, Quem metui moritura?* Sic in illo *Ciceronis* pro *Cœlio*; Hypophora habetur in his verbis,

bis, *Dicet aliquis, Hæc igitur est tua disciplina? Sic tu instituis adolescentes*, &c. Cui non multo post subjicitur Anthypophora in illis verbis, *Ego siquis, judices, robore animi*, &c.

☞ Dicitur Ὑποφορὰ Hypophora ab ὑποφέρω objicio, quod adversarii objectionem in orationem nostram subinducat.

☞ Dicitur Ἀνθυποφορὰ Anthypophora ab ἀνθυποφέρω replico, quod nostram ad ea quæ adversarium velle nobis objicere supponimus replicationem contineat.

☞ Dicitur item προσαπόδοσις Prosapodosis, a προσαποδίδωμι reddo, quod inductæ objectioni responsionem reddat.

Hypophora inducitur his plerunque dicendi formulis, *Dicet aliquis, quærat aliquis, miretur aliquis, at inquis, at inquiat aliquis*, &c. Estque interdum concisa, interdum magnifica.

Anthypophora his aut similibus dicendi formulis inducitur, *tamen, at inquam ego, respondeo hunc in modum*, &c.

Atque hæc de Prolepsi; sequitur Hypobole.

De HYPOBOLE.

Quid est Hypobole?

Hypobole sive subjectio est figura, quâ pro adversario dici quæ posse advertimus, ipsi ultro proponimus, eaque, ad singula breviter respondentes diluimus.

☞ Dicitur Ὑποβολὴ Hypobole ab ὑποβάλλω subjicio

ſubjicio ſive ſuggero, quòd hac figura, quæ pro ſe dicere poſſit adverſarius, nobis ipſis ſuggeramus, refutationique noſtræ ſubjiciamus.

N *Prolepſeως & Hypoboles diſcrimen apertum eſt. Prolepſis proponit & diluit, quæ dicere poteſt adverſarius contra nos. Hypobole proponit atque diluit, quæ pro ſe poteſt dicere adverſarius, ſeu quis alius pro illo.*

Perfecta ſi ſit Hypobole, tribus partibus conſtat. Primam dicunt πρότασιν ſive propoſitionem. Altera duas porro partes habet; prior eſt dicendorum pro adverſario ἀπαρίθμησις ſive enumeratio, poſterior, eorum quæ pro adverſario ſunt dicta ἀφαίρεσις ſive remotio. Tertia tandem Hypoboles pars nominatur συμπέρασμα ſive concluſio.

Harum omnium partium exemplum habemus in *Cic. pro Quint.* Primæ partis, ſcilicet Propoſitionis ſive Protaſeως in his verbis. *Dubitabitur utrum ſit probabilius, ſex Nævium, ſi quid deberetur petiturum fuiſſe: anne appellaturum quidem biennio?* Secundæ partis, quæ dicendorum pro adverſario & enumerationem, & remotionem continet, in his verbis. *Appellandi tempus non erat? at tecum plus anno vixit? In Galliâ agi non potuit? at & in provinciâ jus dicebatur, & Romæ judicia fiebant. Reſtat ut aut ſumma negligentia tibi obſtiterit, aut unica liberalitas. Si negligentiam dices, mirabimur; ſi bonitatem, ridebimus; neque præterea, quid poſſis dicere, invenio.* Tandem tertia pars nempe συμπέρασμα ſive concluſio ſequitur in his verbis, *Satis eſt argumenti, nihil eſſe debitum Nævio, quod tam diu nihil petivit.*

At Hypobolæ quandoque deeſt Propoſitio; quandoque Concluſio, aliquando etiam utraque. Ex utriuſque vel alte utrius defectu evadit Hypobole Imperfecta.

Atque hæc de Hypobole; ſequitur Anacœnoſis.

De ANACOENOSI.

Quid eſt Anacœnoſis?

Anacœnoſis eſt figura, qua de eo quod nobis objicitur, vel in nobis reprehenditur, adverſarium noſtrum, vel ipſum etiam judicem conſulimus, quid faciendum ſit, quidve factum fuiſſe à nobis oportuit, vel denique quòd tandem ipſi aliud in eo caſu facturi fuiſſent.

Ut in illo *Cic.* pro *Rab Tu denique Labiene, quid faceres in tali re ac tempore? cum ignaviæ ratio te in fugam atque in latebras impelleret? improbitas & furor L. Saturnini in capitolium arceſſeret? conſules ad patriæ ſalutem ac libertatem vocarent? quam tandem auctoritatem? quam vocem? cujus ſectam ſequi? cujus imperio parere potiſſimùm velles.*

☞ Dicitur Ἀνακοίνωσις Anacœnoſis ab ἀνακοινόω conſulto una cum alio de re quapiam, quòd hac figura alios, judicem ſcilicet, vel adverſarium noſtrum, de eo quod eſt nobis objectum, conſulamus.

N. *Hæc figura apud adverſarios valet ad urgendam atque extorquendam iis confeſſionem: apud judices valet ad animos eorum movendos, dum vident nos in ipſorum æquitate fiduciam noſtram collocare.*

Sed hæc de Anacœnoſi. Sequitur Syncboreſis.

De *SYNCHORESI.*

Quid eſt Synchoreſis?

Synchoreſis ſive Conceſſio eſt figura, qua dictum aliquod ſeu argumentum ita adverſario concedimus, ut noſtræ cauſæ iſta conceſſio nihil obſit.

N *Hoc fit, cum id quod conceditur, nihil impedit quo minùs id quod volumus, conſequatur.* Ut Cantic. Canticor. c. 1 *ver.* 5 Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Jeruſalem, *quaſi dixiſſet, ſi concedam vobis id quod mihi objicitis, nempe me nigram eſſe hoc tamen non impedit, quo minus formoſa ſim; formoſa enim poteſt eſſe etiam ea quæ nigra eſt.* *Sic* Virg. Ecl. 10. Quid tum ſi fuſcus Amyntas? Et nigræ violæ ſunt & vaccinia nigra. *Quaſi dixiſſet, eſt cur mihi poteſt eſſe in deliciis Amyntas, etiamſi concedatur eſſe, ut eſt, coloris fuſci; quemadmodum etiam violæ nihilominus ut nigræ ſint, ſuaves ſunt olfactui, & vaccinia, guſtui.* *Sic* Cic. *ex perſona amicorum* Verris, *pro* Verre *dixit*, Sit ſacrilegus, ſit fur, ſit flagitiorum omnium virorum princeps; at eſt bonus imperator. *Quaſi dixiſſent, ut concedamus omnia vera eſſe, quæ in* Verrem, *ad probandum illum hominem eſſe malum objicis, non tamen inde ſequetur, quin bonus poſſit eſſe imperator.*

☞ Dicitur Συγχώρησις Synchoreſis a συγχωρέω concedo, quod hac figura adverſario, id quod velit, ita ut nobis non obſit, concedamus.

Et hæc de Synchoreſi. Sequitur Paromologia.

De PAROMOLOGIA.

Quid est Paromologia?

Paromologia sive Confessio est figura, qua ita adversario id, quod nobis objicit, concedimus, atque confitemur, ut nostra ejus concessio atque confessio ipsi adversario obsit.

Hac figura usus est *Cic.* in orat. pro *Ligar.* adversus *Tuberonem. Habes igitur Tubero, quod est accusatori maximè optandum, confitentem reum sed tamen hoc ita confitentem, se in eâ parte fuisse quâ te, Tubero, quâ virum omni laude dignum, patrem tuum.* Itaque *priùs de vestro delicto confiteamini necesse est, quàm Ligarii ullam culpam reprehendatis.*

☞ Dicitur παρομολογία Paromologia a παρὰ significante in compositione *simul*, & ὁμολογέω confiteor, quod hac figura simul cum adversario, id quod ipse nobis objicit, sed ita ut illi ipsi obsit, confiteamur.

Et hæc de Paromologia. Sequitur Epitrope.

De EPITROPE.

Quid est Epitrope?

Epitrope est figura, qua sic alteri habere vel facere aliquid permittimus, ut nihilominus totum illud quod volumus nobis reservemus.

Quandoque seria est. Ut *Cic. Agrar.* 2. *Si quid est quod indagâris inveneris, ex tenebris eruerís, quanquam iniquum est, tamen consume sane, quoniam commodum est, quoniam tu quidem attulisti. Sylvam vero tu Scan-*

tiam

tiam vendas, nobis consulibus atque hoc Senatu ? Sic *Cic. pro Flac. Tribuo Græcis literas, do multarum artium disciplinam, non adimo sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam ; denique etiam siqua sibi alia sumant, non repugno ; testimoniorum religionem & fidem nunquam ista natio coluit.*

Plerunque vero Ironic. Ut *Eccles.* c. 11. v. 9. *Lætare ergo juvenis in adolescentiâ tuâ, & in bono sit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum. Et scito quod pro omnibus his adducet te deus in judicium.*

☞ Dicitur Ἐπιτροπὴ Epitrope ab ἐπιτρέπω permitto ; quòd hac figura alteri illud, quod nobis non officiat, permittamus.

Atque hæc de illis sententiæ figuris quæ ad Probationem faciant : Sequuntur illæ quarum est usus in Explicatione.

CAPUT XV.

De Figuris sententiæ quæ faciunt ad Explicationem

Quot figuræ faciunt ad Explicationem ?

Figuræ sententiæ quæ ad explicationem faciunt sexdecim sunt ; Gnome, Noema sive Chria, Merismus, Ætiologia, Diatypósis, Paradigma, Parabole, Icon, Symbole, Anomæósis, Paradiastole, Anticheton, Synæceiosis, Antimetathesis, Oxymoron, Digressio, & Epiphonema.

De *GNOME*.

Quid est Gnome?

Gnome sive Sententia est generale pronunciatum, quo nuda rei ad vitam utilis cognitio sine præceptione aliquâ vel suasione proponitur.

Ut. *Obsequium amicos, veritas odium parit.*

☞ Dicitur Γνώμη Gnome à γνόω nosco, quòd insigne aliquod dictum ad vitæ institutionem pertinens noscendum exhibeat.

De *NOEMATE*.

Quid est Noéma?

Noéma sive Chria est figura, quâ sententia sive generale pronunciatum ad singularem personam per modum allusionis accommodatur.

Ut, *Obsequio amicos, veritate odium parias.*

☞ Dicitur Νόημα Noéma a νοέω in animo verso, quod alicujus prudenter dictum alteri in animo versandum inferat. Dicitur item χρεία Chria à χράομαι utor, quod utile aliquod generale observatum ad singularis cujuspiam personæ usum accommodet.

N. *Gnome est si dicas*, Gratum hominem semper beneficium delectat, ingratum semel: *Noema sive Chria erit, si dicatur*, Gratus si sis, te semper beneficium delectabit, si ingratus semel, *Sic Gnome erit, si dicatur.*

Satius

satius sit offendere veris, quàm adulando placere; *Noema sive Chria erit si dicam*, Maluerim veris offendere, quàm placere adulando. *Si quis tamen maluerit id Gnomen dicere, quod nos Chriam, idve Chriam quod nos Gnomen; non contendam; nec enim tanti rem esse duco.*

De *MERISMO.*

Quid est Merismus?

Merismus sive Distributio est figura qua pro toto aliquo singulas ejus partes nominamus, sive enumeramus.

Ut cum dicitur, *Credo in deum patrem omnipotentem creatorem cæli & terræ*; i. e totius mundi; vel pro universo populo Romano dicas, *Senatum, equites, & plebem.*

☞ Dicitur Μερισμὸς Merismus à μερίζω distribuo: quod hâc figurâ totum aliquod in partes suas quasi distribuamus, id dicentes de partibus, quod sit de toto intelligendum,

De *ÆTIOLOGIA.*

Quid est Ætiologia?

Ætiologia est figura, quâ dicti factive nostri rationem seu causam sermoni subjicimus.

Ut, *Sperne voluptates; nocet empta dolore voluptas.*

☞ Dicitur Αἰτιολογία Ætiologia ab αἰτία causa, & λέγω dico, quod illius quod à nobis dictum factumve sit, causam seu rationem reddat.

N. *Si cauſa ſit ſpecioſa magis, quàm vera,* Color *dicitur, Ut ſi loquacis multiloquio hominis fatigatus, tibi eſſe abeundum dices, quod male te habeas.*

De DIATYPOSI.

Quid eſt Diatypoſis?

Diatypoſis ſive Hypotypoſis eſt figura, qua res quæ nudè breviterque dici poteſt, ita clarè copioſeque exponitur, ut coram, atque ob oculos ſpectanda poni videatur.

Ut, ſi cum poſſit quis breviter dicere vidiſſe ſe quoſdam alicubi luxurioſè convivantes, malit dicere ſe vidiſſe alios *quandam in domum intrantes, alios verò exeuntes, quoſdamque ibi ex vino vacillantes, quoſdam heſternâ potatione oſcitantes; unum unguentis oblitum, redimitum coronis, alterum bianti ore vomentem fruſtiſque eſculentis vinum redolentibus gremium ſuum totumque pulvinar fœdantem; hunum denique immundam, vino lutulentam, coronis languidulis, avium officulis, piſciumque ſpinis coopertam.*

☞ Dicitur Διατύπωσις Diatypoſis a διατυπόω rem forma ſua deſcribo, quod hac figura rem non nudè ac breviter, ſed prolixè & quaſi omnibus ſuis lineamentis & coloribus deſcribamus. Dicitur Ὑποτύπωσις Hypotypoſis ab ὑποτυπόω delineo & oculis ſubjicio, quod rem de qua dicitur, quaſi oculis ſpectandam ſubjiciat.

N. *Simplicior dilutiorque rei deſcriptio Hypotypòſis dicitur: ſed vulgo Diatypòſis & Hypotypòſis pro eodem ſchemate habentur.*

De PARADIGMATE.

Quid eſt Paradigma?

Paradigma ſive Exemplum eſt facti alicujus commemoratio hoc fine facta, ut inde oſtendatur aliquem vel ſimile facturum, vel facere debere.

Ut, ſi memoretur lacerataṁ fuiſſe *Marii* & *Syllæ* diſſidio rempubl cam, ut inde oſtendatur futurum, ut denuo reſpublica laceretur, ſi Pompeius & Cæſar ſibi invicem diſſideant. Vel ſi eo quis animo commemoret *Antonium* Imperatorem *Frontoni* præceptore ſuo ſtatuam erexiſſe, ut oſtendat debere diſcipulos ita eſſe erga præceptores ſuos animatos, ut eos maximo, quo poſſint, honore afficere velint.

☞ Dicitur παράδειγμα Paradigma à παρὰ juxta, & δείκνυμι oſtendo, quod oſtendat aliquem juxta facturum, vel debere facere, cum illo quod eſt ab alio factum.

N. *Paradigma ſumitur à perſonis vel veris, vel fictis, ab animantibus, tandemque rebus ſenſu carentibus.*

De PARABOLE.

Quid eſt Parabole?

Parabole ſive Comparatio eſt cum ad illuſtrandum id de quo ſermo eſt, petitur ſimilitudo ab iis quæ fuere, fiunt, aut natura, caſuve rebus inſunt.

Exempli gratiâ *Ut apis ex amariſſimo thymo mel ſuaviſſimum colligit, ita ſapiens ex triſtiſſimis rebus aliquid utilitatis excerpit.*

☞ Dicitur παραβολὴ Parabole a παραβάλλω confero ſeu comparo, quod ad aliquod illuſtrandum cum alio aliud comparet.

N. *Parabole ſive Comparatio duas habet partes; alteram quæ continetur id, à qua ſimilitudo ducitur; alteram quæ continetur id, quod huic ut ſimile comparatur: prior pars dicitur* Protaſis *ſive* Propoſitio; *poſterior* Apodoſis, *ſive Redditio.*

Poteſt ex Fabulis quoque inſtitui Parabole ſive Comparatio.

De *ICONE.*

Quid eſt Icon?

Icon ſive Imago ſimplex eſt aſſimilatio Protaſi Apodoſique carens, facta per particulam *velut, tanquam, inſtar*, aliamve hujus generis.

Ut *Cic.* in *Vatin. Repente enim te, tanquam ſerpens e latibulis, oculis eminentibus, inflato collo, tumidis cervicibus intuliſti.* Item in *Paradox. Minutis interrogatiunculis, & quaſi punctis, quod propoſuit, effecit.*

☞ Dicitur Εἰκὼν Icon ab ἔοικω ſimilis ſum, quod rem aliquam, quo explicatior reddatur, alteri eſſe ſimilem innuat.

De *SYMBOLE.*

Quid eſt Symbole?

Symbole ſive Collatio eſt figura, qua perſonam cum perſonâ, factum cum facto, remve cum re ſic conferimus, ut ex eorum oppoſitione appareat, quantopere inter ſe conveniant, vel differant.

Ut *Cic. 6. in Verr.* Conferte hunc pacem cum illo bello; hujus prætoris adventum cum illius imperatoris victoriâ; hujus cohortem impuram cum illius exercitu in victo, hujus libidines cum illius continentiâ, ab illo, qui cepit, conditas, ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas dicetis Syracuſas.

☞ Dicitur συμβολὴ Symbole à συμβάλλω confero ſive comparo, quod perſonarum, factorum, vel rerum inter ſe comparationem inſtituat.

De *ANOMOEOSI.*

Quid eſt Anomœoſis?

Anomœoſis ſive Diaphora eſt figura, quâ ex diſſimilis comparatione orationem noſtram illuſtramus.

Ut *Cic.* pro *Planc. Diſſimilis eſt pecuniæ debitio & gratiæ; nam qui pecuniam diſſolvit, ſtatim non habet id, quod reddidit; qui autem debet, is recipit alienum; gratiam autem & qui refert, habet, & qui habet, in eo ipſo, quod habet, refert.*

N. *Quæ rationem diſſimilitudinis addit, ea perfecta eſt Anomœoſis; eſt & alia imperfecta, quæ illam non addit. Ut*, Non quemadmodum in tragœdiis, ita nobis in calamitatibus opus eſt, qui comploret, & collacrymet.

☞ Dicitur autem Ἀνομοίωσις Anomœoſis ab ἀνομοιόω diſſimile reddo, quod quò rem unam illuſtremus, illam alteri, facta utriuſque inter ſe collatione, diſſimilem reddamus.

De PARADIASTOLE.

Quid eſt Paradiaſtole?

Paradiaſtole eſt figura quâ ex rebus diſparatis, præſertim ſignificatione vicinioribus, alterum ab aliquo removemus, alterum in eodem ponimus.

Ut, *Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes.* Sic. *Obumbrat, virtutem fortuna, non obruit illam* Cic. pro *Mil. Eſt enim hæc non ſcripta ſed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex ipſa natura arripuimus, hauſimus, expreſſimus; ad quam non docti ſed facti, non inſtituti ſed imbuti ſumus.*

N. *Illuſtrior eſt hæc figura, cum rationem adjunctam habet.* Qua propter nolo te ſæpius parcum appellare, cum ſis avarus. Nam qui parcus eſt, utitur eo, quod ſatis eſt; tu contra propter avaritiam, quo plus habes, magis eges.

☞ Dicitur autem Παραδιαστολὴ Paradiaſtole à παραδιαστέλλω disjungo ſeu ſeparo, quod hæc figura res diſparatas oratione noſtrâ à ſe invicem disjungamus, ſeu ſeparemus.

De

De ANTITHETO.

Quid eſt Antitheton?

Antitheton, ſeu (ut aliqui volunt) Antitheſis eſt figura, qua res contrarias juxta ſe, & quaſi ſibi invicem reſpondentes ponimus.

Ut *Virg.* *Alba liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur.* *Horat* l. 1. Sat. 1. *Parvula nam exemplo eſt magni formica laboris.* *Cic.* pro *Quint.* *Egenies in locupletes, perditi in bonos, ſervi in dominos armabantur.* Id. *Catil.* 2 *Denique æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignaviâ, cum temeritate, cum vitiis omnibus; poſtremò copiæ cum egeſtate; bona ratio cum perdita, mens ſana cum amentiâ, bona denique ſpes cum omnium deſperatione.*

☞ Dicitur Ἀντίθετον Antitheton ab ἀντὶ contra, & τίθημι pono, quod res contrarias juxta quidem, ſed tamen contra ſe, hoc eſt alteram quaſi è regione alterius ponat.

De SYNOECIOSI.

Quid eſt Synœcioſis?

Synœcioſis eſt figura, quâ duo contraria eidem tribuimus.

Ut *Martial* de formicâ ſuccino incluſâ; *Et latet & lucet Phaetontide condita gutta.* Sic, *Avaro tàm quod adeſt, deſit, quàm quod non adeſt.* *Senec. Herc. Oet. Omne es malum, nullumque.*

☞ Dicitur

☞ Dicitur συμπλοκὴ Synœcióſis à συμπλοκεύω concilio, quòd contraria eidem tribuens, ea ſibi invicem quaſi conciliet ac familiaria reddat.

De OXYMORO.

Quid eſt Oxymoron?

Oxymoron eſt figura, qua de eodem ipſum illud quod uno verbo affirmavimus altero mox contrariæ ſignificationis ei appoſito, quaſi nobismetipſis contradicentes negamus.

Ut, *Impia pietas; iners ars;* Sic. *Hor.* l. 1. *Ep.* 12. *Rerum concordia diſcors. Ovid. Met. Diſcors concordia fœtibus apta eſt. Hor.* l. 1. od. 35. *Inſanientis dum ſapientiæ Conſultus erro. Plaut Aul.* 1. *Ædes inanibus ſunt oppletæ.* Cic. *Tacita loquitur.* Idem *Bruto Etiam ea ipſa de quâ diſputare ordimur, eloquentia obmutuit.* Ib. *Eloquentia loqui dedidicit. Ter.* Eun. 4. 4 *Tu pol ſi ſapis, quod ſcis, neſcis. Cic* 1 *Catil. Cum tacent, clamant, Martial. Quiſquis ubique habitat, Maxime nuſquam habitat.* Item. *Poſthume non bene olet, qui bene ſemper olet.* Dumb muſick. She ſtinks of ſweetneſs.

N. *Quo meliùs has duas ſibi affines figuras pueri internoſcant, adverant. Cum dicitur,* Non es, & es, Chione; *eſt Syœcioſis; ſi verò dicatur* non es, cum es chione, *eſt Oxymoron; Cum dicitur,* & tacet & loquitur; *eſt Synœcioſis: at ſi dicatur* tacita loquitur *eſt Oxymoron; Cum dicitur,* Es aliquid, & es nihil [*Sc aliquid in omnibus, nihil in ſingulis*] *eſt Synœcioſis; at cum dicitur,* hoc aliquid nihil eſt, *eſt Oxymoron.*

☞ Dicitur autem Ὀξύμωρον Oxymoron ab

ab ὀξὺ acutum, & μωρὸν fatuum, quasi dicas acutè fatuum, quod acutè cum dictum sit, fatuè tamen dici videatur; sive quod quum fatuè dici videatur, tamen acutum sit.

De *ANTIMETATHESI.*

Quid est Antimetathesis?

Antimetathesis est figura, quâ oppositas sententias juxta se cum verborum inversione efferimus.

U *Quint.* l 9. c. 3. *Non ut edam vivo sed ut vivam edo. Boeth*, de *Consol. Phil.* l. 2. prol. 2 *Rotam volubili orbe versamus, infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Petron. Ancilla habuit matronæ superbiam, & matrona ancillæ humilitatem.*

☞ Dicitur Ἀντιμετάθεσις ab ἀντὶ contra sive è regione, & μετατίθημι transpono, quod contrarias sententias cum verborum transpositione ex adverso sibi, sive è regione collocet.

N. *Huc fortasse accersendæ sunt illæ dicendi figuræ, quibus oppositæ sententiæ juxta se positæ efferuntur, non quidem cum verborum, sed tamen cum casuum inversione* Ut Sen. Med. Ira pietatem fugat, Iramqu: pietas *Sic* Boeth *de* Consol. *Phil. l* 2. *prof.* 6. Ita fit, ut non virtutibus ex dignitate, *sed* ex virtute dignitatibus honor accedat.

Hanc figuram sc. Antimetathesin alii dicunt Ἀντιμεταβολὴν Antimetabolen, sc. ab ἀντὶ ex adverso & μεταβάλλω inverto, quod contrariarum sententiarum, cum verborum inversione, ex adverso collocationem significet.

De *DIGRESSIONE.*

Quid eſt Digreſſio?

Digreſſio eſt figura, quâ ſignificamus velle nos extraordinem ad alicujus rei tractationem excurrere, quæ tamen ad cauſæ utilitatem pertineat.

Ut *Cic* in *Verr. Atque adeo antequam de incommodis Siciliæ dico, pauca mihi videntur eſſe de provinciæ dignitate, vetuſtate utilitate dicenda*

☞ Dicitur Digreſſio à digredior, quod ſit formula quædam, quâ ab eâ in quâ ſumus, ad aliam, quâ de par eſt ut dicamus, materiam, commode capta ad illud occaſione, digredimur.

N. *Reditus ad rem poſt peractam digreſſionem* ἐπάνοδος *dicitur. Hujus exemplum extat apud* Cic. *l.* 2. *de* Orat. Sed ut eo revertatur, unde hæc declinavit oratio. Ho. *l.* 1. *ſerm.* 2. Illuc unde abii redeo.

Non eſt ut Digreſſio, vel Epanodos longior ſit.

De *EPIPHONEMATE.*

Quid eſt Epiphonema?

Epiphonema eſt figura, quâ ad rei explicatæ, vel probatæ finem, pronunciatum aliquod generale ex ſuperioribus expreſſum, tanquam coronidem, adjicimus.

Ut *Virg.* 1. Æn. poſt expoſitas omnes cauſas, quibus Juno Romanos perſecuta eſt, per modum Epiphonematis addit,

addit, *Tanta molis erat Romanam condere gentem.* Sic *Georg.* 2. *Adeo in teneris consuescere multum est*

☞Dicitur Ἐπιφώνημα Epiphonema ab ἐπιφωνέω acclamo, quòd sit brevior quædam addita ad longiorem alicujus rei declarationem acclamatio.

N. *Epiphonemate vel comprehendimus rei summam, vel addimus sententiæ firmitatem, quasi aculeum in auditorum animis relinquentes.*

Atque hæc de figuris quæ faciunt ad Explicationem; agendum deinceps de illis quæ ad exaggerationem faciunt.

CAPUT XVI.

De Figuris quæ faciunt ad Exaggerationem.

Quot sunt figuræ sententiæ quæ ad exaggerationem faciunt?

Figuræ sententiæ quæ ad Exaggerationem faciunt sunt decem, Auxesis, Tapinosis, Litote, Paralipsis, Apophasis, Incrementum, Decrementum, Paradoxum, Periphrasis, & Hirmus.

De *AUXESI.*

Quid est Auxesis?

Auxesis est Hyperbolica dicendi forma, quâ de re quâvis dicentes, verbis rei magnitudinem excedentibus utimur.

Ut, ſi qui accuſat, pro *errato ſcelus* dicat; vel pro *ſevero crudelem* nominet; vel ſi quis *vulneraſſe* ſe illum affirmet, quem leviter *perſtrinxerit*; aut *occidiſſe*, quem graviùs *læſerit*.

☞ Dicitur Αὔξησις Auxeſis ab inuſitato ἀυξέω augeo, quòd verbis rei, de qua dicitur, naturam ſignificatione ſua ſuperantibus rem ipſam adaugere videatur.

Et hæc de Auxeſi.

De *TAPINOSI.*

Quid eſt Tapinoſis?

Tapinoſis ſive Mioſis eſt Hyperbolica dicendi figura, qua de re quavis dicentes, inferioribus utimur verbis, quàm res fuerit.

Ut, ſi pro *ſcelere*, *erratum* ponas, vel pro *crudeli*, *ſeverum* dicas; vel *perſtrinxiſſe* ſe eum ajas, quem *vulneraveris*; aliquantulùm *laſiſſe*, quem penè *occideris*.

☞ Dicitur Ταπείνωσις Trpinoſis a ταπεινόω deprimo, quod graviorem ſua natura rem, verbis levioribus deprimat. Dicitur item Μείωσις Mioſis a μειόω minuo, ſive minorem reddo, quod rei gravitatem verbis minus ſignificantibus quaſi minuat, minoremque quam reipſa fuerit, videri faciat.

Et hæc de Tapinoſi.

De

De *LITOTE*.

Quid est Litote?

Litote est figura, qua contrarium negando, plus significamus quam dicimus.

Ut, *Nec munera sperno*, i. e. *libenter accipio*. *Non laudo* i. e. *culpo*. *Non relinquet impunem Jehova eum, qui assumserit nomen suum in vanum*, i. e. graviter puniet. *Postremus non feram*, e. e *feram primus*.

☞ Dicitur Λιτότης Litote a λιτὸς tenuis, quod hac signra, quæ impensiùs agimus, vel volumus, tenuioribus utentes verbis, minùs nos agere, vel velle innuamus.

Hæc autem de Litote.

De *PARALIPSI*.

Quid est Paralipsis?

Paralipsis est Ironica dicendi figura, qua nos ea prætirire dicimus, quæ tamen diserte in transcursu enunciamus.

Ut si quis nepotis alicujus facinora particulatim enumerans, dicat se quædam prætirire, ut tandem ad aliquod insignioris notæ flagitium deveniat. Hujus generis est illud *Ciceronis* pro *Cluent*. *Mitto illam primam libidinis injuriam, mitto nefarias generi nuptias mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam* Hujus formulæ sunt, *prætereo, mitto, taceo, omitto, missa facio*, &c.

☞ Dicitur παράλειψις Paralipsis a παραλείπω prætermitto, quod sit forma qua dicendo

nos quædam prætermittere dicimus.

Atque hæc de Paralipſi.

De *APOPHASI.*

Quid eſt Apophaſis?

Apophaſis eſt Ironica dicendi figura, quâ quæ maximè dicimus, aut facimns, ea nos dicere, aut facere negamus.

Ut, ſi quis alteri adulteria ſua vel furta exprobrans, hujuſmodi formâ dicendi utatur. *Non ego te adulterum dico; non dico ego te furem,* &c. Quo modo locutus eſt *Cicero* 1 *Verr. Nec ea dico, quæ ſi dicam tamen infirmare non poſſis. Sunt hæc & alia in te falſi accuſatoris ſigna, quibus ego non utor.*

☞ Dicitur Ἀπόφασις Apophaſis ab ἀποφημι nego, qnod ſit figura, quâ nos quædam dicere, vel facere negamus, ea nempe, quæ quàm maximè vel dicimus, vel facimus.

De *INCREMENTO & DECREMENTO.*

Quid eſt Incrementum?

Incrementum figura eſt, quâ in dicendo ab imo ad ſummum, ſive ab illo quod eſt levius, ad illud quod eſt graviſſimum, quaſi gradibus quibuſdam pervenimus.

Ut *Cic.* 7. in *Verr. Facinus eſt vinciri civem Romanum*

num, scelus verberare, prope parricidium necare, quid dicam, in crucem tollere?

☞ Dicitur Incrementum ab increſco (compoſito ab in ſignificante augmentum & creſco) quod pro rerum gravitate ſermo noſter verborum pondere gradatim increſcat.

Quid eſt Decrementum?

Decrementum eſt figura, quâ in dicendo à ſummo ad imum, ſive ab eo quod eſt graviſſimum ad illud quod eſt levius, quaſi quibuſdam gradibus deſcenditur.

Ut, *nulla cux ibi fuit, nulla nex, nulla verberatio, imo ne cuſtodia quidem.*

☞ Dicitur Decrementum à decreſco quod pro rerum conditione, ſermo noſter in dicendo verborum gravitate decreſcat.

De PARADOXO.

Quid eſt Paradoxum?

Paradoxum eſt figura, qua poſtquam auditorum animos minus majuſve aliquid negando ſuſpendimus, inopinatum ſeu in expectatum aliquid, quod negato majus ſit, vel minus, ſubjicimus.

Ut *Terent. Heaut.* 5. 1. *In me quidvis harum rerum convenit, quæ ſunt dicta in ſtultum: Caudex, ſtipes, aſinus, plumbeus: in illum nihil poteſt: Nam exſuperat ejus ſtultitia hæc omnia.* Sic *Salvian.* l. 7. de *Gub. Statuunt*

tuunt non furandum, & furantur: quamvis penè non poſſum dicere quod furentur; non enim furti, quæ agunt furta, ſed latrocinia.

☞ Dicitur παράδοξον Paradoxum a παρὰ præter, & δόξα opinio, quod inter dicendum, inopinatum aliquod præter auditoris opinionem inducat.

N. *Hanc figuram* Celſus (*ut auctor eſt* Quintilianus) Suſtentationem *vocat. Eſt autem duplex; nam contra, frequenter cum expectationem graviſſimorum fecimus, ad aliquid quod ſit leve, aut nullo modo criminoſum deſcendimus.* Quintil. *l.* 9. *c.* 2.

De *PERIPHRASI.*

Quid eſt Periphraſis?

Periphraſis eſt figura, qua rem unam pluribus verbis explicamus.

Ut, ſi pro *Scipione, Carthaginis everſorem nomines*; pro philoſopho, virum ſapientiæ ſtudioſum; pro molli, hominem caput digito uno ſcalpentem; pro Rhetorica, Ornatè dicendi artem.

☞ Dicitur περίφρασις Periphraſis a περὶ circum & φράζομαι loquor, quod pluribus illud verbis quaſi circumloquamur, quod uno, vel paucioribus dici poterat.

N. *Utimur Periphraſi nonnunquam, ut rem magis conſpicuam reddamus; ut* Virg. 1. Æn. *pro* Æneâ *dicit ſe canere* virum Trojæ qui primus ab oris Italiam fato profugus Lavinaque venit Littora, *&c.*

Interdum

Interdum ut rem minùs honeſtam dicta obumbremus; Ut cum apud noſtrates dicunt velle ſe *ligulam diſtringere*, vel *alvum levare* quibus in animo eſt *cacare*. Sic *Plaut. Curc* a. 2. ſc. 3. *Me dico ire quo ſaturi ſolent.*

Atque hæc de Periphraſi.

De *HIRMO.*

Quid eſt Hirmus?

Hirmus vel Syrmus eſt figura, quâ multæ res naturâ diverſæ congeruntur, ſive ſimul enumerantur.

Ut, *Grammaticus Rhetor, Geometres, Pictor, Aliptes. Augur, Schænobates, Medicus, Magus omnia novit.*

☞ Dicitur Εἱρμὸς Hirmus ab εἴρω (quod etiam dicitur aſpiratè proferri ἕιρω) necto, quod ſit plurium in unam quaſi rerum congeriem nexus.

Atque hæc de figuris facientibus ad exaggerationem; ſequuntur ex quibus utimur in affectibus concitandis.

CAP.

CAPUT XVII.

De Figuris in Concitandis affectibus.

Quot ſunt figuræ, quibus utimur in affectibus concitandis?

Figuræ quibus in affectibus concitandis, utimur, ſunt novendecim, Ecphonéſis, Aporia, Epanorthoſis, Apoſiopéſis, Sermocinatio, Profopopœia, Eroteſis, Apoſtrophe, Pæaniſmus, Sarcaſmus, Diaſyrmus, Charientiſmus, Aſteiſmus, Miméſis, Execratio, Obſecratio, Admiratio, & Votum.

De *ECPHONESI.*

Quid eſt Ecphoneſis:

Ecphoneſis ſive exclamatio eſt figura, qua ad rei magnitudinem ſignificandam, adeoque affectum, in aliis commovendum orationi noſtræ interjectionem aliquam intermiſcemus, eamque contentiori voce efferimus.

Ut *Cic.* in *Cat. O tempora! O mores!* Id. Off. *O domus antiqua! heu! quam diſpar domino dominaris!* Vig. *O fortunatos nimiùm, bona ſi ſua nôrint, Agricolas!*

Dicitur

☞ Dicitur Ἐκφώνησις Ecphonésis ab ἐκφωνέω altam vocem edo, quòd exclamantes altiorem solito vocem edant.

De *APORIA*.

Quid est Aporia?

Aporia sive Dubitatio est figura, quâ significamus animum nostrum pendere, nec invenire quid dicendum, vel agendum sit.

Ut *Cic.* pro *Cluent. Equidem quod ad me attinet, quo me vertam, nescio. Negem fuisse illam infamiam judicii corrupti? negem illam rem agitatam in concionibus? jactatam in judiciis? commemoratam in senatu? &c.* Virg. Æn. 3. *Eloquar? an fileam?*

☞ Dicitur Ἀπορία Aporia ab α privativo & πόρος via, quod hâc figurâ significamus nos viam non invenire, quâ nos iis, quibus coarctamur sermonis, vel rerum angustiis, extricemus.

De *EPANORTHOSI*.

Quid est Epanorthosis?

Epanorthosis sive Correctio est figura, qua, quod a nobis jam dictum est, revocamus, pro eoque aliud quiddam magis dictu idoneum ponimus.

Ut *Ter. Heau.* 1. 1 *Filium unicum adolescentulum habeo ah, quid dixi? habere me? imo habui Chreme. Nunc habeam, necne, incertum est.*

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἐπανόρθωσις Epanorthoſis ab ἐπανορθόω corrigo, ſive emendo, quòd hac figura aliquid minùs aptè vel appoſitèa nobis dictum corrigimus, magiſque emendatè, vel appoſitè dicimus.

De APOSIOPESI.

Quid eſt Apoſiopeſis?

Apoſiopeſis ſive Reticentia, eſt figura, qua inchoatum ſermonis curſum ita abrumpimus, ut ſub obſcurè innoteſcat, quid dicere vellemus.

Ut *Ter. And.* 1. 2. *Quem quidem ego ſi ſenſero; ſed quid opus eſt verbis?* Id. *Eun. Ego te, furcifer, ſi vivo. Sed iſtud, quicquid eſt, primùm expedi. Virg. Ecl. Novimus & qui te.* Id. *Æn. Quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus.*

☞ Dicitur Ἀποσιώπησις Apoſiopéſis ab ἀποσιωπάω reticeo, quòd hac figura quædam, quæ dicenda erant, reticeantur.

N. *Apud Comicos etiam Apoſiopeſis dicitur, cum ſermo alterius etiam interpellatione abrumpitur. Ter. And. 5. Jubeo Chremetem Chr. O, teipſum quærebam.*

De SERMOCINATIONE.

Quid eſt Sermocinatio?

Sermocinatio eſt figura, qua alienæ perſonæ ſermonem, ſeu verum ſeu fictum, in oratione noſtra recitamus.

Ut

Ut *Cic.* pro *Rosc. Cum hoc modo accusas, Eruci, nonne hoc palam dicis? Ego quid acceperim scio: quid dicam nescio; unum illud spectavi*, &c.

☞ Dicitur Sermocinatio a Sermocinor, quod hac figura quasi cum alio sermocinamur, seu sermones instituimus.

De *PROSOPOPOEIA.*

Quid est Prosopopœia?

Prosopopœia sive Personæ fictio est figura, qua aut personam mortuam tanquam vivam præsentemque loquentem inducimus; aut personam facimus è non persona, sive tribuendo ei sermonem, sive compellando eam, quasi intelligat.

Prioris generis exemplum extat in Oratione *Cic.* pro *Cœlio*: Ubi Orator *Appium Cæcum* quasi à mortuis excitatum sua in oratione loquentem inducit. *Existat igitur* (inquit *Cic.*) *ex hâc ipsâ familia aliquis, ac potissimùm cæcus ille* (*minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit*) *qui profecto, si extiterit, sic aget, & sic loquetur: Mulier, quid tibi cum Cœlio? quid cum homine adolescentulo? quid cum alieno?* &c.

Posterioris est generis cum *Cicero* in orat. adversus *Catil.* patriæ personam fingit, eamque cum *Catilinâ* loquentem sic inducit. *Quæ tecum, Catilina, sic agit, & quodammodo tacita loquitur: Nullum jam tot annos facinus exstitit nisi per te, nullum flagitium sine te*, &c.

Huc referendum cum res ratione destitutas, quasi personas intelligentes alloquemur: Ut *Cic. Vos agri, vos parietes obtestor, annon sudabatis cum tantum nefas hoc loci perpetrabatur?* Id. *O domus antiqua, heu quàm dispari domino*

domino dominaris? 1 Reg. 13. 2. *Et exclamavit contra altare in sermone Domini & ait, Altare, altare, hæc dicit Dominus, &c.* Esaiæ 1. 2. *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est.*

☞ Dicitur Προσωποποιία Prosopopœia a πρόσωπον persona, & ποιέω facio, quod hâc figurâ de non existente persona, personam quasi existentem facimus.

De *EROTESI.*

Quid est Erotesis?

Erotesis sive Interrogatio est figura, quâ quod rectâ possumus oratione proferre, quasi ab alio per modum Interrogationis exquirimus.

E.g. Potuisset Cicero dicere, Patent *Catilina* tua consilia: conjuratio tui omnium conscientiâ constricta teneatur; quid egeris, nemo ignorat. Sed ut magis instaret, urgeretque, dixit potius Interrogative, *Patere tua consilia non sentis? constrictam jam omnium horum conscientiâ teneri conjurationem tuam non vides? quid proximâ, quid superiore nocte egeris, ubi fueris, quos convocaveris, quid consilii ceperis, quem nostrum ignorare arbitraris?*

☞ Dicitur Ερώτησις Erotesis ab ἐρωτάω interrogo, quod hac figura, rectè quæ dici possunt, interrogativè efferimus.

N. *Erotesis affirmativa vehementius negat: Negativa vehementius affirmat.*

De *APOSTROPHE.*

Quid eſt Apoſtrophe.

Apoſtrophe ſive Averſio eſt figura, qua in curſu orationis ab ea perſona, quam alloqui cœperamus, ad aliam aliquantiſper compellandam ſermonem noſtrum avertimus.

* converſus dicit

Ut *Cic.* pro *Muræna*, à judicibus ad quos orationem inſtituerat, ad Catonem ſe ~~converterit~~, *A quo tandem Marce Cato eſt æquius conſulem defendi, quàm à Conſule?* &c.

☞ Dicitur Ἀποστροφὴ Apoſtrophe ab ἀποστρέφω averto, quod ſit ſermonis noſtri ab uno ad alium averſio.

N. *Apoſtrophe fit ad* deos, homines, beſtias, muta & inanimatas res, *ad quas velut perſonas orationem tranſferimus.*

De *PÆANISMO.*

Quid eſt Pæaniſmus?

Pæaniſmus eſt figura, qua in alio lætitiam nos ipſi lætabundi excitare nitimur.

Ut *Catull.* 5. *Epig. Vivamus mea Lesbia, atque amemus.*

☞ Dicitur παιανισμὸς Pæaniſmus à παιανίζω Pæanem cano, quod hac figura lætitiæ voces inſtar eorum, qui victoria parta pæanem ſive hymnum in laudem Apollinis canunt, efferamus.

De

De *SARCASMO.*

Quid est Sarcasmus?

Sarcasmus est figura, qua aut jam mortuum, aut certo moriturum hostiliter irridemus.

Ut, *Satia te sanguine, Cyre Ave Rex Judæorum. Virg. Æn* 12. *En agros, & quam bello, Trojane, petisti Hesperiam, metire jacent.* Sic *Turnus Eumedi* insultat. Sic *Ovid. Hoc, quod premis, inquit, habeto. De tot agris terræ.*

☞ Dicitur Σαρκασμὸς Sarcasmus à σαρκάζω ossa carne rictu diducto nudo, quod hac utentes figura amarulentos in hostem jocos, ore fere ad canum ossa carne denudantium modum diducto jaciant.

De *DIASYRMO.*

Quid est Diasyrmus?

Diasyrmus est figura, qua aliis inimicè quidem sed extra cædem illudimus.

Ut *Virg. Æn* 11. inducit *Turnum* inimico suo *Drance* amarè sic illudentem. *Larga quidem semper tibi, Drance, copiâ fandi, Tum cum bella manus posc unt.*

☞ Dicitur Διασυρμὸς Diasyrmus à διχσύρω lacero, probris & conviciis incesso; quod hac figura inimicum probris & conviciis laceramus.

De

De *CHARIENTISMO.*

Quid eſt Charientiſmus?

Charientiſmus eſt figura, quâ dura minantem irriſoriè mollibus deprecamur verbis.

Ut cum *Davus* à *Simone* ęripiſtinum minante bona verba dari rogat. Ut dicimus Anglice. **Be good in your office. Pray be good to thoſe you cannot hurt.**

☞ Dicitur Χαριεντισμὸς Charientiſmus à χαριεντίζομαι lepidè jocor, quod hâc figurâ, eum, qui nobis dura minatur, lepidè jocoſis verbjs lenire nitî videmur.

De *ASTEISMO.*

Quid eſt Aſteiſmus?

Aſteiſmus eſt figura, quâ quis in aliquem, urbanè, ſed falſè jocatur.

Ut eum dixit *Nero* de furace ſervo, *Nihil eſſe ei clauſum, neque ſignatum.* Item cum *Vibius Criſpus*, rogatus eſſetne quis intus cum *Cæſare Domitiano*, reſpondit, *Ne muſca quidem.*

☞ Dicitur Ἀστεισμὸς Aſteiſmus ab ἀστείζομαι urbanitate ſermonis utor, quòd hac figura, falſa quadam cum ſermonis urbanitate, in aliquem jocamur.

De *MIMESI.*

Quid eſt Mimeſis?

Mimeſis ſive Imitatio eſt figura, qua quæ ab alio dicta ſunt; deriſorie imitamur.

Inſigne hujus Mimeſeωs exmeplum extat apud *Ter. Ad.* 3. 3. ubi connumerat *Syro* ſervo *Demea* præcepta, quibus *Cteſiphonem* filium ſuum inſtruxerat. *Fit ſedulo* (inquit) *nihil prætermitto, conſuefacio; denique inſpicere, tanquam in ſpeculum, in vitas omnium jubeo, atque ex aliis ſumere exemplum ſibi. Hoc facito, hoc fugito; hoc laudi eſt, hoc vitio datur.* Hæc ab illo dicta ſtatim *Syrus* ad rem ſuam culinariam transfert, eumque ſic deriſoriè imitatur. *Quod queo conſervis ad eundem iſtunc præcipio modum. Hoc ſalſum eſt, hoc aduſtum eſt, hoc lautum eſt parum, illud recte; iterum ſic memento. Sedulo moneo, quæ poſſum, pro meâ ſapientiâ; poſtremo, tanquam in ſpeculum, in patinas, Demea, inſpicere jubeo, & moneo quid facto uſus ſit.*

☞ Dicitur Μίμησις Mimeſis à μιμέομαι imitor, quòd ſermone noſtro alienum, ſed deriſorie imitamur.

N. *Fortaſſe & directa verborum alicujus imitatio ſine ullâ prorſus deriſione, Mimeſis dici poteſt.*

De *EXECRATIONE.*

Quid eſt Execratio?

Ἀρὰ ſive Execratio eſt figura, qua nos alii malum aliquod imprecamur.

Ut Cic. Fam. l. 11. *Dii iſti Segulio malè faciant.*

☞ Dicitur

☞ Dicitur Ἀρά Ara ab ἀράομαι imprecor, quod sit quædam imprecandi formula; ni malis, ut sit ab Hebræo אָרַר maledixit, quod qui imprecatur maledicat.

De *OBSECRATIONE*.

Quid est Obsecratio?

Δέησις sive Obsecratio est figura, qua, quod ab alio consequi volumus, ab illo vehementi prece contendimus:

Ut *Ter. And.* 1. 1. *Quod ego per hanc te dextram oro.*

☞ Dicitur Δέησις Deésis à δέομαι precor, quòd qui hac figura utitur, multa alium prece prosequitur.

N *Convenit hæc figura dolenti, commendanti, hortanti, ac timenti etiam, quatenus opem implorat.*

De *ADMIRATIONE*.

Quid est Admiratio?

Admiratio est figura, qua nos rem aliquam admirari, interposita aliqua admirandi particula, significamus.

Ut, *O rem facetam! & risu dignam Catoniano! Cic.* pro *Lig. O clementiam admirabilem, atque omnium laude, prædicatione, literis, monumentisque decorandam!*

N. *Convenit laudanti, reprehendenti, irridenti.*

De VOTO.

Quid est Votum?

Εὐχὴ sive Votum est figura, qua optamus aut aliquid ex sententia nostra accedere, aut aliquid, quod non acciderit, cecidisse.

Ut Ovid. 1. Met.

O utinam possem populos reparare paternis
Artibus atque animos formatæ infundere terræ.

Id. 1. ep.

O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!

☞ Dicitur Εὐχὴ votum ab εὔχομαι opto, quia continet id, quod ex voto nostro vel accidere, vel cecidisse optamus.

N. *Convenit dolenti, timenti, speranti.*

Novissimas has tres figuras Obsecrationem, Admirationem, atque Votum quidam ad Ecphonesin revocant, (nec forsitan malè) sed nos *Vossium* sequimur.

Atque hæc de figuris sententiæ, quæ in concitandis affectibus versantur. Veniendum tandem ad eas figuras, quæ faciunt ad Dispositionem.

CAP.

CAPUT XVIII.

De figuris quæ faciunt ad Diſpoſitionem.

QVot ſunt figuræ ſententiæ quæ Orationis diſpoſitionem ornant?

Figuræ ſententiæ, quibus exornatur Orationis diſpoſitio, duæ ſunt Metabaſis, & Apodioxis.

De *METABASI.*

Quid eſt Metabaſis?

Metabaſis ſive Tranſitio eſt figura, quâ ab aliâ orationis parte ad aliam tranſimus.

Hæc vel imperfecta eſt, vel perfecta.

Imperfecta eſt, quâ dicitur vel quid dictum ſit, vel quid dicendum fuerit. Prioris generis eſt illud *Salluſtii* apud *Fug.* *De Africa & ejus itineribus, ad neceſſitudinem rei, ſatis dictum.* Poſterioris eſt illud *Cic.* pro *Roſc. Amer.* *Age nunc illa videamus Judices, quæ conſecuta ſunt.*

Perfecta eſt, quâ dicitur tam de quo dictum ſit, quam de quo dicendum erit. Ut *Cic. 2. de off.* *Sed expoſitis adoleſcentium officiis, quæ valeant ad gloriam adipiſcendam, deinceps de beneficentiâ, ac liberalitate dicendum eſt.*

☞ Dicitur Μετάβασις Metabaſis à μεταβαίνω tranſeo, ut quæ aliud nihil ſit, quam formula tranſeundi ab unâ orationis parte ad aliam.

De

De APODIOXI.

Quid eſt Apodioxis?

Apodioxis ſive Rejectio eſt figura, qua aliquid vel omnino ab oratione noſtra removemus, vel in alium locum, aut tempus rejicimus.

Prioris generis eſt illud *Cic.* pro S. *Roſc. Permulta ſunt, quæ dici poſſunt, quare intelligatur ſummam tibi faciliatem fuiſſe maieſtatis ſuſcipiendi: quæ non idcirco prætereo, quod te ipſum non libenter accuſo: verùm eo magis etiam, quod de illis cædibus velim commemorare, quæ tum factæ ſunt iſtâ eadem ratione quâ S. Roſcius occiſus eſt, vereor ne ad plures oratio mea pertinere videatur.*

Poſterioris eſt illud *Cic.* pro *lege Manil. Sed de Lucullo dicam alio loco.* Et illud *Cic.* 2. de *Orat. Sed nunc quidem, quoniam id temporis eſt, ſurgendum cenſeo, & requieſcendum: poſt meridiem, ſi ita vobis eſt commodum loquemur aliquid, niſi forte in craſtinum differri mavultis.* Item 1. *Tuſc. Sed nunc quidem valetudini tribuamus aliquid: cras autem, & quot dies erimus in Tuſculano, agamus hæc, & ea potiſſimum, quæ levationem habeant ægritudinum formidinum, cupiditatum; qui omni è Philoſophia eſt fructus uberrimus.*

☞ Dicitur Ἀποδιοξις Apodioxis, ab ἀποδιώκω aliquo ex loco expello, quod aliquid ab oratione noſtra omnino, vel in aliud tempus, locumve rejicientes, illud inde in præſenti quaſi expellere videmur.

N. *Ad ornandam orationem, quantum ad diſpoſitionem ejus, faciunt* & Digreſſio, & Reditus *ad rem poſt Digreſſionem; ſed de illis ſuo dictum eſt loco.*

Atque

Atque hæc de Internis Orationis Ornamentis; Tempus est jam ut ad externa progrediamur.

CAPUT XIX.

De Pronunciatione.

Quænam sunt externa Orationis ornamenta? Externa Orationis Ornamenta duo sunt, *Pronunciatio* seu vocis prolatio, & *Actio* seu corporis gestus.

N. *Pronunciationis vox aliquando rem totam, tam vocis modulationem, quam corporis moderationem comprehendit. Unde à Ciceron. definitur,* Vocis & vultus & gestus moderatio cum venustate. Heren. *l.* 1. *Aliquando autem sumitur pro alterâ tantum rei hujus parte, scilicet vocis enunciatione sive prolatione, præsertim ut apud nostrates vis vocis obtinet.*

¶ Longè melius docentur utraque hæc orationis ornamenta vivâ Institutoris voce gestuque, quàm ullis Rhetoricæ Artis præceptiunculis. Quocirca in illa potissimum parte censuerim esse incumbendum docendi præceptoribus. Ne tamen videatur aliquid operi huic nostro deesse, quod his de rebus pueris tradi in scholis solet; age, & nos quoque aliqua de Peroratis pronunciatione gestuque præcepta, sed vulgaria quidem illa communiaque subjiciemus. Interim non absre fore judico, si ante quàm Præceptores aggrediantur laborem docendi pueros, quonam debeant vel vocis tono, vel corporis gestu oraticnem proferre, in primis id operam dent, ut docendi pueris ram cantandi, quam saltandi artibus saltem leviter imbuantur. Illinc vocis hinc corporis moderationem addiscent, adeoque nullo

post

poſt negotio ad rectam orationis pronunciationem inſtituentur; quam aliàs multi difficillime, quidam nunquam aſſequuntur.

De *OBSERVANDIS* in *PRONUNCIATIONE*.

Quid eſt in Pronunciatione ſive vocis prolatione obſervandum?

Obſervandum eſt in Pronunciatione ſive vocis prolatione.

1. Ut oratio non eodem perpetuo tenore, ſed grata vocis varietate proferatur.

2. Ut ne vox nimis intendatur, nimiſve deprimatur.

3. Ut ſingulæ cujuſque dictionis ſyllabæ, præſertim extrema diſtinctè ac claræ proferantur.

4. Ut Emphatica, aliaque præcipuæ notæ verba, Tropi Figuræque inſigniores, præſertim Antitheta ſeu ſibi invicem reſpondentia, ~~alteriori~~ altiori paulo vocis tono ſonoque efferantur.

Sub-miſ-ſa

5. Ut ſit vox quantum ad orationis partes (1) in *Exordio* ~~ſubmiſſa~~ ac verecunda; (2) in *Narratione* ſimplex & aperta; (3) in *Poſitione* tardior & clarior; (4) in *Confirmatione*, ſi *explicamus*, recta & media inter acutam & gravem; ſi *probamus*, gravis, agilis, acris; ſi *amplificamus*, contenta fortis & penetrans; (5) in *Confutatione* vehementior & ſeverior; & ſi Ironice quid efferendum ſit, jocoſa; (6) in *Epilogo*, excitata quaſi partâ victoriâ.

(6) Ut ſit vox ratione affectuum (1) in *Miſeratione*, flexibilis, plena, interrupta, flebilis; (2) in *Iracundia*, acuta, incitata, crebro interrupta, nutans, vacillans, & verba quaſi tertiata proferens; (3) in *Metu* & *Verecundiâ*, contracta, demiſſa, hæſitans, & abjecta; (4) in *Voluptate* lenis, tenera, effuſa, hilaris, remiſſa; (5) in *Dolore*, 1. *ſine commiſeratione*, gravis, & obducta ſono,

&

& pressu imo; 2. *Cum commiseratione*, tristis, blanda, submissa; (7) in *Blandiendo*, *Fatendo*, *Rogando*, *Satisfaciendo* lenis & submissa; (8) in *Suadendo*, *Monendo*, *Promittendo*, gravis ac fortis; (9) in *Consolando* tristis, blanda, & submissa; (10) in *Laudando*, *Gratias agendo*, & similibus, læta, magnifica, sublimis.

Atque hæc breviter de vocis prolatione; dicendum deinceps de Corporis Actione.

CAP. XX.

De Corporis Actione.

Quid est in Actione sive Corporis Gestu observandum?

In Actione sive Corporis Gestu observandum est.

1. Quoad *corpus totum* (1) ut status ejus sit erectus. At si in coronâ, vel ex pulpito perorandum aliqua ejus inclinatio vel in latera flexio non dedecebit. (2) Ut nec immobile instar trunci stet, nec agitetur instar rami à ventis impulsi.

2. Quoad *singulas corporis partes*, ut ~~decous ermua~~ Decorus Earum gestus teneatur. (1) *Vultus*, ad quem frontis oculorumque conformatio pertinet, pro rerum natura sit lætus, tristis, blandus, minax, erectus, demissus.

Oculis apertis significari dicitur favor; *immotis & blandis* fiducia; *immotis & rigidis* vehementia; *conniventibus* dissimulatio, exspectatio, admiratio.

Nasus non nisi in subsannationibus suspendendus sive crispandus, quod cum sit *Mycterismus* dicitur.

Caput ad significandum modestiam, verecundiam humilitatem, demittatur; cæterà in bonâ præsertim causâ erigatur.

Cervix erecta ſit, nec tamen rigida.

Humeri, ne nimis ſimul alleventur, nec ſeorſim, alternatimque in tergum reducantur.

Brachia, niſi in vehementi affectu non projicienda; dextrumque potius, quàm ſiniſtrum brachium geſtum conficiat.

Manus à ſiniſtro latere optimè incipit, à dextro deponitur.

Pectus feriendum non eſt, uti nec femur.

Pedibus non alternatim inſiſtendum; nec in dextrum lævumque latusquaſi quis è lintre perorarer, vacillandum. *Pedum* ſuppoſitio ſcenicis, quàm oratoribus accommodatior eſt.

Cui iſta non ſufficiunt, plura is videat, apud Ciceronem, *l.* 3 *ad Heren.* *Quintilian. l.* 11. *c.* 13. *Voſſium in Inſtitut. Oratoriis*, *Butlerum*; alioſque plurimos. Nos hæc paucula delibaſſe contenti, manum jam in præſens de tabulâ tollimus.

Index.

INDEX.

A.

Adjunctum 23
Admiratio 109
Ænigma 48
Ætiologia 89
Allegoria 45
Anacœnosis 84
Anadiplosis 58
Anaphora 60
Anastrophe 77
Anomœosis 93
Antanaclasis 68
Anthypophora 82
Antimetabole (91)
Antimetathesis ibid.
Antistœchon 79
Antitheton 95
Antonomasia 9
Aphæresis 79
Apocope ibid.
Apodioxis 112
Apodosis 92
Apophasis 96
Aporia 101
Aposiopesis 102
Apostrophe 105
Ἀπάντησις. Exeratio
Asteismus 107
Asyndeton 51
Aversio 105
Auxesis 38, (93)

C.

Catachresis 35
Causa 12
Causatum 13
Charientismus 107
Chria 88
Climax 59
Color 90
Collatio
Comparatio 91
Conclusio 83
Contraria 37
Correctio 101

D.

Decrementum 97
Deesis 109
Diaphora
Diatyposis 90
Diosyrmus 106

Diaresis 55
Digressio (92)
Disparata 31
Dubitatio 101

E.

Ecphonesis 100
Effectum 17
Efficiens 15
principalis ibid.
instrumentalis ibid.
Ellipsis 50
Enumeratio 83
Epanalepsis 62
Epanodos 63
Epanorchosis 101
Epenthesis 79
Epimone 67
Epiphonema (92)
Epistrophe 61
Epitrophe 86
Epizeuxis 56
Erotesis 104
Exclamatio 100
Execratio 108
Exemplum v. *Paradigma*
Ἔξ εγασία 70

F

Figura 49
dictionis 50
sententiæ 80
Finis 19
Forma 14
Formatum 14

G.

Genus 4
Gnome 88

H.

Hirmus 99
Homœoptoton 75
Homœoteleuton 74
Hypallage 77
Hyberbole 38
Hyphen 54
Hypobole 82
Hypophora ibid.
Hypotyposis 90
Hysterologia 78

I.

Icon 92
Imago ibid.
Imitatio v. *Mimesis*
Incrementum 96
Individuum 5
Interrogatio 104
Ironia 29
à contrario 37
à disparato 31

L.

Litote (95)

M.

Materia 13
Materiatum ibid.
Mediana Repetitio 64
Medium
Meriſmus 89
Meſarchia 65
Meſoteleuton 66
Metabaſis 111
Metalepſis 41
Metaphora 26
Metatheſis 76

Metonymia 12
- *Materiæ* 13
- *formæ* 14
- *efficientis* 16
  - *principalis* ibid.
  - *inſtrumentalis* 17
- *finis* 19
- *Subjecti* 20
- *antecedentis* 22
- *continentis* 21
- *ſignati* ibid.
- *objecti* 22
- *adjuncti* 23
- *connexi* 25
- *conſequentis* ibid.
- *ſigni* 24

Mimeſis 108
Miſſis 38,94
Myſteriſmus 115

N.

Noema 88

O.

Objectum 22
Obſecratio 109
Oxymoron (90)

P.

Palilogia 96
Parabole 91
Paradiaſtole 94
Paradigma 91
Paradoxum 97
Paragoge 79
Paralipſis (95)
Parachéſis 74
Paregmenon 72
Paromœon 73
Paromologia 86
Paronomaſia 71
Pars
- *eſſentialis* 6
- *integralis* 6

Paæniſmus 105
Periphraſis 98
Pleonaſmus 52
Ploce 68
Polyptoton 57
Polyſyndeton 52

Prolepſis

Prolepsis 81
Propositio 83
Prosapodosis 82
Prosopopœia 103
Prosthesis 79
Protasis 83

R.

Reditus (92)
Redditio 92
Rejectio
Remotio 8
Reticentia 102
Rhetorica 1

S.

Sarcasmus 106
Schema v. Figura
Sermocinatio 102
Signum 24
Species 5
Subjectum 20
Subjectio 82
Sustentatio 98
Symbole 93
Symploce 62
Synæresis 53
Syncope 79
Synchoresis 85
Synecdoche 3 generis 7
Synecdoche 3 speciei 7
Synecdoche 3 individui 8
Synecdoche 3 totius essentialis 9
Synecdoche 3 totius integralis 11
Synecdoche 3 partis essentialis 10
Synecdoche 3 partis integralis 11
Synœcisis 95
Synonymia 69
Syrmus 99

T.

Tapinosis (94)
Tmesis 55
Totum 4 universale 4
Totum 4 essentiale 5
Totum 4 integrale 6
Transitio 111
Tropologia 2
Tropus 2

V.

Votum 110

Quædam addenda, delenda, & emendanda.

PAg. 9. l. 27. ante *Partis* adde *&*. p. 17 l. 18. lege, *eique*. p. 18. l. 12. dele *Sic*, &c usque ad *Hoc* p. 20. l. 12. pro *si ut* leg. *sive* p. 21. l. 19. leg. *illo*. p. 22. l. 8. leg *arduus æther*. p. 26. l. 30. leg. *inserendo*. p. 27. l. 6. leg. *respectu* ib. 14. *Simili*. 28. 11. Irarum. ib. 13. ego vidi. ib. 27. post *humanorum* adde *partiumve* 30. 13. conditionum. 31. 14. quod *non* sit. 33. 28. palam. 34. 16 vita. 35. dele *ad conficiendum Tropum*. ib. 25. abutimur. 38. 7. Meiôsis. ib. 21. *Hyperboles* 39. 28. Ut &. ib. 31. ligustri. 40. 8. accidisse. 41. 2. dulcedine. ib. 11. post *tur*, adde *quam indignari quod à Poeta tribuitur*. 42. 6 in genere. ib. 34. somno 44. 1. intelligi. ib 2. Trojanos. 47. 32. *Si à*. 49. 19 à recta. 52. 3. Quot sunt. ib. 23. dele *non necessaria*. 54. 5. una sive simul. 56. 21. post *sententia*, adde *sine ulla casuum variatione*. 61 19. nihil *urbis*. 62. 24. ni fastidium. 63. 18. duæ voces in præcedente positæ sententia eodem & sensu & sono sed ordine -- 64. 3. posteriore. 67. 16. τὺ -- δῶμα. ib. 17. φράζεό μευ. ib. 19. Ἐπιμονὴ Epimone. 68. 20. priori. 69. 21. orationi. 70 20. approbamus. ib. 26. repetend. s. 73. 13. ὅμοιος ib. 21. colorum. 76. 23. vel artis vel naturæ. 78 13. Ὑπερβολή 79. 13 dele *illarum*. 81. 23. voluntati. 83. 18. an ne ib. 19. dicendorum. 84. 7. quid tandem. 85 10. quasi dixisset. ib. 17. dele *enim*. 88 14. generale. 90. 2. loquacis. 91. 11. præceptori. 94. 7. illam. 96. 20. Posthume.

Post hanc paginam, eædem recurrunt figuræ numerales usque à pagina nonagesima; in repetita itaque pagina. 92. l. 12. lege *dicamus materiam* -- 93. 17. lege *sunt octo Litotæ, Paralipsis, Apophasis*, &c. dele porro in eadem & in sequente pagina totum quod dicitur de Auxesi & Tapinosi,

Tapinosis, quippe de quibus dictum supra lib. 1. c. 20. p. 38. 96. 24. vincire. 97. 9. gravissimum. 98. 10. frequenter. ib. 22. φράζομαι 100. 7. Epanorchosis. ib. 8. -- sopopœia, Erotesis, -- Pæanismus. ib. 10. dispari. 102. 18. reticeantur. 103. 28. alloquimur. 105. 7. quos. ib. 6. convertens dicit. ib. 23. Pæanismus. 107. 10. nobis. 113. 21. age. 114. 16. altiori.

Alia porro minora quædam occurrent in literis, punctis, vel accentibus errata; sed hæc relinquimus candido Lectori inter legendum observanda & corrigenda. Errare humanum est: erratis hominum, & præsertim Typographorum, condonare est humanitati.